

STRATEGIJA RAZVOJA GRADA BENKOVCA

za razdoblje od 2019. do 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. METODOLOGIJA.....	4
3. ANALIZA DRUŠTVENO-EKONOMSKE SITUACIJE.....	6
3.1. DRUŠTVO.....	6
3.1.1. Demografija	6
3.1.2. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi.....	14
3.1.3. Društvena i zdravstvena infrastruktura.....	18
3.1.4. Obrazovanje.....	26
3.2. GOSPODARSTVO	31
3.2.1. Opća gospodarska kretanja	31
3.2.2. Tržište rada.....	34
3.2.3. Poslovno okruženje	41
3.2.4. Turizam i kultura	48
3.2.5. Poljoprivreda i ruralni razvoj	54
3.3. INFRASTRUKTURNA OPREMLJENOST I ZAŠTITA OKOLIŠA.....	62
3.3.1. Primarna infrastruktura.....	62
3.3.2. Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima	66
3.3.3. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost.....	72
4. PROCJENA PROVEDBE TRENUTNO VAŽEĆIH STRATEŠKIH DOKUMENATA	77
5. SWOT ANALIZA	83
Poljoprivreda i ruralni razvoj	83
Industrija i poduzetničko okruženje.....	85
Društvene djelatnosti, usluge u zajednici, odgoj i obrazovanje.....	86
Kulturno naslijeđe i turizam.....	88
Okoliš, krajolik i upravljanje prirodnim resursima	89
Mobilnost, promet i stanovanje.....	90
Ukupna SWOT analiza.....	91
6. STRATEŠKI OKVIR ZA PROVEDBU STRATEGIJE	92
7. OPIS CILJEVA, PRIORITETA I MJERA	95
8. USKLAĐENOST STRATEGIJE SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠE RAZINE.....	117
9. PROVEDBA STRATEGIJE: INSTITUCIONALNI I FINACIJSKI OKVIR	120
10. PRAĆENJE I EVALUACIJA PROVEDBE.....	123
11. PRILOZI	129
POPIS TABLICA.....	130
POPIS GRAFIKONA.....	132

1.UVOD

Strategija razvoja Grada Benkovca za razdoblje od 2019. do 2023. godine osnovni je strateški dokument kojim se utvrđuju prioritetni gospodarski, društveni i okolišni ciljevi razvoja ovog područja. Jednako tako, Strategija čini temeljni okvir za sve politike i projektne inicijative na razini Grada Benkovca, od poticanja poduzetništva, preko razvoja društvene infrastrukture do turizma i razvoja ljudskih potencijala. Strategija razvoja sadrži viziju, ciljeve i prioritete lokalnog razvoja prepoznate od strane ključnih dionika na lokalnoj razini. Također sadrži i mjere, odnosno konkretne projekte, kojima se žele ispuniti zadani ciljevi i prioritete.

Strategija razvoja je vlasništvo lokalnih dionika koji su kreatori politika i ocjenjivači uspjeha lokalnog razvoja, te je kao takva "živi dokument" koji usmjerava razvoj. Partneri koji su sudjelovali u njezinom osmišljavanju odgovorni su za sve uspjehe ili neuspjehe u procesu provedbe mjera u sferi infrastrukture, poduzetništva, turizma, industrije, zaposlenosti te smanjenja nejednakosti.

Razvojem lokalne strategije postignuto je sljedeće:

- Određena je dugoročna vizija ukupnog razvoja Grada,
- Kreirani su konkretni koraci (razvojni prioritet) za ostvarenju vizije,
- Definirana je lista projekata kojima će se provesti Razvojna strategija,
- Razvijena je i podržana organizacijska/provedbena struktura potrebna za provedbu razvojne strategije,
- Razvijeni su potrebni koraci za proces praćenja i vrednovanja provedbe.

2. METODOLOGIJA

Iako za strateške dokumente lokalnog značaja ne postoje zadani pravilnici o njihovom sadržaju i strukturi, ova razvojna strategija izrađena je u skladu sa Smjernicama za izradu strategije razvoja urbanih područja, praćenje njihove provedbe i vrednovanje. Ovo predstavlja iskorak prema usklađivanju sadržaja strateških dokumenata na lokalnoj i županijskoj razini, čime će se olakšati proces razvoja, provedbe i praćenja istih.

Kao temeljni strateški dokument, Strategija razvoja Grada Benkovca temelji se na slijedu međusobno dosljednih i logički povezanih dijelova:

- Utemeljena je na detaljnoj analizi stanja baziranoj na opsežnim, relevantnim i ažuriranim podacima koji ukazuju na gospodarske, ekološke, klimatske, demografske i socijalne izazove s kojima se suočava područje Grada Benkovca;
- Strateški prikazuje pristup održivom razvoju ciljanog područja unutar jasno određenog vremenskog razdoblja, utvrđujući hijerarhiju ciljeva, razvojnih prioriteta i mjera;
- Predlaže međusektorski integrirani pristup razvoju područja, ciljajući putem definiranih prioriteta, mjera, na rješavanje niza međusobno povezanih problema područja u različitim sektorima;
- Definira očekivane rezultate i uključuje sustav relevantnih pokazatelja koje je potrebno koristiti za praćenje provedbe Strategije.

Integracija Intervencijskog plana i Strategije razvoja Grada Benkovca

Grad Benkovac jedno je pet pilot područja koja su obuhvaćena Programom integrirane fizičke, gospodarske i socijalne regeneracije malih gradova na ratom pogođenim područjima. Ovaj Program provode Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) i Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava (MRMS) koristeći sredstva iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondova). Program prvenstveno obuhvaća integriranu urbanu regeneraciju putem intervencijskih planova (IP-ova) za svaki od gradova, koji će zatim poslužiti kao temelj za provedbu pojedinačnih projekata koji doprinose razvojnim prioritetima i ciljevima utvrđenima u intervencijskim planovima.

U trenutku izrade ove Strategije, Intervencijski plan Grada Benkovca se već provodi, zbog čega ova Strategija, kako u analizi stanja, tako i u utvrđivanju ciljeva, prioriteta i mjera, u obzir uzima strateški okvir Intervencijskog plana kao i trenutno stanje provedbe projekata

definiranih Intervencijskim planom. Ovakav pristup odabran je radi što kvalitetnijeg integriranja ova dva razvojna dokumenta.

Tijek procesa razvoja Strategije

Korak 1: Izrada analize situacije

Identificirani su izvori podataka za izradu kvalitetne analize društveno-gospodarske situacije, koje je po izradi nacrtu predstavljena Radnoj skupini. Analiza stanja poslužila je kao podloga za kreiranje razvojnih prioriteta.

Korak 2: Definiranje vizije, ciljeva i prioriteta strategije

Organizirana je radionica za definiranje SWOT analize (analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji) kroz dekonstrukciju postojeće SWOT analize iz Intervencijskog plana. Strateški okvir Strategije nastojao se maksimalno približiti okviru Intervencijskog plana radi već spomenute integracije ova dva dokumenta. Paralelno je započet proces identificiranja i prikupljanja razvojnih projekata kako bi se proces učinio praktičnim i realističnim.

Korak 3: Definiranje modaliteta provedbe Strategije

Modaliteti provedbe uključuju definiranje okvira za provedbu, odnosno uloga i odgovornosti dionika u provedbi i praćenju Strategije te identificiranje izvora financiranja. U suradnji s Radnom skupinom utvrđeno je točno koje su institucije i organizacije nositeljice prioriteta Strategije, odnosno pojedinih mjera, i koje su njihove uloge i odgovornosti. Utvrđen je način praćenja Strategije te izvještavanje o napretku provedbe nositelja pojedinih prioriteta i mjera prema Gradu Benkovcu.

Provedene su konzultacije sa širom grupom dionika te su građani upoznati s nacrtom Strategije.

Korak 4: Izrada Akcijskog plana provedbe Strategije

Nakon procesa konzultacija, održana je radionica za definiranje Akcijskog plana za provedbu strategije na kojoj su utvrđeni prioritetni projekti i identificirani financijski izvori.

Akcijski plan kreiran je za razdoblje od godinu dana i sadržava podatke o ciljevima, aktivnostima, razdoblju provedbe aktivnosti, njihovoj povezanosti, troškovima te pokazateljima provedbe.

3. ANALIZA DRUŠTVENO-EKONOMSKE SITUACIJE

3.1. DRUŠTVO

3.1.1. Demografija

Analiza općeg kretanja i osnovnih struktura stanovništva Grada Benkovca neraskidiva je sastavnica, ali i odraz općeg razvoja benkovačkog područja. Na razini Republike Hrvatske, osnovna su obilježja demografskih kretanja pad ukupnog broja stanovnika, prirodna depopulacija, intenzivno demografsko starenje, nepovoljni migracijski trendovi i s tim vezani problemi sve očitijeg nedostatka radne snage kao nositelja razvoja. Posljedice ovih trendova negativno se odražavaju na ukupnoj stopi gospodarskog rasta, stopama zaposlenosti i nezaposlenosti, te kvaliteti života.

Analiza demografskih karakteristika benkovačkog područja nije povezana s nekim posebnim sektorom, već predstavlja "horizontalnu" domenu. Njen značaj proteže se kroz sve segmente društva i ekonomije te je istovremeno njihov uzrok i posljedica. Na primjer, analiza demografskih kretanja omogućuje razumijevanje načina na koji gospodarske, društvene pa čak i ekološke prilike utječu na stanovništvo i kvalitetu života. Istovremeno, demografija može istaknuti činjenice koje će se odražavati na gospodarstvo, društvena kretanja i pitanja zaštite okoliša. U tom smislu, podaci iz ovog poglavlja predstavljaju važnu dopunu analizama iz drugih odjeljaka.

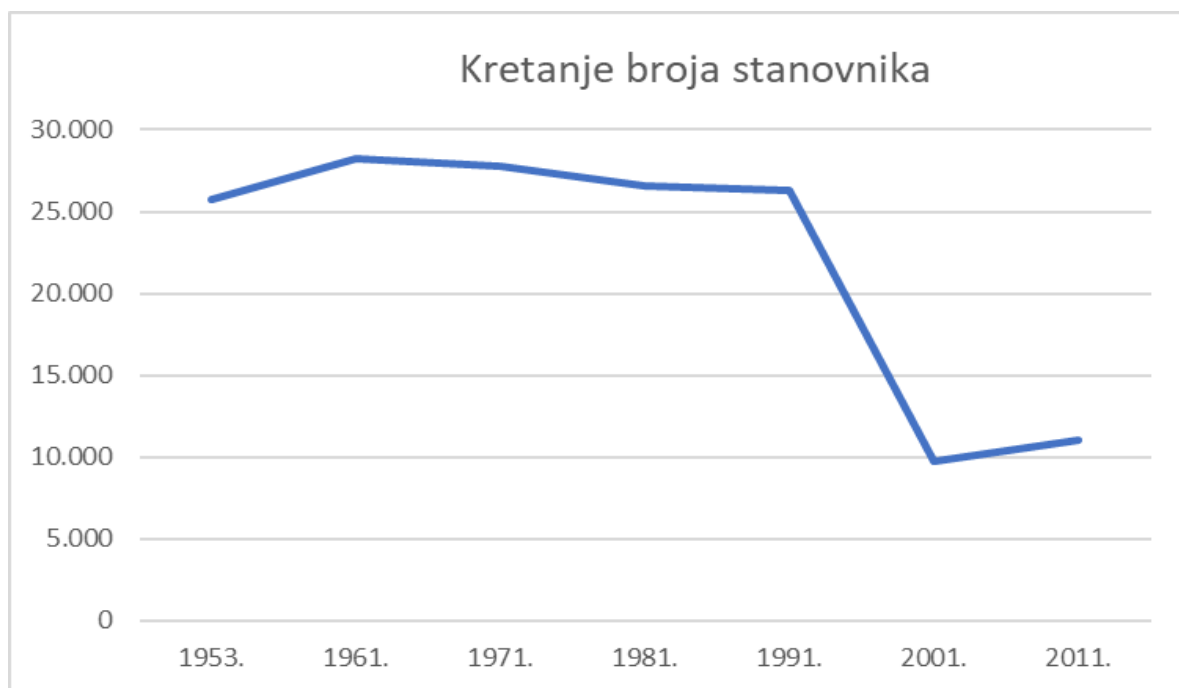
Analiza demografskog stanja posebnu pažnju pridaje fenomenima od osobitog značaja za trenutno stanje i razvoj benkovačkog područja. To su u prvom redu neravnoteža u gustoći naseljenosti koja ima značajan utjecaj na ujednačen razvoj, te sve akutniji problem demografskog starenja stanovništva.

Opće kretanje stanovništva – podjela po spolu i dobnim skupinama

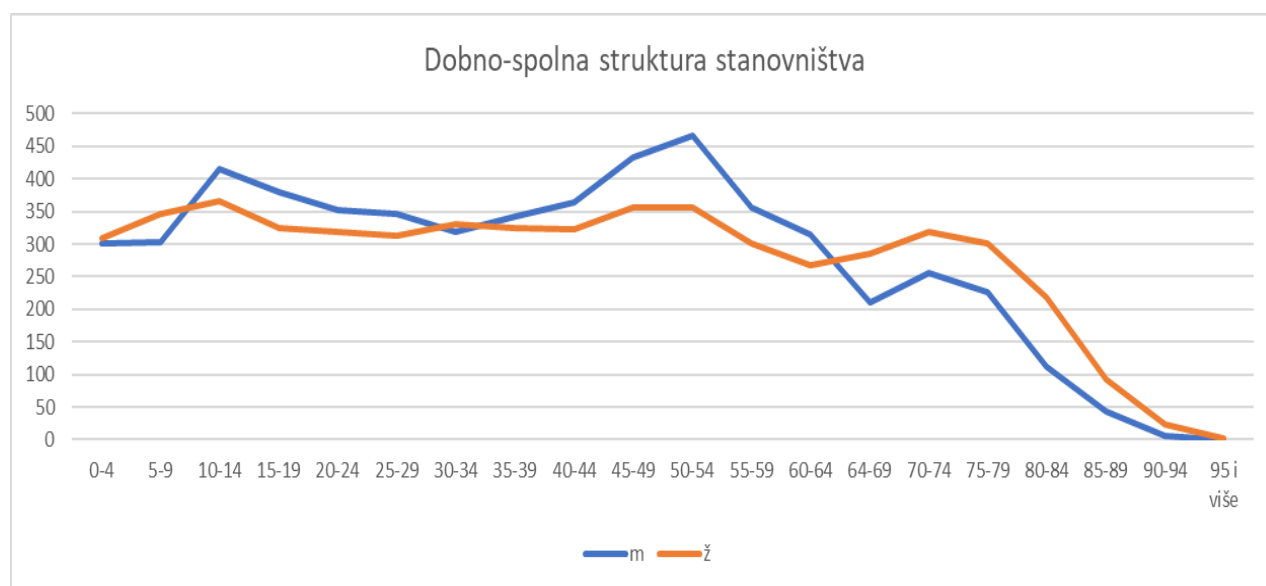
Prema podacima Državnog zavoda za statistiku i posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine, na području Grada Benkovca živjelo je 11.026 stanovnika, od čega 5.478 žena (49,7%) i 5.548 muškaraca (50,3%). U kontekstu Zadarske županije koja broji 170.017 stanovnika, Benkovac se nalazi na drugom mjestu po broju žitelja i čini 6.5% sveukupnog stanovništva.

Analiza kretanja broja stanovnika, koja obuhvaća period od 1961. godine do posljednjeg popisa stanovništva 2011. godine, upućuje na kontinuirani blagi pad stanovništva u razdoblju između 1961. i 1991. godine. Zbog ratnih zbivanja 1990-ih godina, benkovačko je područje 2011. godine zabilježilo pad od značajnih 62,7% stanovništva u usporedbi s 1991. godinom, kada je Grad naseljavalo 26.555 stanovnika. Prema posljednjem popisu stanovništva može se primijetiti blagi pozitivni trend u desetljeću od 2001. do 2011. godine, kada je zbog doseljavanja novog stanovništva, ali i povratnika, Grad Benkovac doživio porast broja stanovnika za 12,7%. To je u skladnosti s trendovima na županijskoj razini, gdje se također bilježi blagi porast broja stanovnika (4.9%) u odnosu na ranije razdoblje. Isti izvor podataka otkriva da konurbacija Benkovca i Benkovačkog Sela bilježi porast stanovnika za 14.16%. U Benkovcu je broj stanovnika porastao za 8%, dok se Benkovačko Selo povećalo za gotovo 35% u odnosu na popis stanovništva iz 2001. godine. Istovremeno, konzultacije s lokalnim dionicima otkrivaju kako je popis zabilježio kratkotrajni i reverzibilni trend rapidnog povećanja broja stanovnika Benkovca i Benkovačkog Sela, čiji učinak se do listopada 2018. godine nije pokazao održivim.

Grafikon 1. Kretanje broja stanovnika Grada Benkovca

Grafikon 2. Kretanje broja stanovnika Benkovca po dobi i spolu

Kretanja povezana sa starenjem stanovništva

Promatrajući dobnu strukturu, vidljivo je kako se ovo područje unatoč porastu broja stanovnika u periodu od 2001. do 2011. godine suočava s akutnim procesom demografskog starenja. Analizom podataka iz navedenog razdoblja primjećuje se smanjivanje udjela mlade populacije (0-19 godina) čiji je udio 2011. godine iznosio 24,9%, dok je 2001. godine taj udio iznosio 28,3%. Istovremeno, dolazi do pojave povećanja udjela starijih osoba (60 i više godina) čiji je udio 2011. godine iznosio 24,3%, a 2001. godine 22,8%.

Prosječna starost žitelja Benkovca prema popisu iz 2011. godine iznosi 40.8 godina. Iako je benkovačko stanovništvo u prosjeku mlađe od županijskog prosjeka koji iznosi 41.9 godina, ista brojka ukazuje na porast u odnosu na prethodno popisno razdoblje, kada je prosječna starost iznosila 37.7 godina.

Prema definiciji Državnog zavoda za statistiku, indeks starenja jest postotni udio osoba starih 60 i više godina u odnosu na broj osoba starih 0 do 19 godina. Indeks veći od 40 ukazuje da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja. Indeks starenja za benkovačko područje u 2011. godini iznosio je 97,4, dok je u Zadarskoj županiji iznosio 117,4.

Prema definiciji Državnog zavoda za statistiku, koeficijent starosti jest postotni udio osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu. Osnovni je pokazatelj razine starenja, a kad prijeđe vrijednost 12, smatra se da je stanovništvo određenog područja zašlo u proces starenja. Koeficijent starosti za Grad Benkovac iznosi 24,3, dok Zadarska županija bilježi još nepovoljniju dobnu strukturu u kojoj koeficijent starosti iznosi 25,5. Uspoređujući ove brojke s nalazima iz 2001. godine možemo vidjeti kako i Grad Benkovac i Zadarsku županiju

karakterizira izraziti negativni demografski trend starenja stanovništva. Naime, koeficijent starosti iz 2001. za Grad Benkovac iznosio je 22.8, a za Zadarsku županiju 21.6.

Tablica 1: Pokazatelji demografskih kretanja na području Grada Benkovca i Zadarske županije

Administrativna jedinica	2001.			2011.		
	prosječna starost	indeks starenja	koeficijent starosti	prosječna starost	indeks starenja	koeficijent starosti
Grad Benkovac	37,7	80,2	22,8	40,8	97,4	24,3
Zadarska županija	38,9	86	21,6	41,9	117,4	25,5

Migracijska kretanja

Po pitanju dnevnih i tjednih migracija žitelja Grada Benkovca, njih 21.22% poduzima dnevne ili tjedne migracije. U tom postotku, 90% migracija su dnevne. Najveći dio osoba koje svakodnevno putuju, njih 52.49%, čine osobe zaposlene prema okolnim gradovima. Njih 50% putuje prema drugim općinama u Zadarskoj županiji, što se objašnjava snažnim privlačnim faktorima priobalja i posebno grada Zadra kao regionalnog središta. Oko 39% migracija otpada na gravitaciju prema drugim naseljima unutar benkovačkog područja, dok 11% na putovanja izvan granica Zadarske županije. Sveukupna slika benkovačkog područja je da od gotovo 45% zaposlenih njih oko 61% radi izvan Grada Benkovca, odnosno migrira prema okolnim općinama, a dijelom i županijama.

Veliki je udio i učenika koji migriraju dnevno (tjedno u manjem postotku), oko 9.61% odnosno oko 45% od ukupnog broja. Studenti su zastupljeni tek sa 0.43% odnosno 2% u ukupnom broju kratkoročnih migranata, od čega najveći dio otpada na tjedne migracije.

Tablica 2: Podaci o dnevnim i tjednim migracijama

	Rade u drugom naselju istog grada/općine	Rade u drugom gradu/općini iste županije	Rade u drugoj županiji	Rade u inozemstvu	Nepoznato mjesto rada	Ukupno	Udio u ukupnom broju aktivnog stanovništva (radno sposobnog)	Udio u ukupnom broju zaposlenih
Dnevni	692	800	128	-	-	1.620	48,23%	61%
Tjedni	9	50	57	9	-	123	3,66%	4,62%
Ukupno	699	850	185	9	-	1.743	51,89%	65,43%

Očekivani životni vijek

Očekivano trajanje života pri rođenju u Zadarskoj županiji je u kontinuiranom porastu, te je i u muškaraca i u žena više od prosjeka Republike Hrvatske. Očekivano trajanje života za žene u Zadarskoj županiji u 2015. godini iznosilo je 81,8 godina, a za žene na državnoj razini 80,4 godine. Očekivano trajanje života za muškarce u Zadarskoj županiji u istoj je godini iznosilo 75,6 godina, a za muškarce u Republici Hrvatskoj 74,3 godine.¹

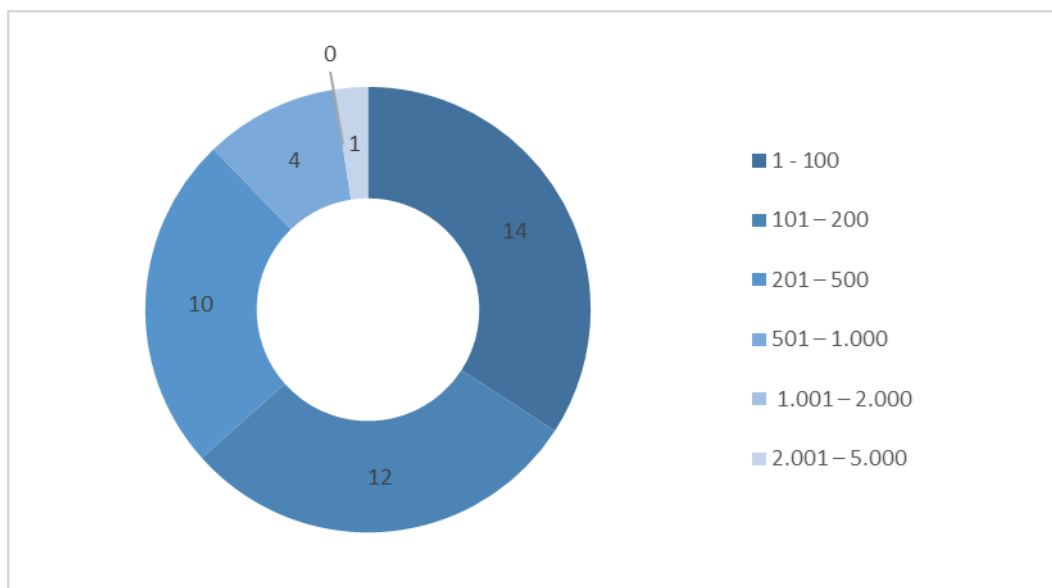
Prostorna distribucija stanovništva

Na području Grada Benkovca postoji ukupno 41 naselje. Njih 34 nalazi se na području Ravnih Kotara, a preostalih 7 na prostoru Bukovice. Prema popisu iz 2011. godine benkovačko područje sastoji se od dva gradska naselja (konurbacija Benkovca i Benkovačkog Sela) gdje živi 33,27% stanovništva, 13 ruralnih naselja s 42,31% stanovništva i 26 manjih sela do 200 stanovnika s 24,42% stanovništva. Od 41 naselja, najveći udio stanovnika živi u samom naselju Benkovac, 26,0% žitelja ovog područja, a najmanje stanovnika prebiva u naselju Brgud, njih samo 0,1%. Benkovac i Benkovačko Selo prema posljednjem popisu stanovništva bilježe porast broja stanovnika od značajnih 14.2%. Kako je već ranije navedeno, u skladu s iskazima lokalnih dionika, predviđa se kako će sljedeći popis stanovništva 2021. godine ukazati da je spomenuti trend bio neodrživ i reverzibilan.

Grad Benkovac spada u kategoriju rijetko naseljenih jedinica lokalne samouprave s 21 st/km². Istovremeno, županijski prosjek iznosi 46,6 st/km². Ta brojka ukazuje na porast gustoće naseljenosti u odnosu na 2001. godinu kada je ona iznosila 19 st/km², no još uvijek se ne može komparirati s prijeratnim godinama kada je iznosila 51 st/km². Na benkovačkom području najnaseljenija je konurbacija Benkovca i Benkovačkog Sela s 356 st/km², dok samo naselje Benkovac prema posljednjem popisu stanovništva broji 800 st/km².

¹ Balorda, Ljilja, Zoran Škrković, Ana Balorda, Eduard Plačuš, *Demografska obilježja Zadarske županije od 1997. do 2015. godine*, 2016.

Grafikon 3: Udio naselja prema broju stanovnika

Tablica 3: Naselja Grada Benkovca i gustoća naseljenosti

	POVRŠINA		GUSTOĆA NASELJENOSTI (stan/km ²)		
	km ²	%	1991.	2001.	2011.
Županija ukupno	3641,91	100%	59	44	47
Grad Benkovac ukupno	516,19	14,2%	51	19	21
1. Benkovac	3,58	0.69%	1055	732	800
2. Benkovačko Selo	6,44	1.25%	98	81	124
3. Bjelina	26,06	5.04%	25	2	3
4. Brgud	24,06	4.65%	25	0,12	0,54
5. Bruška	13,81	2.68%	27	12	8
6. Buković	17,90	3.47%	51	18	30
7. Bulić	11,33	2.2%	22	15	13
8. Dobra Voda	3,87	0.75%	44	29	29
9. Donje Biljane	18,51	0.29%	57	1	5
10. Donje Ceranje	6,17	1.2%	48	7	3
11. Donji Karin	18,72	3.63%	27	5	9
12. Donji Kašić	8,41	1.63%	91	0,5	8
13. Donji Lepuri	12,02	2.33%	23	13	14
14. Gornje Biljane	17,82	3.45%	59	3	10
15. Gornje Ceranje	4,98	0.96%	63	12	12

16. Islam Grčki	13,81	2.68%	82	8	11
17. Kolarina	12,89	2.5%	34	1	3
18. Korlat	20,20	3.91%	47	18	17
19. Kožlovac	12,23	2.37%	30	1	2
20. Kula Atlagić	18,79	3.64%	49	8	10
21. Lisičić	8,76	1.7%	57	31	30
22. Lišane Tinjske	5,71	1.11%	66	3	17
23. Medviđa	42,32	8.2%	16	5	3
24. Miranje	8,77	1.7%	36	10	7
25. Nadin	12,35	2.39%	54	36	33
26. Perušić Benkovački	8,25	1.6%	72	36	18
27. Perušić Donji*	-	-	-	-	-
28. Podgrađe	4,62	0.9%	-	23	18
29. Podlug	4,80	0.93%	71	47	36
30. Popovići	24,65	4.78%	22	8	9
31. Pristeg	21,14	4.1%	45	17	15
32. Prović	7,40	1.43%	31	11	12
33. Radašinovci	19,09	3.7%	25	14	12
34. Raštevčić	15,58	3.02%	79	27	30
35. Rodaljice	6,95	1.35%	23	12	10
36. Smilčić	8,19	1.59%	78	31	30
37. Šopot	6,61	1.28%	80	41	42
38. Tinj	7,95	1.54%	97	69	67
39. Vukšić	15,57	3.02%	52	30	33
40. Zagrad	9,87	1.91%	43	10	9
41. Zapužane	6,01	1.16%	91	4	9

*Novo naselje nastalo unutarnjom općinskom podjelom (Popis 2011.)

Etničke skupine i vjerska pripadnost

S obzirom na nacionalnu pripadnost prema popisu stanovništva iz 2011. godine, možemo vidjeti kako je na benkovačkom području najbrojnije hrvatsko stanovništvo koje tamo čini 84.9% svih žitelja. Srpska nacionalna manjina s udjelom od 13.8% druga je po brojnosti. Ostale narodnosti čine udio manji od 1% u ukupnom stanovništvu. Uspoređujući podatke o stanovništvu po narodnosti iz 2001. i 2011. godine možemo uočiti kako se u spomenutom

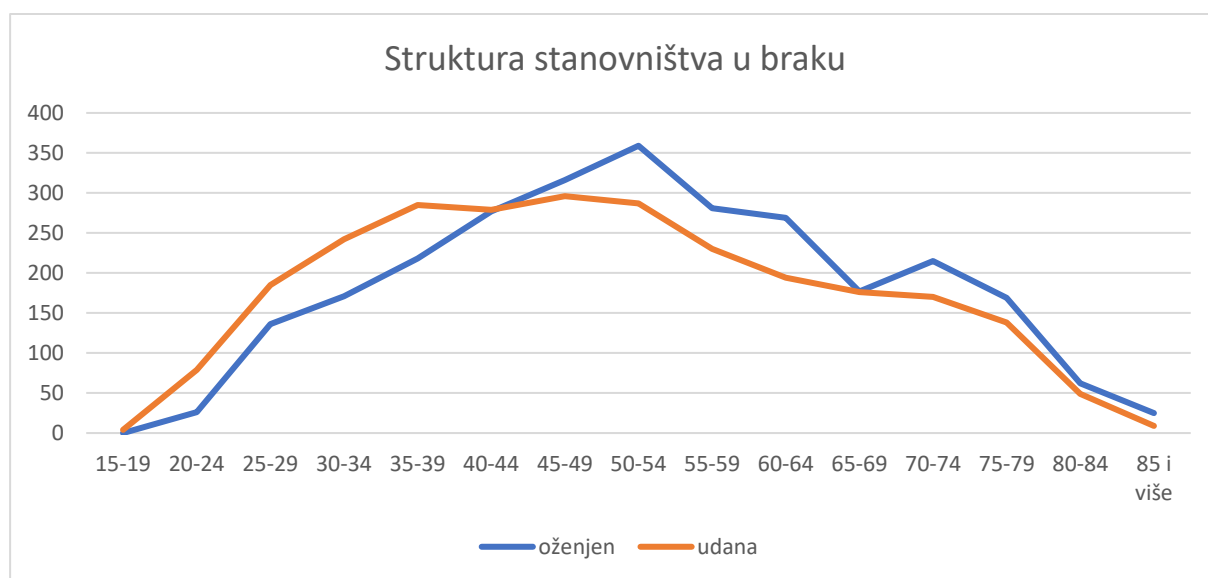
desetljeću udio srpskog stanovništva povećao s 7.45% na 13.77%. Uzrok ovim kretanjima je povratak stanovništva koje je emigriralo zbog ratnih sukoba 1990-ih godina.

Struktura stanovništva s obzirom na vjeroispovijest tradicionalno je vezana za nacionalnu pripadnost zbog čega na ovom prostoru prevladavaju katolici (84,2%) i pravoslavci (14,4%). Pripadnici ostalih vjeroispovijesti čine udio manji od 1%.

Sklopljeni brakovi i broj živorođene djece

Na području Grada Benkovca prema popisu DZS-a iz 2011. godine živjelo je ukupno 2701 oženjenih muškaraca i 2623 udanih žena. Iz Grafikona 4: *Struktura stanovništva u braku*, vidljivo je kako je prosječna dob stupanja u brak niža za žene nego za muškarce.

Grafikon 4: *Struktura stanovništva u braku*

Od ukupnog broja žena starih 15 i više godina s benkovačkog područja, njih 22.7% nije rodilo. Preostalih 3444 žena rodilo je ukupno 3352 djece. Podaci ukazuju kako se većina žena odlučuje na dvoje djece, dok je prema ukupnom broju žena s benkovačkog područja starijih od 15 godina prosječan broj djece po ženi 1.3 (nacionalni prosjek iznosi 1.4).

Zaključak:

S obzirom na podatke iznesene u ovom dijelu, u razvojnom smislu preporuka je raspoložive financijske resurse u što većoj mjeri staviti u funkciju ostvarivanja pozitivnog prirodnog prirasta te zadržavanja mlađeg stanovništva (npr. nastaviti s mjerama stambenog zbrinjavanja mladih obitelji, subvencionirati kredite itd. te osmisлити i dodatne mjere). Ovakvu mjeru potrebno je kombinirati s paralelnim radom na mjerama za priljev mlađeg stanovništva iz okolnih krajeva, s ciljem stvaranja demografske strukture koja će moći podržati gospodarski

razvoj. Pri razvoju ovih mjera, valja voditi računa o mreži naselja i stvaranju uvjeta za policentričan razvoj koji bi omogućio kako razvoj glavnog mjesta, tako i okolnih naselja.

3.1.2. Socijalno uključivanje i usluge socijalne skrbi

Socijalna isključenost definira se kao rezultat i ukupnost procesa kojima je određenim pojedincima ili cijelim zajednicama onemogućeno puno sudjelovanje u zajednici. Premda su najvidljiviji rezultati socijalne isključenosti materijalno siromaštvo i neadekvatni uvjeti stanovanja, valja istaknuti i neprimjerenu zdravstvenu zaštitu, smanjenu mogućnost obrazovanja, zapošljavanja i ostvarivanja punih potencijala.

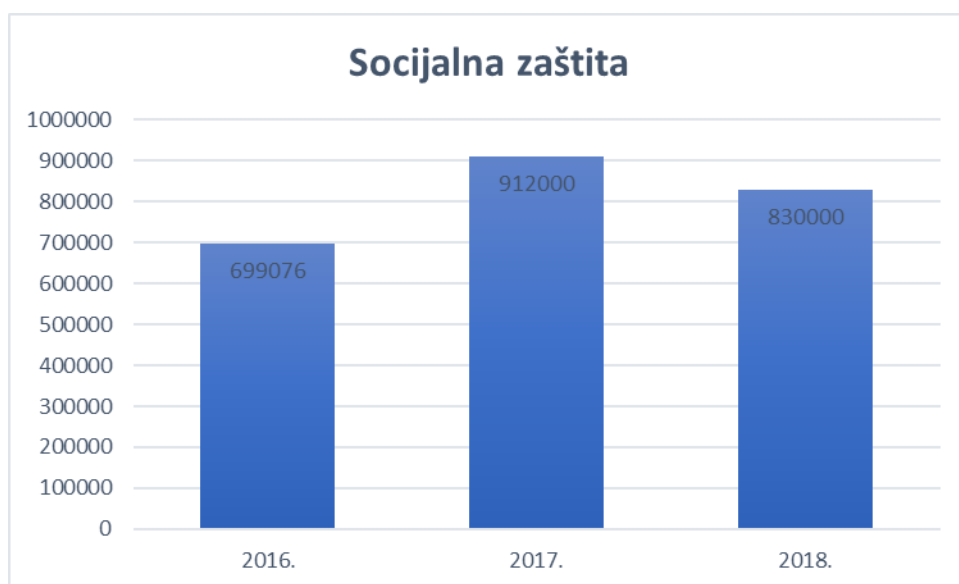
Prema podacima Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.-2020.), raspoloživi statistički podaci o stanju siromaštva stanovništva Hrvatske pokazuju da je stopa rizika od siromaštva u 2012. godini iznosila 20,5%, a postotak osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti 32,3%. Skupine građana suočene s najvećim rizikom od siromaštva i socijalne isključenosti su osobe s invaliditetom, djeca s teškoćama u razvoju, starije osobe i umirovljenici, nezaposleni, dio hrvatskih branitelja i stradalnika ratnih zbivanja te članovi njihovih obitelji, izbjeglice i povratnici, Romi, migranti, beskućnici, osobe izložene prezaduživanju i lihvarskim kreditima, žrtve nasilja u obitelji i neke skupine ovisnika. Dolazi se do zaključka kako je socijalna marginalizacija povezana s pripadnošću socijalnoj klasi, manjinskoj grupi, dobnoj skupini ili je povezana s invaliditetom.

Analiza pokazatelja na razini Grada Benkovca i Zadarske županije ima ulogu identifikacije postojećeg stanja u svrhu osmišljavanja primjerenih smjernica kojima bi se stanovnicima benkovačkog područja koji se nalaze u nepovoljnom položaju ili koji su kategorizirani kao rizična skupina uvećale mogućnosti da ravnopravno sudjeluju u ekonomskom, društvenom i političkom životu zajednice.

Proračunska izdvajanja u kategoriji socijalne zaštite za godine 2016.-2018. prikazana su sljedećim grafikonom:

Grafikon 5: Proračunska izdvajanja za sektor socijalne zaštite²

² Proračun Grada Benkovca

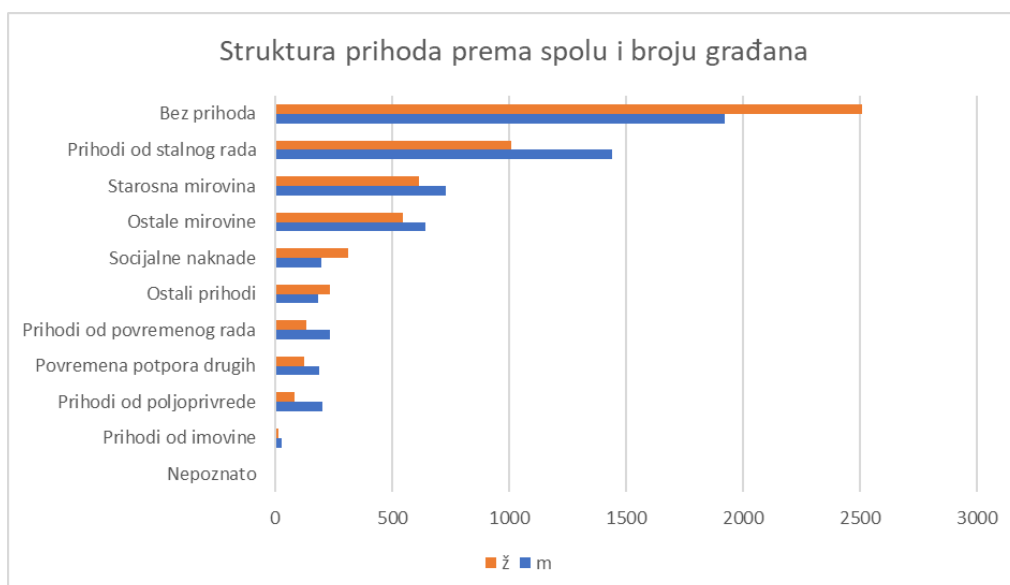

Podaci o stanovništvu prema razini prihoda, stanovništvo koje živi ispod granice siromaštva

Prema podacima DZS-a o stanovništvu prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu iz 2011. godine, od ukupnog broja žitelja Grada Benkovca, njih 4436, ili čak 40.2% izjasnilo se kako nema prihoda. Valja imati na umu kako ti podaci ne isključuju žitelje u dobnoj skupini od 0 do 14 godina, kojih prema popisu 2011. ima 2043. Podaci za ukupan broj stanovnika bez prihoda prema popisu govore da je udio muškaraca u toj skupini 43.7%, a žena 56.6%.

Pogleda li se Grafikon 6, uočljivo je kako je broj osoba koje su se izjasnile kako imaju prihode od mirovina (starosne ili ostale mirovine) gotovo jednak broju osoba koje imaju prihode temeljem stalnog rada.

Grafikon 6: Podaci o stanovništvu o vrsti prihoda prema spolu i broju građana

Nadalje, prema procjeni dohodovnog siromaštva za mala geografska područja u Hrvatskoj³ koju je objavio Državni zavod za statistiku, stopa rizika od siromaštva pokazuje postotak osoba unutar neke zemlje koje imaju raspoloživi dohodak niži od 60 posto medijana nacionalnog raspoloživog ekvivaliziranog dohotka nakon socijalnih transfera. Podaci iz 2012. godine ukazuju na činjenicu da je nacionalna stopa rizika od siromaštva u Hrvatskoj iznosila 20.4%. Regionalne stope siromaštva značajno se razlikuju, za Kontinentalnu Hrvatsku stopa iznosi 22%, a za Jadransku Hrvatsku 17%. Prema podacima DZS-a, stopa rizika od siromaštva za Benkovac iznosila je visokih 42,30% dok je udio siromašnih bio 0.5%. Kao takva, stopa rizika od siromaštva više je no dvostruko veća od stope rizika od siromaštva na razini Republike Hrvatske.

Podaci o korištenju socijalnih usluga prema kategorijama

Na području Grada Benkovca djeluje Centar za socijalnu skrb Benkovac. Centar na temelju javnih ovlasti potiče, organizira i provodi aktivnosti sa svrhom sprječavanja i suzbijanja socijalnih i osobnih problema. Kao javna ustanova referentna je točka za pružanje prve socijalne usluge, to jest, usluge informiranja, prepoznavanja i početne procjene potreba. U nadležnosti je Centra pružanje usluge savjetovanja i pomaganja, pomoći u kući, psihosocijalne podrške, rane intervencije, pomoći pri uključivanju u programe odgoja i redovitog obrazovanja, boravka, smještaja i organiziranog stanovanja.

Također, na području Grada djeluje i Centar za pomoć i njegu "Sv. Ante", osnovan Odlukom Gradskoj vijeća od 16. veljače 2010. godine kao ustanova socijalne skrbi. Djelatnosti ustanove obuhvaćaju primarno usluge vezane uz pomoć u kući. To su organiziranje prehrane (nabava i dostava gotovih obroka u kuću), obavljanje kućnih poslova (nabava živežnih namirnica, pomoć u pripremanju obroka, pranje posuđa, pospremanje stana, donošenje vode, ogrijeva i sl., organiziranje pranja i glačanja rublja, nabava lijekova i drugih potrepština i dr.), održavanje osobne higijene (pomoć u oblačenju i svlačenju, u kupanju i obavljanju drugih higijenskih potreba) i zadovoljenje drugih svakodnevnih potreba. Uslugama Centra „Sveti Ante“ trenutno su obuhvaćeni korisnici s područja Grada Benkovca i pripadajućih naselja te općina Sukošan i Zemunik Donji.

U okviru Caritasa Zadarske nadbiskupije na benkovačkom području djeluje i Pučka kuhinja „Sv. Ante Padovanski“, a uglavnom se obroci dostavljaju na kućnu adresu korisnika s obzirom da je riječ o onemoćalim samim starim osobama. Na području Grada djeluju i 2 doma za starije i nemoćne – u Benkovcu te u Biljanima Donjim.

Ovom analizom iznose se i podaci o korištenju prava u sustavu socijalne skrbi, odnosno, novčanih pomoći i pomoći u naravi u periodu od 2015. do 2017. godine na području Grada

³ https://www.dzs.hr/Hrv/DBHomepages/Osobna%20potrosnja%20i%20pokazatelji%20siromastva/Metodologija_SILC_WB.pdf

Benkovca. Tablica u nastavku prikazuje broj podnesenih i odobrenih zahtjeva prema određenom tipu naknade, odnosno, potpore.

Tablica 4: Podaci o broju korisnika prava u sustavu socijalne skrbi s područja Grada Benkovca

Godina	2015.		2016.		2017.	
Broj podnesenih / odobrenih zahtjeva	podneseno	odobreno	podneseno	odobreno	podneseno	odobreno
<i>Naknada za troškove stanovanja</i>	19	19	12	11	13	13
<i>Naknada za opremu novorođenog djeteta</i>	89	88	79	79	92	91
<i>Jednokratna novčana pomoć zbog trenutnih materijalnih teškoća</i>	135	129	122	121	134	134
<i>Naknada za prijevoz i boravak u ustanovi za djecu s teškoćama u razvoju</i>	6	6	9	9	13	13
Ukupno odobrenih potpora	249	242	222	220	252	251

Izvor: Godišnje evidencije prava u sustavu socijalne skrbi Grada Benkovca

Uz navedene vrste potpora, Grad Benkovac iz proračuna sufinancira i troškove prijevoza pitke vode za domaćinstva u naseljima gdje ne postoji izgrađena vodoopskrbna mreža. U 2015. i 2016. godini iz proračuna je u ovu svrhu isplaćeno po 100 tisuća kuna, a u 2017. iznos je porastao na 170 tisuća kuna. Naknade za ogrijev osiguravaju se iz županijskog proračuna, a korisnicima ih isplaćuje Grad Benkovac.

Za gore navedene naknade i pomoći, Grad je iz proračuna u 2015. isplatio oko 777 tisuća kuna, u 2016. otprilike 732 tisuća kuna, dok je u 2017. iznos bitno porastao na 826 tisuća kuna.

Zajamčena minimalna naknada je pravo na novčani iznos kojim se osigurava zadovoljavanje osnovnih životnih potreba samca ili kućanstva koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba. Prema statističkim podacima iz godišnjeg izvješća o primijenjenim pravima socijalne skrbi Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, u 2017. godini na području Grada Benkovca bilo je 197 korisnika zajamčene minimalne naknade

(samaca ili kućanstava), odnosno 297 obuhvaćenih osoba. Dostupni podaci iz 2018. godine ukazuju na smanjenje broja korisnika - prema informacijama dobivenim od Grada Benkovca u 2018. minimalnu zajamčenu naknadu koristi 158 korisnika.⁴

Podaci o stopama kriminala

Na benkovačkom području djeluje Vijeće za prevenciju kriminaliteta na području Grada Benkovca. U djelokrugu rada Vijeća je donošenje i provedba programa prevencije kriminaliteta putem zajedničkog planiranja i djelovanja tijela javne vlasti i drugih pravnih osoba zaduženih za sigurnost ljudi i imovine, za provođenje javnog reda te brigu o kvaliteti života građana.

Prema statističkim podacima Policijske postaje Benkovac, u 2015. godini evidentirano je 192 kaznenih djela. U 2016. broj evidentiranih kaznenih djela drastično raste te je ukupno počinjeno 277 kaznenih djela. U 2017. počinjeno je 214 kaznenih djela, a u 2018. (do kraja listopada) ukupno 225 kaznenih djela.

Zaključak:

Stopa rizika od siromaštva za stanovnike Grada Benkovca više je no dvostruko veća od stope rizika od siromaštva na razini Republike Hrvatske. Broj korisnika zajamčene minimalne naknade je u padu, dok broj korisnika ostalih vrsta novčanih pomoći i potpora ostaje uglavnom na istoj razini.

Potrebno je dalje jačati kapacitete za provođenje i financiranje projekata u području socijalne skrbi radi diversifikacije izvora financiranja za projekte i programe ovog tipa. U razvoju novih socijalnih usluga ili jačanju postojećih, ali i osiguravanju mogućnosti za zapošljavanje osoba u nepovoljnom položaju, važnu ulogu mogli bi imati projekti i inicijative društvenog poduzetništva.

3.1.3. Društvena i zdravstvena infrastruktura

Područje Grada Benkovca karakterizira izrazito nepovoljna demografska slika koja se očituje u nepovoljnim demografskim trendovima kao što su niska gustoća naseljenosti, negativan prirodni prirast te starenje stanovništva, a rezultira odljevom mladog stanovništva iz ovog područja što se negativno odražava na cjelokupnu društvenu i gospodarsku situaciju. U svrhu određivanja prioriteta razvojnih ciljeva na razini Grada Benkovca, čiji je krajnji cilj poboljšanje ukupne demografske slike u smislu zaustavljanja depopulacije i iseljavanja mladih

⁴ Informacije dobivene od Upravnog odjela za gospodarstvo, društvene i komunalne djelatnosti Grada Benkovca

te unaprijeđenja kvalitete života lokalnog stanovništva, neizostavno je obratiti pozornost na postojeću društvenu infrastrukturu. Razvojem društvene infrastrukture postiže se viši i bolji standard i kvaliteta života. U opseg ovog poglavlja ulaze sve institucije koje trenutno djeluju na teritoriju Grada, ili su planirane u skorom razdoblju, kao i aktivnosti civilnog sektora.

Podaci o društvenoj infrastrukturi

Ponuda društvenih i obrazovnih usluga te sadržaja za mlade i usluge u kulturi na području Grada ostvaruje se kroz djelovanje Zavičajnog muzeja Benkovac te Gradske knjižnice, kao i kroz aktivnosti civilnog sektora. Navedeno ne pokriva potražnju za ovim tipom usluga, što se negativno odražava na kvalitetu života u Benkovcu. Posebno je pogođeno središte grada (veći broja stanovnika i veća frekvencije dolazaka iz drugih naselja te šireg područja županije), ali je ovakvo stanje izraženo i u drugim mikro-središtima (npr. Lisičić, Nadin, Pristeg, Smilčić i Vukšić).

Postojeće inicijative lokalne zajednice ne generiraju adekvatnu količinu sadržaja i usluga koji bi mogli privući stanovnike iz udaljenijih područja Grada i posjetitelje. Imajući u vidu demografske trendove na ovom području, kao i visoki udio starijeg stanovništva, osobito je velik problem izostanak, odnosno, neadekvatnost infrastrukture kao što su dnevni boravci za starije i osobe s invaliditetom, društveni domovi, domovi kulture itd.

Pomaci u ovom području adresirani su Intervencijskim planom kojim je planirana rekonstrukcija Doma kulture Benkovac te izgradnja Mreže društvenih domova, odnosno, izgradnja društvenih domova u naseljima Lisičić, Nadin i Vukšić te rekonstrukcija doma u Smilčiću. Domovi kulture ili društveni domovi zamišljeni su kao mjesta okupljanja mještana te se izgradnjom navedenih objekata planira potaknuti poboljšanje i modernizacija društvene infrastrukture. Time se stvaraju preduvjeti za razvoj društvenih i kulturnih djelatnosti na području Grada. Također, izgradnjom se potiče lokalno stanovništvo na aktivnije uključivanje i sudjelovanje u zajednici kroz zajednička druženja, tribine, radionice i ostale aktivnosti razvijanja i podizanja razine kvaliteta života. Planirani društveni domovi će osim svojih osnovnih funkcija, tj. potreba mjesnih odbora i osnovnih društvenih potreba stanovništva naselja imati i funkcije u službi razvoja gospodarstva, turizma kulture i poljoprivrede. Revitalizacija i uređenje Zavičajnog muzeja Benkovac kojim se, osim prostornog proširenja Muzeja, planira i opremanje Muzeja te razvoj dodatnih sadržaja, također bi trebala dati značajna doprinos jačanju kulturne ponude Grada. Svi navedeni projekti trebali bi biti dovršeni do kraja 2023. godine.

ZAVIČAJNI MUZEJ BENKOVAC

Zavičajni muzej Benkovac osnovan je 1983. g., tada u sastavu Narodnog sveučilišta Benkovac. Tijekom Domovinskog rata (1991.-1995.) djelovanje Muzeja je prekinuto te je sam prostor Muzeja oštećen. Muzejska zbirka je sačuvana kroz velike napore u suradnji s Arheološkim

muzejom u Zadru. Od 2007. godine Muzej djeluje kao samostalna ustanova čiji je osnivač Grad Benkovac. Sredstva za rad Muzeja osigurava Grad Benkovac u svom proračunu. Zavičajni muzej Benkovac, smješten u Kaštelu Benković, središte je kulturnog života Grada Benkovca. Osim muzejskog posla priređuje razne kulturne priredbe u suradnji s Gradom Benkovcem, Turističkom zajednicom Grada Benkovca, KUD-om Branimir Benkovac, klapom Asseria, te drugim udrugama i institucijama Grada Benkovca. Tijekom godine organiziraju se razni događaji poput smotre klapa, Etno festivala, kazališnih predstava, radionica i tečajeva očuvanja tradicionalnih zanata, izložbi, vodiča.

GRADSKA KNJIŽNICA BENKOVAC

Gradska knjižnica Benkovac osnovana je 1999. godine te se prostire na tri etaže. Knjižnica ima odjele za djecu, predškolsku dob, odjel za odrasle, glazbeni odjel i videoteku te studijsku čitaonicu. Knjižnica broji 61 tisuću knjižnih jedinica u vrijednosti preko pet i pol milijuna kuna. Knjižnica ima i multimedijalnu dvoranu u kojoj se održavaju promocije, koncerti, predavanja, projekcije, prezentacije, radionice, izložbe slika, fotogalerija, književni susreti, književne i zabavne večeri i slično. Također, knjižnica organizira i kompjutorske radionice za edukaciju i informatičko opismenjavanje korisnika. Unutar knjižnice moguće je koristiti računala za korištenje Interneta, te za izradu seminarskih uradaka, referata, maturlnih i diplomskih radnji. U potkrovlju knjižnice je smješten radni prostor za djelatnike i ravnatelja, kao i spremište knjižne i neknjižne građe.

SPORTSKI OBJEKTI

Grad Benkovac kroz svoj proračun i u okviru Programa javnih potreba u sportu svake godine osigurava primjerene potpore sportskim klubovima u provođenju njihovih programa koji su u skladu sa strateškim dokumentima Grada Benkovca. Grad Benkovac tako skrbi o održavanju sportskih objekata u vlasništvu Grada Benkovca (nogometni stadion u Benkovcu, atletski stadion u sklopu SRC-a Benkovac, malonogometna igrališta, boćališta i drugi sportski objekti na području). U sklopu sportsko-rekreacijskog centra Benkovac uređen je i opremljen atletski stadion primjeren za treninge i organiziranje natjecanja mlađih kategorija atletičara, te za potrebe školskih sportskih aktivnosti osnovnoškolske i srednjoškolske djece, kao i za treninge nogometaša na igralištu s umjetnom travom. U većini gradskih kvartova uređena su dječja igrališta, a na Baricama i malonogometno i košarkaško igralište, te boćalište. U većini naselja na području Grada Benkovca izgrađena su i opremljena dodatnim sadržajima malonogometna igrališta, boćališta, košarkaška igrališta i ostali sportski sadržaji. Na području Grada Benkovca djeluju razne sportske udruge koje uvelike doprinose pozitivnim uvjetima za bavljenje sportom, sportskim i rekreativnim aktivnostima.

RADIO BENKOVAC

Radio Benkovac d.o.o. osnovan je u svibnju 2006. godine te je s emitiranjem programa na frekvenciji 93.0 MHz započeo u prosincu iste godine. Osnivač i vlasnik je Grad Benkovac koji kontinuirano financijski podržava rad Radija. Osnovna djelatnost je pružanje informacija građanima Grada, kao i građanima šireg područja Benkovca. Uz to, uloga Radio postaje Benkovac je emitiranje zabavnog i edukativnog sadržaja programski orijentiranog potrebama lokalnog stanovništva, u sklopu čega se obrađuju teme iz kulturnog, gospodarskog i opće društvenog života sredine (djeca, mladi, obitelj, zdravlje, gospodarstvo, poljoprivreda, kultura, sport, vjerski život i drugo).

Civilno društvo

Građanski sektor ili civilno društvo obuhvaća organizacije koje se ubrajaju u dobrovoljni, neovisni, neprofitni, nevladini ili treći sektor. S obzirom da dobar dio programa socijalne države počiva na inicijativama udruga, njihova važnost za funkcioniranje države je neupitna. Također, građanske su udruge prepoznate kao značajan akter u razvoju politika koje najjasnije mogu izraziti potrebe zahtjeve i očekivanja društvene grupe čije interese zastupaju.

Prema podacima iz Registra udruga Republike Hrvatske, na području Grada Benkovca aktivno je 86 udruga⁵. Analizirajući djelatnosti udruga, možemo primijetiti kako su najzastupljenije udruge u području sporta (28 udruga), udruge u području kulture i umjetnosti (13 udruga), sedam je udruga registrirano u području gospodarstva te šest u području socijalne djelatnosti. Nakon oslobođenja 1995. godine na području Grada Benkovca osnovano je nekoliko značajnih udruga veterana koje svojim aktivnostima nastoje pridonijeti boljoj društvenoj i gospodarskoj koheziji braniteljske populacije. U ostale udruge ubrajaju se udruge koje se bave društveno-humanitarnim radom, udruge nacionalnih manjina, i udruge za zaštitu životinja, prirode i okoliša.

Udruge na benkovačkom prostoru su često suočene s nedovoljnim brojem stručno osposobljenih osoba za rad na specifičnom području djelovanja udruge. To je posebno važno zbog jasnoće programa i aktivnosti pojedinih udruga i česte potrebe prijave projekata mogućim izvorima financiranja (gradski proračun, proračun županije, resorna ministarstava, fondacije, fondovi EU i sl.) Većina lokalnih udruga se stoga rijetko obraća vanjskim izvorima financiranja te se pretežno oslanja na proračunska sredstva Grada Benkovca. Natječaj i dodjela sredstava za provođenje programa i projekata benkovačkih udruga jasno su određeni posebnim Pravilnikom. Formirano je i Povjerenstvo za ocjenu programa i projekata udruga i izrađeni posebni obrasci i upute udrugama za prijavu projekata.

Iz Grafikona 7 možemo vidjeti kako su proračunska izdvajanja Grada Benkovca za sektor rekreacije, kulture i religije u razdoblju 2016.-2018. u kontinuiranom porastu.

⁵ Podaci na dan 29.10.2018.

Grafikon 7: Proračunska izdvajanja za sektor rekreacije, kulture i religije 2016.-2018.

Braniteljska problematika i udruge branitelja

U ožujku 2015. godine Ministarstvo branitelja objavilo je Strateški plan Ministarstva branitelja za razdoblje 2016.-2018. Ciljevi Strategije su očuvanje stečevina i ublažavanje negativnih posljedica Domovinskog rata, primarno zadovoljavanje potreba vojnih i civilnih invalida rata, vraćanje i zaštita dostojanstva žrtava rata te razvoj strateških inicijativa za kvalitetu života braniteljske i stradalničke populacije. Strategija posebno ističe potrebu jačanja sustava skrbi za braniteljsku i stradalničku populaciju i članove njihovih obitelji (emocionalna podrška, socijalna, psihološka i zdravstvena pomoć ratom traumatiziranim osobama) te rješavanje problema teže zapošljivosti branitelja i njihove nekonkurentnosti na tržištu radne snage. Trenutno postojeći program obuhvaća mogućnost sufinanciranja obrazovnih programa usmjerenih podizanju obrazovne strukture osoba iz ciljne skupine, potporu novim samostalnim poduzetnicima i malim gospodarstvenicima koji pokretanjem vlastite djelatnosti nastoje riješiti pitanje svoje nezaposlenosti, ali i postojećim uspješnim samostalnim poduzetnicima i malim gospodarstvenicima koji bi uz potporu zapošljavali osobe iz ciljne skupine.

Na području Grada Benkovca djeluje deset udruga proizašlih iz Domovinskog rata. UHDDR Gradski ogranak Benkovac, UHVIDR-a GO Benkovac te Udruga branitelja ZAVJET Benkovac imaju svoje sjedište u Benkovcu, dok preostale udruge djeluju na županijskoj razini (Udruga specijalaca policije „Poskoci“ Zadar, Udruga roditelja poginulih hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata Zadarske županije, Udruga veterana IV. Gardijske brigade Zadarske županije, Udruga PRVI HRVATSKI REDARSTVENIK, Podružnica Zadarske županije, Udruga branitelja oboljelih od PTSP-a Zadarske županije, Udruga udovica hrvatskih branitelja

Domovinskog rata Zadarske županije te Udruga hrvatskih civilnih stradalnika Domovinskog rata).

Prema informacijama lokalnih dionika, na području Grada Benkovca živi oko 2000 branitelja čije potrebe nisu jedinstveno zastupane kroz krovno tijelo braniteljskih udruga. Kako bi se adekvatno pristupilo jačanju sustava skrbi za

braniteljsku i stradalničku populaciju i podizanju njihove konkurentnosti na tržištu radne snage, čime bi se pozitivno utjecalo na razinu njihove socijalne uključenosti i opće dobrobiti, potrebno je ponajprije precizno utvrditi broj hrvatskih branitelja na benkovačkom području te identificirati pripadnike braniteljske populacije koji žive ispod razine prihvatljivih socio-ekonomskih uvjeta. Do sad izraženi prioriteti braniteljske populacije benkovačkog kraja odnose se na osiguravanje adekvatne zdravstvene skrbi za branitelje i članove njihovih obitelji, pomoć pri stambenom zbrinjavanju te podrška pri rješavanju statusa hrvatskog branitelja čime bi ti pojedinci imali mogućnost ostvarenja prava koja proizlaze iz Zakona o hrvatskim braniteljima.

Podaci o zdravstvenoj infrastrukturi

Adekvatno opremljena i lako dostupna zdravstvena infrastruktura ključna je za povećanje razine kvalitete zdravstvene usluge i povećanje kvalitete života na određenom području. Sustav zdravstvene zaštite u Zadarskoj županiji organiziran je kroz sedam ustanova u kojima se obavlja javna zdravstvena djelatnost. Od 1. siječnja 2004. godine postoji kao Dom Zdravlja Zadarske županije sa šest radnih jedinica, od kojih je jedna radna jedinica u Benkovcu.

Benkovački Dom zdravlja sv. Ante pruža usluge primarne zdravstvene djelatnosti. U sklopu Doma zdravlja djeluju četiri ordinacije opće prakse (dvije koncesije), četiri stomatologa (četiri koncesije), pedijatrijska i ginekološka ambulanta te jedna ispostava Zavoda za hitnu medicinu Zadarske županije. Hitne intervencije obavljaju liječnici obiteljske medicine kroz dežurstvo. Analizom stanja prema dostupnim službenim podacima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje uočeno je kako u mreži javne zdravstvene službe nedostaju dvije stomatološke ordinacije. Iako prema podacima Nacionalne strategije razvoja zdravstva 2012. – 2020. postoji značajan deficit specijalističkih ordinacija opće/obiteljske medicine u Zadarskoj županiji u odnosu na razinu Republike Hrvatske, to nije slučaj u Gradu Benkovcu. Kako je vidljivo iz tablice, broj ugovorenih i potrebnih timova je jednak.

Tablica 5: Ugovoreni sadržaji primarne zdravstvene zaštite na području Grada Benkovca (HZZO, 2016.)

Usluge primarne zdravstvene zaštite	Ugovoreni timovi	Potreban broj timova	Razlika između ugovorenog i potrebnog broja timova
Opća/obiteljska medicina	4	4	0
Zdravstvena zaštita predškolske djece	1	1	0
Zdravstvena zaštita žena	1	1	0
Zdravstvena njega u kući bolesnika	3	3	0
Stomatološka zdravstvena zaštita	4	6	-2
Preventivno-odgojne mjere za zdravstvenu zaštitu školske djece i studenata	1	1	0
Laboratorijska dijagnostika	1	1	0

U Benkovcu se nalaze i dvije ugovorene ljekarne te jedan laboratorij u kojemu se mogu obaviti hematološke i biokemijske pretrage. Također, na području Grada djeluje i ispostava Zavoda za javno zdravstvo Zadar.

Na području Grada Benkovca dostupna je jedino primarna zdravstvena zaštita, a specijalističke i usluge bolničkog liječenja stanovnici koriste u većim gradskim centrima (Zadar, Split, Zagreb). S obzirom na to da se diljem Hrvatske iz godine u godinu bilježi porast upućivanja na specijalističke preglede, manjak specijalističkih usluga uvelike utječe na sveukupnu dostupnost zdravstvene usluge i mogućnosti liječenja.

Zaključak:

Područje društvene infrastrukture bit će značajno unaprijeđeno provedbom projekata uspostave društvenih domova i Doma kulture u Benkovcu, te uređenjem Zavičajnog muzeja Benkovac, zbog čega naglasak treba biti na kvalitetnoj pripremi i provedbi ovih projekata. Dodatne napore potrebno je ulagati u jačanje kapaciteta civilnog društva i rad na njihovoj prepoznatljivosti s obzirom da će oni biti jedni od ključnih faktora za održivost društvenih domova u smislu kreiranja sadržaja, ali i jačanja društvene kohezije. Imajući u vidu programsku, ali i upravljačku potkapacitiranost organizacija civilnog društva, nužno je uspostaviti oblik podrške koji će dugoročno osigurati dostatne resurse za njihovo samostalno

funkcioniranje, što u prvoj fazi može biti riješeno kvalitetnom podrškom za pripremu i provedbu EU projekata.

Nadalje, s obzirom na gore iznesene podatke iz analize stanja, kao prioritet nameće se razvoj adekvatne podrške za najranjiviju populaciju – branitelje - u smislu uspostave psihosocijalne podrške i jačanja mogućnosti za njihovo uključivanje u zajednicu i na tržište rada. Potrebno je uložiti i napore i u organizaciju skrbi za starije osobe (primarno vaninstitucionalni oblici skrbi) imajući u vidu demografska kretanja.

Također postoji potreba za popunjavanjem mreže javne zdravstvene službe kroz timove stomatološke zdravstvene zaštite. Unutar nominalnih zaduženja liječnika primarne medicine jesu i kućni posjeti. No, diljem cijele Hrvatske postoji problem prevelikog opsega posla liječnika primarne medicine koji rijetko stižu obaviti kućanske posjete. Stoga, malen broj kućnih posjeta uvelike utječe na kvalitetu zdravstvene zaštite starijih osoba na benkovačkom području i šire.

3.1.4. Obrazovanje

Važni razvojni čimbenici određenog područja su obrazovanje i učenje kao preduvjeti za konkurentnost na tržištu rada i uspješnost gospodarstva općenito. S obzirom na povezanosti između razine obrazovanja i kasnije zapošljivosti, detaljno se analiziraju trendovi u obrazovanju na području Grada Benkovca. Svrha analize je promotriti trendove u obrazovanju, ustanoviti usklađenost formalnog obrazovanja s potrebama realnog sektora, te dati kratki pregled daljnjih potreba kako bi se što kvalitetnije odgovorilo na zahtjeve za potražnjom na tržištu rada.

Obrazovna struktura stanovništva

Razina obrazovanja, kao preduvjet za konkurentnost na tržištu rada, razmjerno je niska u odnosu na regionalnu i nacionalnu razinu. Obrazovnu strukturu stanovništva Benkovca čini 6.942 osoba starijih od 15 godina koje su stekle određeni obrazovni stupanj (77,3%) te 2.025 osoba (22,5%) bez škole odnosno s nezavršenom osnovnom školom. U ovoj posljednjoj kategoriji najviše je žena koje čine 68,7% udjela, a s obzirom na dobnu strukturu, bez škole i s nezavršenom osnovnom školom najviše je starijih osoba (65 i više godina) sa 77,7% udjela.

Najbrojniju skupinu s 48,3% udjela čine osobe koje su stekle srednjoškolsku razinu naobrazbe, 23,3% stanovništva ima završenu osnovnu školu dok je 5,6% stanovništva visokoobrazovano. U usporedbi sa županijskom razinom vidljiva su određena odstupanja, a osobito u kategoriji visokog obrazovanja u kojoj je udio stanovništva s visokom stručnom spremom 2,6 puta veći u odnosu na lokalnu razinu. Također je osjetna razlika vidljiva u kategoriji stanovništva bez škole odnosno s nezavršenom osnovnom školom u kojoj je udio stanovništva na županijskoj razini gotovo dvostruko manji.

Predškolski odgoj

Predškolski odgoj na području Grada Benkovca organiziran je kroz rad predškolske ustanove Dječji vrtić Bubamara Benkovac, čiji je osnivač Grad Benkovac. Tijekom 2008. godine izgrađen je i opremljen moderan dječji vrtić s kapacitetom za prihvrat 130 djece. Trenutno se koristi i Područni objekt Maslina u Benkovcu koji pohađa 40 djece. Matični vrtić pohađa 122 djece, a u oba objekta zaposlen je 31 djelatnik. Grad Benkovac sufinancira predškolske programe koji se organiziraju u vrtićima čiji su osnivači ostale jedinice lokalne samouprave, a čije programe pohađaju djeca s područja Grada Benkovca. Grad Benkovac sufinancira i programe za djecu s teškoćama u razvoju u DV „Latica“ iz Zadra, kao i u drugim ustanovama s prilagođenim programima za djecu s teškoćama u razvoju. Kako je briga o djeci rane i predškolske dobi obveza jedinice lokalne samouprave, u skladu s mogućnostima pokušavaju se osigurati uvjeti

za rad igraonica s kraćim programima, odnosno programima predškole i kratkim programima odgojno-obrazovnog rada u većim naseljima na području Grada Benkovca.

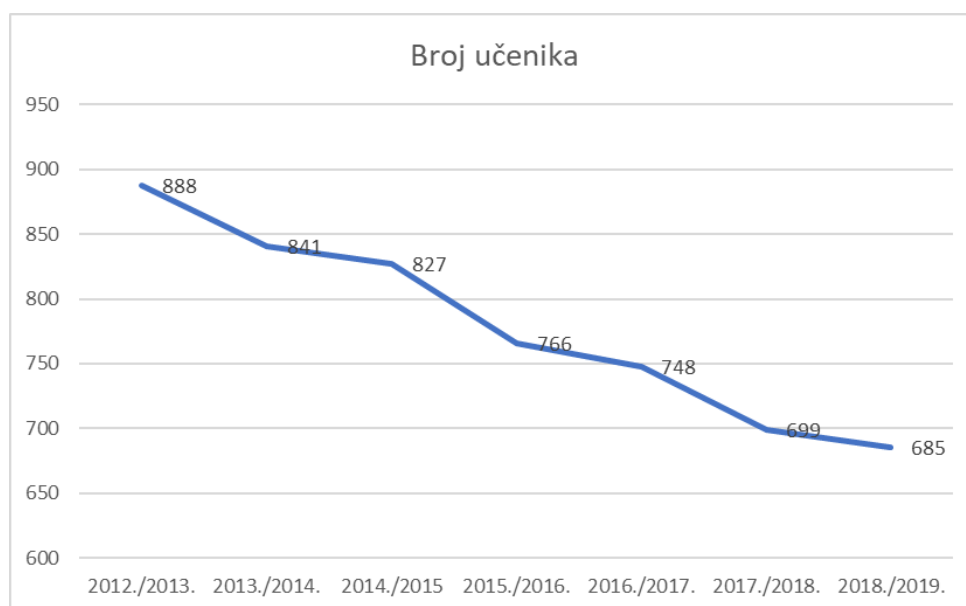
Sadašnji kapacitet vrtića nije dovoljan za upis sve djece u vrtić te je potrebno osigurati prostor u samom Gradu Benkovcu za najmanje još dvije skupine, kao i u Vukšiću i Smilčiću koji su udaljeniji od Grada Benkovca, a imaju dosta stanovnika rane i predškolske dobi. U matičnom i područnom vrtiću je potrebno urediti dvorište vrtića, a postojeće programe obogatiti novim programima (sportski program, program stranih jezika, program za djecu s teškoćama i sl.). S obzirom na kontinuirano povećanje broja djece s teškoćama u razvoju koja se upisuju u vrtiće na području Benkovca, prepoznata je potreba za adekvatnom podrškom u vidu rane intervencije koja bi omogućila poboljšanje sposobnosti djece i njihovu socijalizaciju u zajednicu.

Osnovnoškolsko obrazovanje

Na području Grada obrazovna politika provodi se u jednoj osnovnoškolskoj i jednoj srednjoškolskoj ustanovi. Ne postoje ustanove u kojima se provodi djelatnost visokog obrazovanja zbog čega mladi nastavljaju školovanje u većim gradovima kao što su Zadar, Split, Zagreb, Rijeka i Šibenik. Osnovna škola Benkovac u svojem djelokrugu pokriva matičnu školu u Benkovcu, te područne škole u Smilčiću, Nadinu, Korlatu, Rašteviću, Podlugu, Perušiću, Pristegu, Bukoviću, Lisičiću, Bruškoj i Popovićima. Također, na području Grada Benkovca djeluju i područne škole u naseljima Vukšić i Radošinovci (Osnovna škola Stankovci), područna škola Tinj (Osnovna škola Polača), te Područna škola Nadin (Osnovna škola Škarbrnja).

Dostupni podaci pokazuju konstantan pad broja učenika u matičnoj i područnim školama. Pad broja učenika u razdoblju od školske godine 2012./2013. do školske godine 2018./2019. iznosi 22.86%. Trend smanjenja broja učenika prikazan je sljedećim grafikonom:

Grafikon 8: Kretanje broja učenika u osnovnoj školi

U samom Benkovcu se za potrebe održavanja nastave u Osnovnoj školi unajmljuju i učionice u zgradi Srednje škole. S obzirom na trend smanjenja broja učenika, ali istovremeno i potrebu za usklađivanjem s državnim pedagoškim standardom, potrebno je izraditi studiju izvodljivosti koja će pokazati isplativost ulaganja u dogradnju Osnovne škole.

Informatizacija Osnovne škole, kako s aspekta nabave potrebne opreme, tako i s aspekta osiguravanja dostupnosti Interneta velikih brzina, predstavlja ključnu razvojnu potrebu u smislu osiguravanja uvjeta za kurikularne promjene.

S obzirom na frekventnost prometa, radi povećanja sigurnosti kako djece, tako i svih ostalih dionika u prometu, postoji potreba za izgradnjom propisno uređenog autobusnog stajališta za autobuse koji dovoze i odvoze učenike putnike u Osnovnu školu Benkovac (ali i Srednju Školu kneza Branimira te vrtić) kao i uređenjem parkirališnog prostora za sve djelatnike i posjetitelje škole.

Srednjoškolsko obrazovanje

U Srednjoj školi kneza Branimira upisuju se sljedeći obrazovni programi: ekonomist, gimnazijski program (opća gimnazija), računalni tehničar za strojarstvo, prodavač, keramičar-oblagač, automehatroničar, instalater grijanja i klimatizacije te tokar. Od školske godine 2017./2018. uveden je novi program za zanimanje CNC operater u koji je trenutno upisano devet učenika. Srednja škola provodi i programe obrazovanja odraslih.

Kapaciteti i opremljenost škole nisu zadovoljavajući: upravni dio zgrade potrebno je proširiti, a najveći izazov predstavlja opremanje kabineta za strukovne predmete. Potonje se djelomično adresira kroz sredstva europskih fondova koje je škola osigurala za modernizaciju strukovnih programa. Uz navedeno, potrebno je renovirati sportske sadržaje uz školu.

Tablica niže prikazuje broj upisnih mjesta u SŠ kneza Branimira u zadnjih 5 upisnih godina sukladno Odluci o upisu učenika u srednje škole koju donosi Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Tablica 6: Prikaz kretanja upisnih mjesta u programe SŠ kneza Branimira unatrag 5 školskih godina

Šk. godina/ Zanimanje	2014./2015.	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.
Ekonomist	24	24	22	20	22
Opća gimnazija	24	24	22	22	22
Računalni tehničar za strojarstvo	24	24	22	20	22
Keramičar- oblagrač	6	8	7	7	7
Prodavač	16	8	16	8	-
Automehaničar	7	8	8	10	8
Instalater grijanja i klimatizacije	7	8	7	7	8
Tokar	6	8	7	-	-
Klesar	7	-	-	-	-
Plinoinstalater	6	-	-	-	-
CNC operater	-	-	-	7	10
Ukupno	134	124	111	101	99

Analizirajući gornje podatke vidljivo je kako se od šk.godine 2017./2018. uvode upisna mjesta za novo zanimanje CNC operater. S druge strane, za određena zanimanja (klesar, plinoinstalater) nakon šk. godine 2014./2015. nema upisnih kvota. Isto vrijedi za zanimanje tokara (2016./2017.) i prodavača (2018./2019.). Ovi podaci su jednim dijelom u koliziji s

potrebama koje je izrazila radna skupina za izradu Strategije, koja ističe zanimanje klesara kao deficitarno i prijeko potrebno s obzirom da je kamenarstvo jedna od dominantnih gospodarskih grana na benkovačkom području. Također je istaknuta problematika nepostojanja zanimanja poljoprivredni tehničar na području koje ima izrazito velik poljoprivredni potencijal. Kombinacija loše percepcije strukovnih zanimanja i nepostojanja kvalitetnih programa za navedena zanimanja smatra se glavnim uzrokom posljedice neusklađenosti potreba i potražnje na lokalnom tržištu rada. Uz navedeno, gornja tablica također ukazuje na kontinuirani pad broja učenika u SŠ kneza Branimira u posljednjih 5 školskih godina.

Iz Grafikona 9 možemo primijetiti kako su proračunska izdvajanja za sektor obrazovanja u promatranom periodu 2016.-2018. godine u kontinuiranom rastu. Isto bi se trebalo pozitivno odraziti na gore navedene probleme vezane uz obrazovni sustav.

Grafikon 9: Proračunska izdvajanja Grada Benkovca za obrazovanje 2016.-2018.

Zaključak:

Razina obrazovanja je usko povezana s uspješnim ulaskom na tržište rad. Stoga su na ovom području bitna ulaganja u obrazovanje putem kojih se dugoročno doprinosi povećanju konkurentnosti radne snage. Ulaganje u obrazovanje ne odnosi se samo na direktna financijska sredstva za poboljšanje uvjeta unutar formalnog obrazovanja i nabavu suvremene opreme, već i na ulaganje u usklađenost formalnog obrazovanja s potrebama realnog sektora. Predviđanje budućih potreba za znanjima i vještinama, posebno u tradicionalno snažnim djelatnostima u Benkovcu, izostaje zbog nedovoljne suradnje s realnim sektorom. Takva situacija za posljedicu ima nedovoljnu konkurentnost lokalnih proizvođača u sektoru poljoprivrede i industrije, nedovoljnu prepoznatljivost proizvoda na tržištu te općenito smanjen interes za ulazak u nove poduzetničke pothvate.

Slijedom navedenog potrebno je osigurati kontinuiranu povezanost s akterima u dominantnim gospodarskim granama na području Benkovca (obrađa kamena, proizvodnja, poljoprivreda). Nadalje, kao i kod drugih srednjoškolskih ustanova na području županije postoji potreba za modernizacijom nastavnih programa i uvođenjem novih koji korespondiraju s potrebama tržišta, novom opremom te primjenom poboljšanih metoda učenja. Planovi i aktivnosti Srednje škole nastavljaju u smjeru poboljšanja nastavnog procesa te boljoj interakciji s lokalnim gospodarstvom. Uspješnost daljnjih strateških planova i aktivnosti uvelike ovisi o dodatnim investicijama, kako u sustav formalnog obrazovanja, tako i u cjeloživotno učenje te obrazovanje odraslih. U tom smislu, velika su očekivanja od Pučkog otvorenog učilišta čije je osnivanje predviđeno kroz provedbu projekta „Dom kulture Benkovac“⁶.

3.2. GOSPODARSTVO

3.2.1. Opća gospodarska kretanja

Bruto društveni proizvod – analiza kretanja i doprinosa u nacionalnom gospodarstvu

Bruto domaći proizvod zbroj je vrijednosti svih proizvedenih dobara i usluga koji se često koristi kao pokazatelj gospodarske snage određenog prostora. Podaci po hrvatskim županijama ukazuju na značajne različitosti u gospodarskoj razvijenosti. Analiza fiskalnih pozicija Zadarske županije prema Prikazu trendova u kretanju BDP-a županija na razini Hrvatske i EU⁷ iz travnja 2018. godine bazirana je na podacima za 2015. godinu Državnoga zavoda za statistiku o BDP-u po županijama te podacima Eurostata (podaci DZS-a objavljuju se u veljači svake godine i to s odmakom od tri godine, to jest, u 2018. godini objavljen je podatak BDP-a za 2015. godinu).

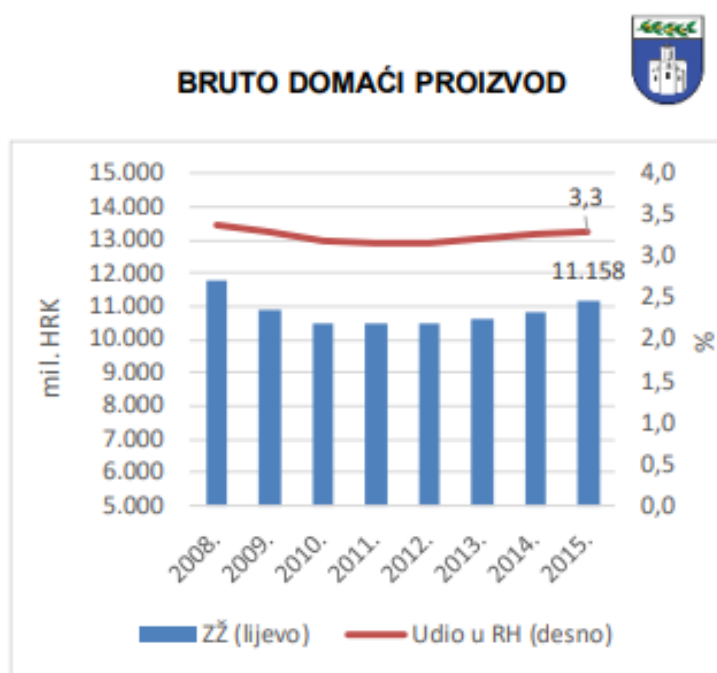
Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, BDP Zadarske županije u 2015. godini iznosio je 11.157.785.794 kuna,⁸ što je u odnosu na 2000. godinu povećanje od 130%. Podaci o BDP-u na razini Zadarske županiji uz nominalni iznos bruto domaćeg proizvoda (lijeva ordinata na Grafikonu 10) upućuju i na udio nominalnog BDP-a u ukupnom nominalnom BDP-u Republike Hrvatske (desna ordinata na Grafikonu 10). Iz podataka možemo vidjeti kako nominalni BDP u 2015. godini još uvijek nije dosegao razine iz 2008. godine. Istovremeno, udio koji BDP Zadarske županije čini u ukupnom BDP-u na razini Republike Hrvatske (3.29%) također je nešto niži nego u 2008. godini (3.38%), no ta je razlika vrlo mala.

⁶ Projekt iz Investicijskog plana, predviđeni završetak provedbe je kraj 2023. godine.

⁷ Hrvatska gospodarska komora, *Prikaz trendova u kretanju BDP-a županija na razini Hrvatske i EU*, <https://www.hgk.hr/documents/bdp-po-zupanijama-u-2015-godini-final25ad8955342dfa.pdf>, Posljednji pristup 17.10.2018.

⁸ Državni zavod za statistiku

Grafikon 10: Bruto domaći proizvod na razini Zadarske županije

Izvor: DZS; izračun: HGK

Iz analize gospodarskih kretanja Zadarske županije koju je objavila Hrvatska gospodarska komora u srpnju 2017. godine,⁹ na temelju podataka iz godišnjih financijskih izvještaja predanih FINA-i, može se iščitati kako je u poslovnoj godini 2016. nastavljen trend oporavka gospodarstva Zadarske županije započet tri godine ranije. Noviji podaci procjenjuju ukupne prihode ostvarene u 2016. godini na 12.694,7 milijuna kuna, čime su isti premašili prihode ostvarene u 2008. godini. Hrvatska gospodarska komora navodi kako su u odnosu na prethodnu godinu prihodi povećani za 3.6%, dok su ukupni rashodi rasli sporije i iznosili 1.6%. Godišnja agregirana dobit gospodarstva Zadarske županije najveća je u poslijeratnoj Hrvatskoj.

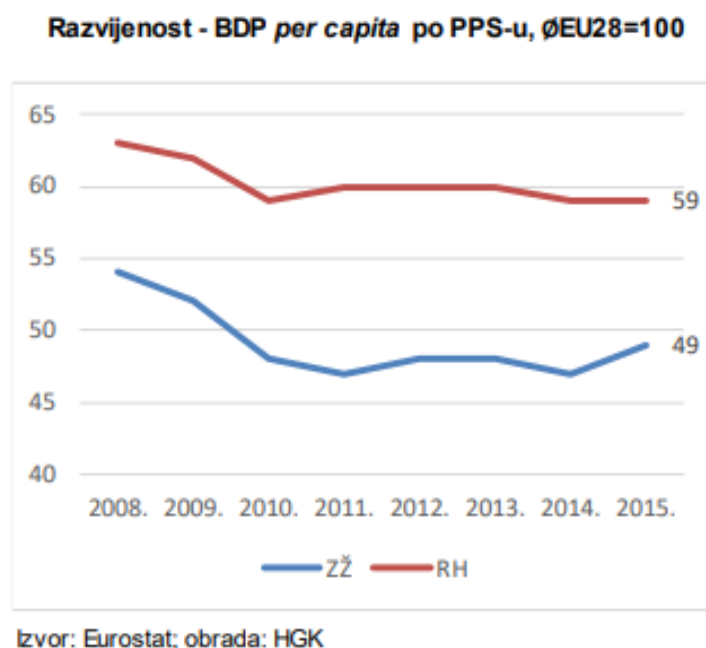
Bruto društveni proizvod po stanovniku – apsolutna vrijednost i analiza kretanja

Kao jedan od ključnih pokazatelja razvijenosti nekog prostora uzima se omjer vrijednosti BDP-a i broja stanovnika u PPS-u (Purchasing Power Standard, ili standard kupovne moći). Grafikon 11 sumira podatke o BPD-u per capita po PPS-u u Zadarskoj županiji u periodu od 2008. do 2015. godine, te stavlja iste u odnos prema prosjeku Europske unije iskazanim u indeksu koji pokazuje je li neka regija ispod ili iznad prosjeka EU. Prema ovom indikatoru razvijenosti, Zadarska županija svrstava se u područja Republike Hrvatske koja su razvijena ispod nacionalnog prosjeka i, prema iskazanom indeksu, u područja koja su razvijena ispod

⁹ Hrvatska gospodarska komora, *Gospodarska kretanja Zadarske županije*, 2017, <https://www.hgk.hr/documents/gospodarska-kretanja-zadarske-zupanije-br-33-za-web59edcf422d29b.pdf>

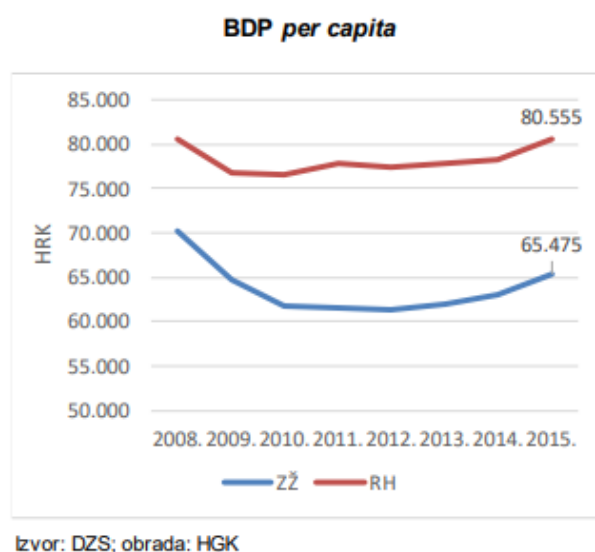
prosjeaka Europske unije. Statistika pokazuje kako se u promatranom periodu od 2008. do 2015. godine radi o kontinuiranom trendu. Jednako tako, vidljivo je kako je slabija razvijenost Zadarske županije u svakoj od promatranih godina približno proporcionalna.

Grafikon 11: BDP per capita po PPS-u, s indeksom u odnosu na prosjek EU

Grafikon 12 pokazuje BDP po stanovniku Zadarske županije. Radi se o omjeru vrijednosti BDP-a i broja stanovnika izraženom u kunama. U 2015. godini BDP per capita za Zadarsku županiju iznosio je 65.475.000 kuna, dok je na razini Hrvatske isti 80.555.000 kuna ili 20,65% više. U 2008. godini BDP per capita iznosio je 70.233.000 kuna, kada je bio svega 13,81% niži od prosjeka Republike Hrvatske. Grafikonom su iskazani i podaci o BDP-u per capita Republike Hrvatske, te se iz njega može uočiti odstupanje Zadarske županije od hrvatskog BDP-a per capita.

Grafikon 12: BDP per capita za Zadarsku županiju i Republiku Hrvatsku

Gore prikazani podaci ukazuju na kontinuirane slabije rezultate od prosjeka Republike Hrvatske i Europske unije. Iz posljednjeg je grafikona posebno vidljivo kako se u periodu koji je uslijedio nakon 2008. godine povećala diskrepancija između BDP per capita Hrvatske i Zadarske županije.

3.2.2. Tržište rada

Prilikom analize tržišta rada na određenom području potrebno je promotriti podatke o zaposlenom i nezaposlenom stanovništvu te udjele zaposlenih, nezaposlenih i aktivnog stanovništva u ukupnom broju stanovnika. Podatke o zaposlenosti dobivamo iz više izvora i ovisno o izvoru obuhvat podataka je različit. Stoga, važno je napomenuti kako ovaj dio analize uvelike koristi javno dostupne podatke Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Državnog zavoda za statistiku te Hrvatskog zavoda za zapošljavanje.

Zaposlenost

Na području grada Benkovca aktivno stanovništvo odnosno radni kontingent (stanovnici između 15 i 65) čini oko 57% stanovništva. Od toga je oko 64% radno aktivno. Odnos muškaraca i žena je izrazito neujednačen i u udjelu radno aktivnog stanovništva muškarci čine gotovo dvije trećine zaposlenih. Neaktivno stanovništvo čini 62.72% (u koji ulazi i dio aktivnog stanovništva - uzdržavano i osobe s osobnim prihodom) u ukupnom broju stanovnika i u ovoj kategoriji za manji postotak dominiraju žene.

Tablica 7: Broj zaposlenih/nezaposlenih prema spolu (31.12.2017.)

	AKTIVNO STANOVNIŠTVO (RADNA SNAGA)		
	ZAPOSLENI	NEZAPOSLENI	UKUPNO
Muškarci	1.311	278	1.589
Žene	944	311	1.255
UKUPNO	2.255	589	2.844

Prema zaključcima analize Hrvatske gospodarske komore¹⁰ ukupna zaposlenost u Zadarskoj županiji (osiguranici HZMO-a prema prebivalištu) u kriznim se godinama zadržala na puno boljoj razini od državnog prosjeka, zahvaljujući i osjetnom povećanju sezonske zaposlenosti. Nadalje, iz podataka HZMO-a vidljivo je kontinuirano povećanje zaposlenosti u Zadarskoj županiji i u Gradu Benkovcu od 2013.-2017. godine. Tablica 8 prikazuje podatke o zaposlenosti, nezaposlenosti i ukupnom radno aktivnom stanovništvu na području Zadarske županije i Grada Benkovca unatrag pet godina. Kako bi se osigurala mogućnost usporedbe korišteni su referentni podaci s kraja godine. Stoga, potrebno je uzeti u obzir moguću sezonalnost podataka na koju utječe povećanje zaposlenosti tijekom ljetnih mjeseci.

Tablica 8: Zaposlenost, nezaposlenost i radno aktivno stanovništvo u Zadarskoj županiji i Benkovcu¹¹

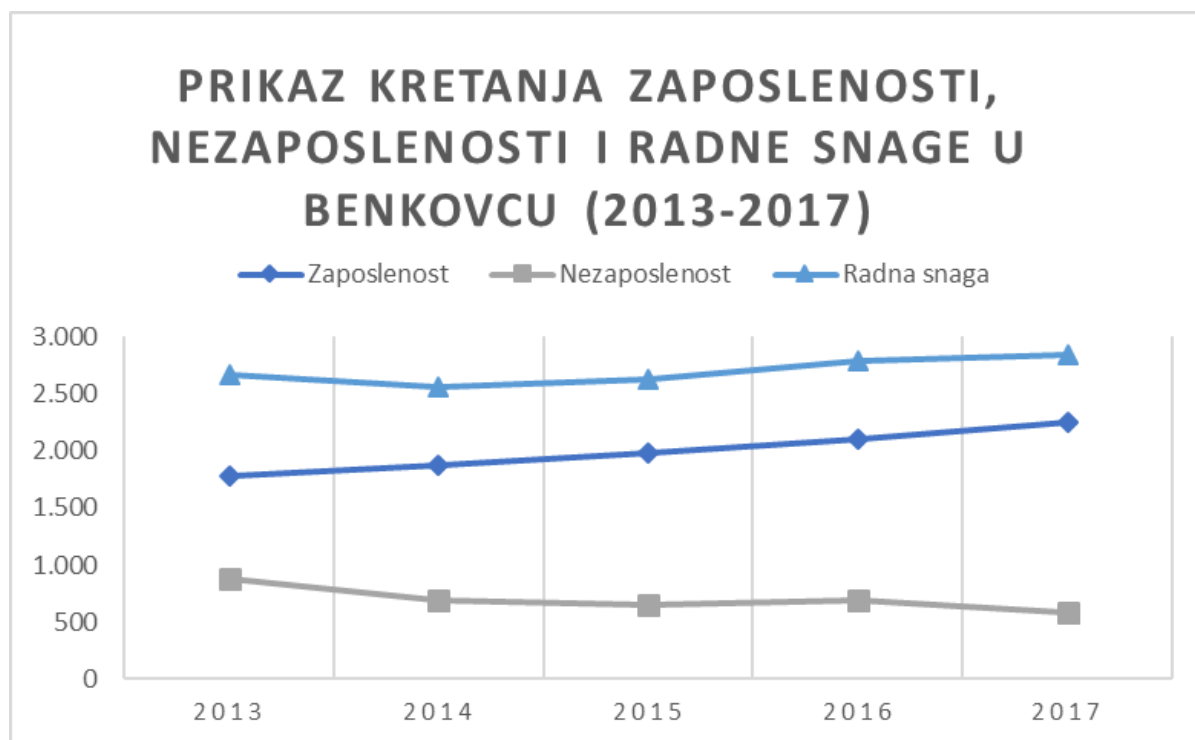
Zaposlenost	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017
Zadarska županija	46.119	46.364	47.190	48.764	51.196
Benkovac	1.779	1.870	1.980	2.103	2.255
Nezaposlenost	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017
Zadarska županija	12.424	9.838	8.895	7.691	6.339
Benkovac	885	694	653	684	589
Radna snaga (radno aktivni)	31.12.2013	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016	31.12.2017
Zadarska županija	58.543	56.202	56.085	56.455	57.535
Benkovac	2.664	2.564	2.633	2.787	2.844

¹⁰ <https://www.hgk.hr/documents/gospodarska-kretanja-zadarske-zupanije-br-33-za-web59edcf422d29b.pdf>

¹¹ Statistike Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje *Osiguranici za prosinac 2013. ,2014. ,2015. ,2016. ,2017.* i statistike Hrvatskog zavoda za zapošljavanje *Godišnjak 2013. , 2014. , 2015. , 2016. , 2017.*

Grafikon 13 prikazuje trend zaposlenosti i nezaposlenosti na području grada Benkovca. Kako je ranije naznačeno, vidljiv je porast broja zaposlenih i smanjenje broja nezaposlenih na području županije i na području grada Benkovca.

Grafikon 13: Prikaz kretanja zaposlenosti, nezaposlenosti i radne snage u Benkovcu (2013.-2017.)

Iz podataka dobivenih od FINA-e, a sažetih u Grafikon 14, možemo primijetiti kako glavnina zaposlenih osoba u Benkovcu radi u djelatnostima vezanima uz prerađivačku industriju, zatim u javnoj upravi i obrani, nakon čega slijedi poljoprivreda, koja je prema iskazima lokalnih dionika mnogima tek sekundarna djelatnost. To se može iščitati iz dolje priloženog grafikona.

Grafikon 14: Zaposleni u Benkovcu prema područjima djelatnosti

Nezaposlenost

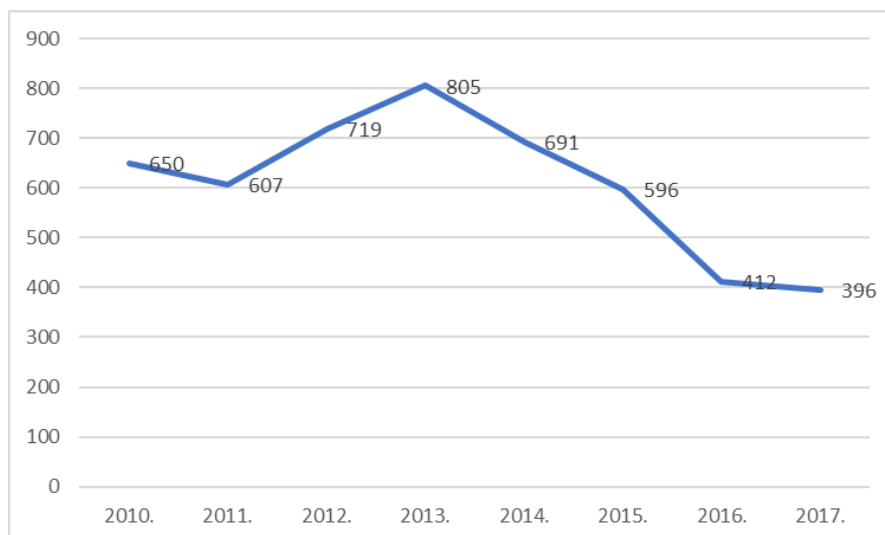
U analizi nezaposlenosti na području Grada Benkovca korišteni su podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Hrvatski zavod za zapošljavanje registrira nezaposlene osobe koje su prijavljene na Zavodu. Evidencija se vodi na mjesečnoj bazi prema prebivalištu, spolu, stručnoj spremi, dobi itd. Evidencijom nisu obuhvaćane nezaposlene osobe koje se nisu prijavile na Zavodu ili su to pravo izgubile, no ne temeljem zapošljavanja.

Tablica 9. prikazuje kretanje prosječne godišnje nezaposlenosti u Zadarskoj županiji i u gradu Benkovcu u razdoblju 2010.-2017. godine. Korištenjem prosječne godišnje nezaposlenosti otklanja se utjecaj sezonalnosti rada na podatke.

Tablica 9: Kretanje prosječne godišnje nezaposlenosti u Zadarskoj županiji i Benkovcu u razdoblju 2010.-2017.

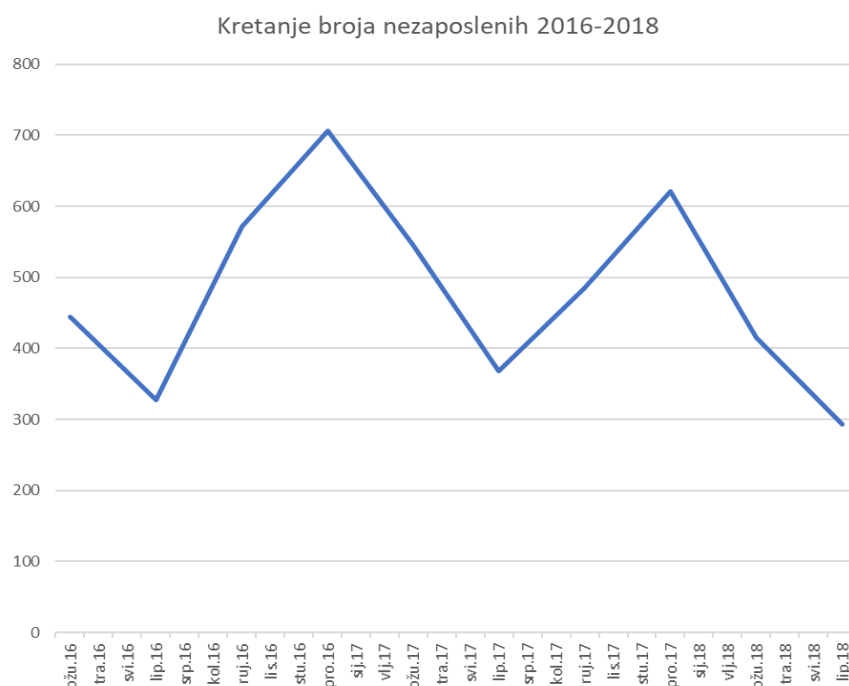
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Zadarska županija	10.671	10.310	10.700	11.161	9.729	8.107	6.965	5.792
Benkovac	650	607	719	805	691	596	412	396

Grafikon 15: Kretanje prosječne godišnje nezaposlenosti u gradu Benkovcu od 2011.-2017.

Iz Grafikona 15 i kretanja prosječne godišnje nezaposlenosti u Gradu Benkovcu, vidljiv je trend smanjenja nezaposlenosti nakon 2013. godine. Istovremeno, podaci za 2017. i 2018. godinu bilježe snažan trend sezonalnosti koji ukazuje na ovisnost stanovnika Benkovca o turizmu u okolnim priobalnim područjima.

Grafikon 16: Kretanje broja nezaposlenih 2016.-2018. prema mjesecima

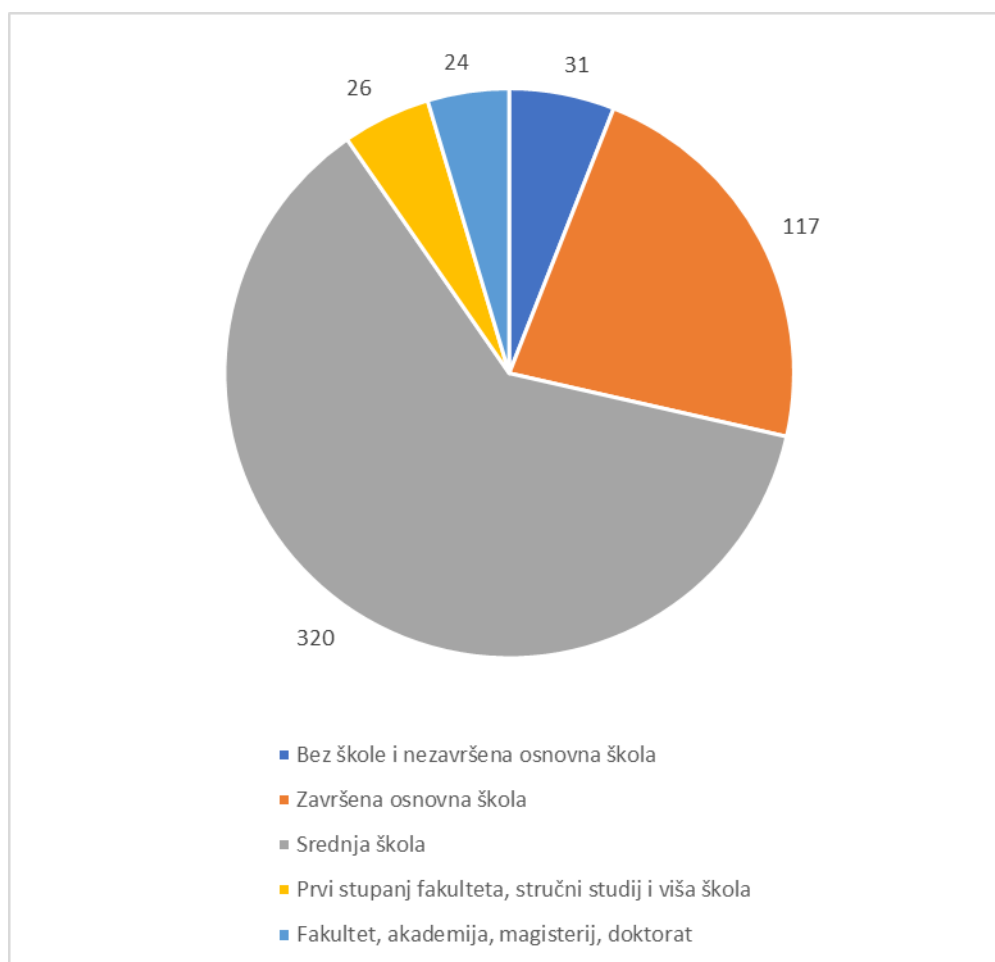
U strukturi nezaposlenih, prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, krajem prosinca 2018. najviše registriranih nezaposlenih osoba završilo je srednju školu ili ima završeno samo osnovnoškolsko obrazovanje. Tablica detaljno prikazuje nezaposlene osobe

prema razini obrazovanja u Benkovcu, te ih uspoređuje s podacima o nezaposlenosti na razini ostalih ispostava HZZ-a u Zadarskoj županiji.¹²

Tablica 10: Nezaposlene osobe prema razini obrazovanja krajem prosinca 2018. godine

Ispostava	Bez škole i nezavršena osnovna škola	Završena osnovna škola	Srednja škola	Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	Ukupno
PU Zadar	172	1000	3.358	411	571	5512
Benkovac	31	117	320	26	24	518
Biograd	11	118	338	50	41	558
Gračac	27	188	187	11	6	419
Obrovac	74	43	130	6	11	264
Pag	2	30	78	8	11	129
Zadar	27	504	2305	310	478	3624

Grafikon 17: Prikaz strukture nezaposlenih osoba u Benkovcu prema razini obrazovanja

Osim podataka o nezaposlenim osobama, iz prikupljenih podataka vidljiv je i vrlo visok udio radno sposobnog, ali neaktivnog stanovništva. 5.621 osoba ili čak 50.98% u dobnoj skupini 15-

¹² Mjesečni statistički bilten HZZ-a, Prosinac 2018., http://staro.hzz.hr/UserDocsImages/ZD_stat_bilten_12_2018.pdf

64 klasificira se kao radno neaktivno, dok ih je u istoj populaciji čak 28.26% uzdržavanih, od čega je žena u mnogo većem postotku (17.39%) od muškaraca (10.89%).

Tablica 11: Broj i udio neaktivnog stanovništva prema spolu u ukupnom broju stanovnika 2011.

	NEAKTIVNO STANOVNIŠTVO					
	Osobe s osobnim prihodom		Uzdržavano stanovništvo		UKUPNO	
Muškarci	1.364	12.37%	1.198	10.87%	2.562	23.23%
Žene	1.141	10.35%	1.918	17.39%	3.059	27.74%
UKUPNO	2.505	22.72%	3.116	28.26%	5.621	50.98%

Zaključak:

Predstavljani podaci govore o kontinuiranom povećanju zaposlenosti i smanjenju nezaposlenosti unatrag pet godina, no istovremeno govore i o visokom postotku radno neaktivnog stanovništva kao i o niskom udjelu žena u radno aktivnom stanovništvu. Visok postotak radne neaktivnosti karakterističan je za RH, a prema podacima Eurostata najčešći razlozi za neaktivnost su obrazovanje i umirovljenje, nakon čega slijede obiteljski razlozi poput brige za djecu ili odrasle, vlastita bolest ili invalidnost, te obeshrabrenost na tržištu rada. Za područje Grada Benkovca umirovljenje kao razlog za neaktivnost povezano je i s velikim brojem branitelja.

S obzirom na navedeno, potrebno je osmisliti politike koje će jačati uključivanje žena na tržište rada, prvenstveno onih koje trenutno nisu aktivne iz različitih obiteljskih razloga, kao i na aktivaciju ostalih skupina građana. Dugoročno gledano, visoka radna neaktivnost predstavlja značajno razvojno ograničenje jer smanjuje dostupnost radne snage, a što je osobito važno imajući u vidu gospodarski oporavak benkovačkog područja.

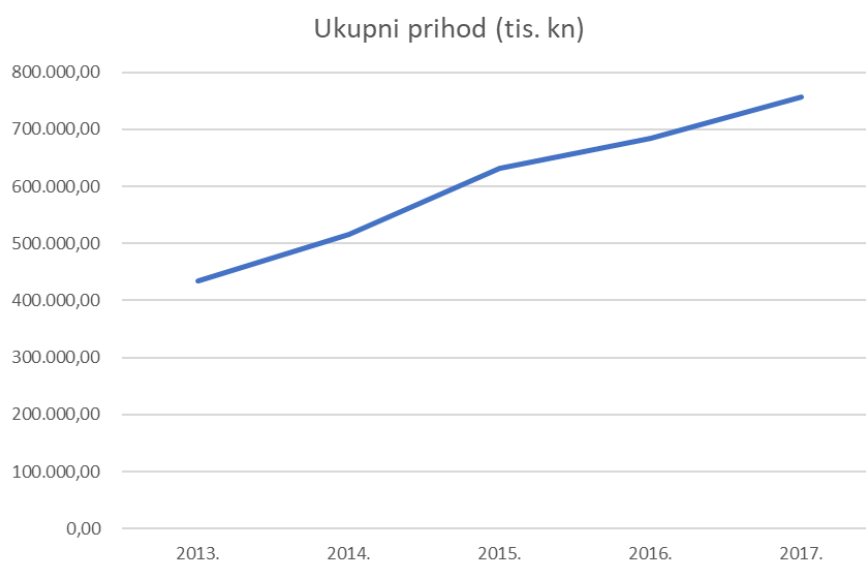
3.2.3. Poslovno okruženje

Istraživanje poslovnog okruženja kao relevantnog čimbenika u funkcioniranju poduzeća novijeg je datuma. Ono predstavlja svojevrsni odmak od perspektive koja se ponajviše fokusirala na kvalitetu unutarnjeg ustrojstva poduzeća kao najznačajnijeg faktora koji određuje njegovu uspješnost. Europski Semestar, koji pruža okvir za koordinaciju gospodarskih politika među zemljama Europske Unije te omogućuje članicama da rasprave o svojim gospodarskim i proračunskim planovima i prate napredak, ističe važnost kvalitetnog poslovnog okruženja pri ispunjavanju svoje uloge u stvaranju radnih mjesta i dobrobiti. Ukupnost brojnih čimbenika, poput infrastrukture (digitalne i prometne), financijskih sredstva za poduzeća i sektorskih politika, nezamjenjivi su u poticanju gospodarske aktivnosti, to jest, investicija, rada, inovativnosti i poslovnih odnosa.

Analiza poslovnog okruženja iz ovog se razloga fokusira na dvije razine. Prva je analiza karakteristika i trendova vezanih uz postojeća mala, srednja i velika poduzeća na području Grada Benkovca i Zadarske županije (broj, statistički podaci vezani uz broj zaposlenika, prihode, rashode i dobit), čime se ukazuje na njihova obilježja i dinamiku gospodarskog razvoja područja. Druga razina obuhvaća analizu infrastrukture čija je osnovna namjena pružanje usluga poduzetnicima u njihovom razvoju i poslovanju.

U suštini, primjetno je osjetno povećanje prihoda poduzetnika koji su u promatranom razdoblju djelovali na području Grada Benkovca. Dok se su se prihodi na području županije u periodu od 2013. do 2017. povećali za 21.9%, prihodi na razini Grada Benkovca uvećani su za čak 54.3%.

Grafikon 18: Prikaz kretanja ukupnih prihoda u poduzetništvu na razini Grada Benkovca

Uz poljoprivredu, industrija vađenja i prerade kamena tradicionalno je najsnažniji pokretač razvoja Grada Benkovca kroz povijest, a eksploatacija kamena i danas je jedna od dominantnih gospodarskih grana. Građevinski i arhitektonski kamen po važnosti je drugi prirodni resurs ovog kraja. Rezerve arhitektonskog kamena nisu procjenjivane, a rezerve građevinskog se ocjenjuju dovoljnim za sljedećih 20 godina. Benkovački kamen se smatra veoma kvalitetnom i privlačnom sirovinom koja se koristi u različitim građevinskim i arhitektonskim rješenjima te se smatra i brendom benkovačkog kraja.

Analiza trendova u poduzećima podijeljenima prema sektoru

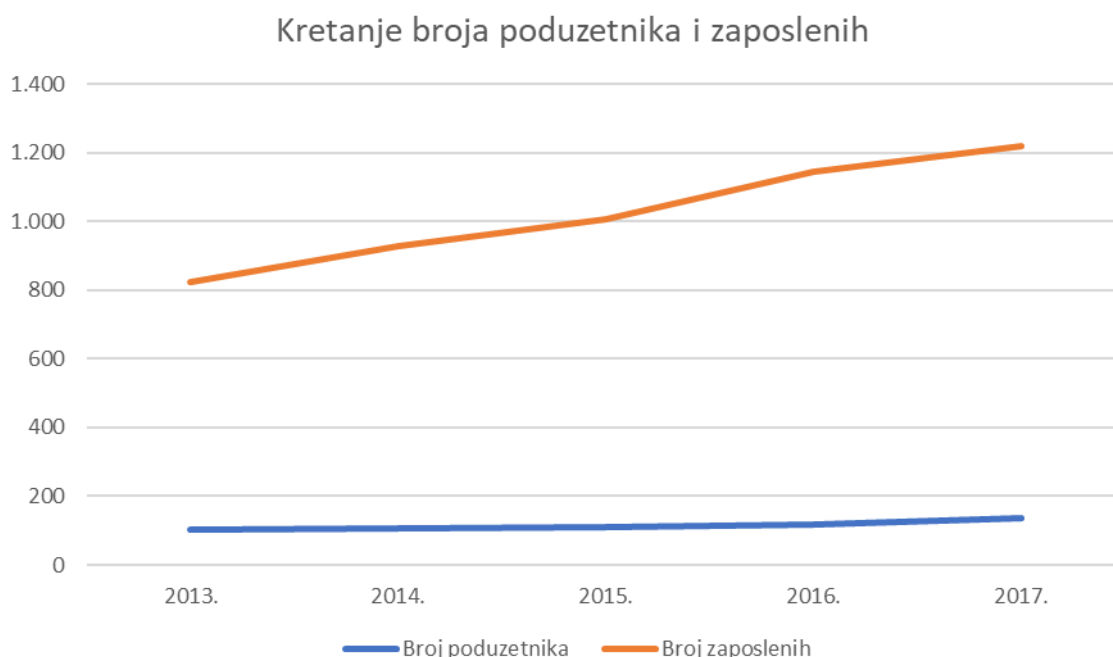
Prema statističkim podacima FINA-e, za period 2013.-2017. za područje Zadarske županije i Grada Benkovca, evidentan je kontinuirani trend rasta broja poduzetnika, zaposlenih, ukupnih prihoda i neto dobiti u promatranom razdoblju.

Tablica 12: Podaci o poduzetništvu za Grad Benkovac i Zadarsku županiju

	Grad Benkovac					Grad Zadar				
	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Broj poduzetnika	101	108	111	117	135	3.239	3.512	3.597	3.918	4.273
Broj zaposlenih	822	928	1.006	1.144	1.220	19.929	20.690	20.363	21.477	23.534
Ukupni prihod (tis. kn)	433.493,00	515.522,00	631.059,00	683.518,00	757.304,00	11.027.421,00	11.354.749,00	12.251.827,00	12.688.645	13.752.195
Dobit razdoblja (tis. kn)	24.571,00	43.931,00	62.146,00	77.529,00	92.943,00	681.030,00	613.040,00	767.537,00	940.597,00	1.018.057,00
Gubitak razdoblja (tis. kn)	5.743,00	9.125,00	8.882,00	8.980,00	5.955,00	717.022,00	747.970,00	513.923,00	413.985,00	337.264,00
Neto dobit (tis. kn)	18.828,00	34.806,00	53.265,00	68.549,00	86.988,00	-75.703,00	-142.946,00	253.614,00	526.612,00	680.792,00

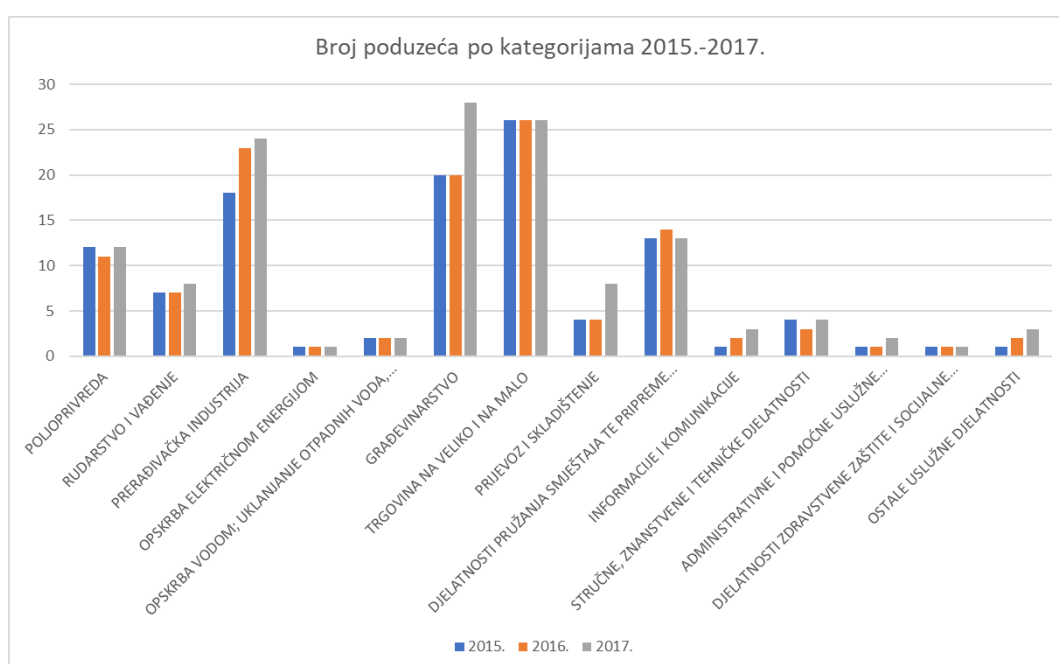
Od 2013. godine broj poduzetnika na području Grada Benkovca povećao se za 28.8%. Time Grad Benkovac u promatranom razdoblju slijedi i nadmašuje rast broja poduzetnika na razini županije. Isti je za Zadarsku županiju iznosio 27.5%. Istovremeno, u spomenutom razdoblju od pet godina Benkovac je zabilježio i rast zaposlenih od 20.1%, dok je na razini županije isti iznosio tek 16.5%.

Grafikon 18: Prikaz kretanja broja poduzetnika i broja zaposlenih u Gradu Benkovcu

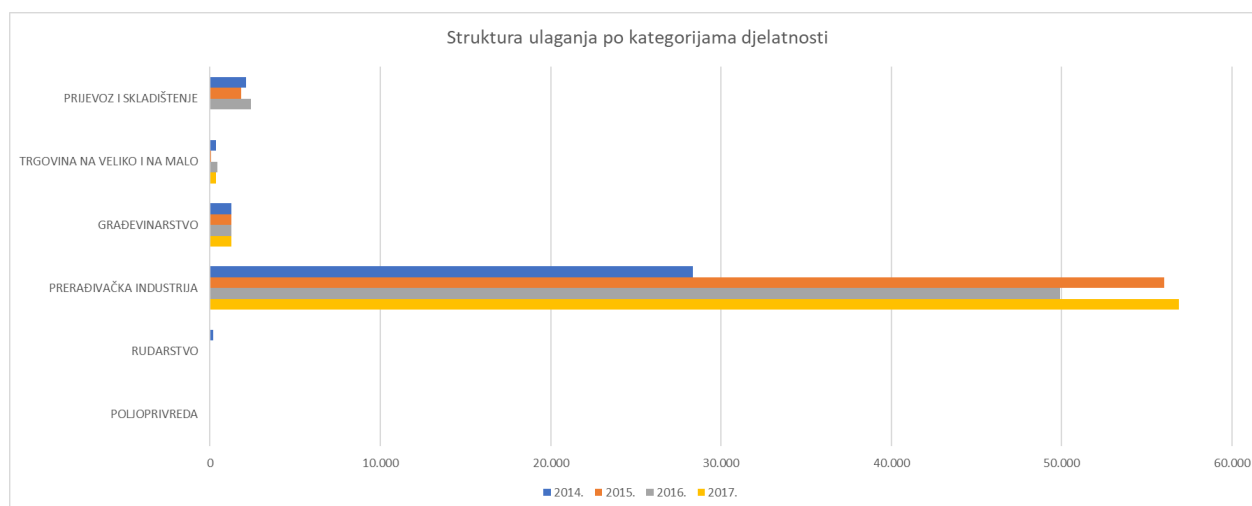
Grane djelatnosti koje bilježe najstrmiji uzlazni trend, promatrajući isključivo broj otvorenih poduzeća na benkovačkom području, su u prvom redu građevinarstvo, prerađivačka industrija te prijevoz i skladištenje. Prema podacima FINA-e, godine 2015. na području Grada poslovalo je 20 građevinskih poduzeća i 18 prerađivačkih, a 2017. posluje 28 građevinskih i 24 prerađivačka. Također, 2015. godine 4 poduzeća bavila su se pružanjem usluga prijevoza i skladištenja, a 2018. godine bilo ih je 8.

Grafikon 19: Prikaz kretanja broja poduzeća po kategorijama djelatnosti za 2015.-2017.

Navedeno uglavnom koincidira s FINA-inim podacima o investicijama. Naime, prema podacima za godine 2014.-2017., vidljiv je kontinuirani trend investiranja u građevinarski sektor, prerađivačke djelatnosti te djelatnosti prijevoza i skladištenja. Grafikon 20 prikazuje strukturu investicija po granama djelatnosti za period 2014.-2018. i obuhvaća samo djelatnosti koje bilježe investicije u spomenutom periodu.

Grafikon 20: Struktura investicija po granama djelatnosti 2014.-2017.

Iako kvantiteta investicija ne znači nužno i njihovu kvalitetu, može se primijetiti kako investicije u gore navedene kategorije djelatnosti generiraju intenzivniju poduzetničku djelatnost i veću dobit u promatranom razdoblju. Sve navedene grane djelatnosti u koje je ulagano bilježe ukupan porast dobiti.

Za razvoj poduzetništva u Benkovcu neizostavna su i izravna inozemna ulaganja. Na razini Republike Hrvatske prepoznati su prioriteti izgradnje stabilnog i snažnog tržišno orijentiranog gospodarstva. Prepoznat je u tom kontekstu i značaj stranih ulaganja za budući razvitak zemlje kao velik doprinos daljnjem restrukturiranju i modernizaciji gospodarstva, jačanju međunarodne konkurentnosti i stvaranju novih radnih mjesta. Po podacima Hrvatske narodne banke, u Hrvatsku je u trećem tromjesečju 2017. pristiglo 610 milijuna eura izravnih stranih ulaganja, što je za 103 milijuna eura ili 14,5 posto manje nego u istom razdoblju godinu ranije. Dodaje se da je pritom najveća razina zadržane dobiti zabilježena u financijskim djelatnostima, djelatnostima pružanja smještaja te trgovini. U svrhu generiranja intenzivnije poduzetničke djelatnosti i na benkovačkom prostoru, važnost inozemnih izravnih ulaganja je nezanemariva.

Obrtništvo

Na području Grada Benkovca, prema podacima Obrtnog registra na dan 15.11.2018. godine, aktivno je 135 obrta, od čega se 5 obrta obavlja kao sezonski obrt.

Kao i poduzetništvo, i obrtništvo na području Benkovca ima dugu tradiciju. S ciljem unaprijeđenja djelatnosti obrtnika, na području Grada djeluje Udruženje obrtnika Benkovac.

Poduzetnička infrastruktura

Središnji državni portal definira poduzetničku infrastrukturu kao ukupnost poduzetničkih zona i poduzetničkih potpornih institucija na određenom području, čije je uređenje definirano Zakonom o unaprijeđenju poduzetničke infrastrukture.¹³ Svrha poduzetničke infrastrukture je omogućavanje obavljanja poduzetničkih aktivnosti u standardiziranim uvjetima visoke infrastrukturne opremljenosti.

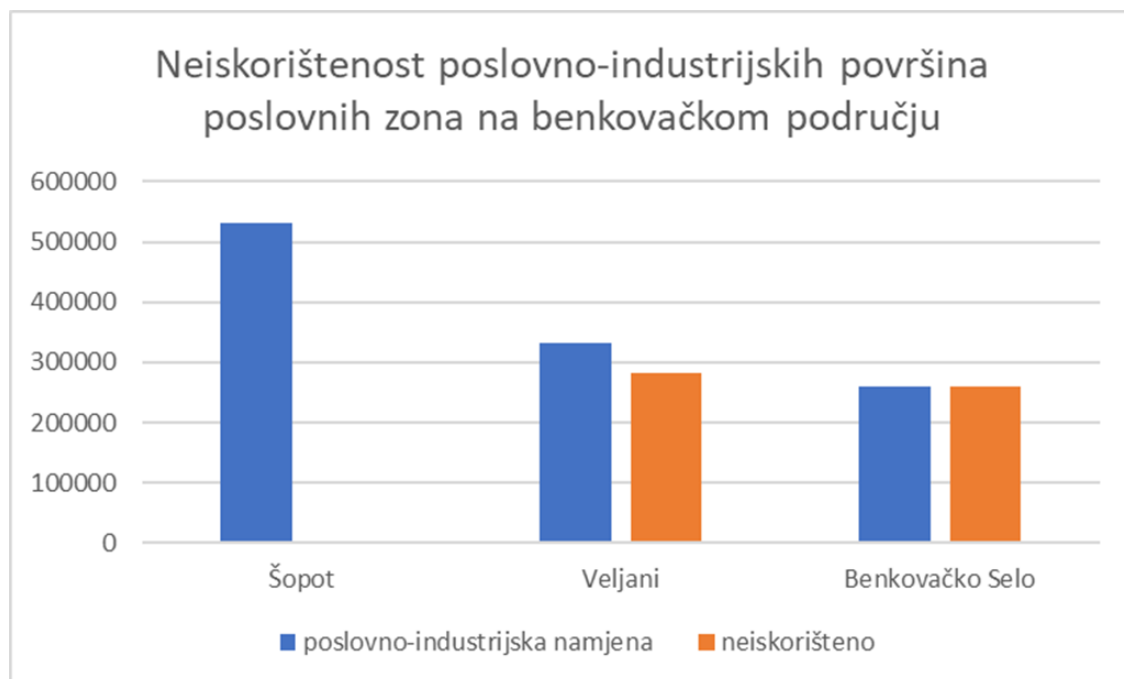
Poduzetničke zone su infrastrukturno opremljena područja definirana prostornim planovima, namijenjena obavljanju određenih vrsta poduzetničkih, odnosno gospodarskih aktivnosti. Osnovna karakteristika poduzetničkih zona je zajedničko korištenje infrastrukturno opremljenog i organiziranog prostora od strane poduzetnika kojima se poslovanjem unutar poduzetničke zone omogućuje racionalizacija poslovanja i korištenje raspoloživih resursa poduzetničke zone s ostalim korisnicima poduzetničke zone. Na benkovačkom području djeluju tri poslovne zone.

- Poslovna zona Šopot najveća je zona ukupne površine 62,8 ha. Od spomenutog, 53 ha ima mješovitu poslovno-industrijsku namjenu, dok ostatak ima prometnu namjenu. Od olakšica za investitore, poslovna zona Šopot nudi oslobađanje plaćanja komunalne naknade ili nizak komunalni doprinos i prometno povoljan položaj. U poslovnoj zoni Šopot trenutno je slobodna tek jedna parcela površine 4.675 m².
- Poslovna zona Veljani prostire se na 43,53 ha površine koja ima poslovno-industrijsku namjenu. Olakšice također uključuju oslobađanje plaćanja komunalne naknade ili nisku naknadu i atraktivan prometni položaj. U ovom trenutku za prodaju je slobodno 28,24 ha poslovno-industrijske površine. Razlog tome je nemogućnost spajanja poslovnih i industrijskih postrojenja na visokonaponsku mrežu. U konzultaciji s lokalnim dionicima u Benkovcu napomenuto je kako je proces spajanja na mrežu predviđen do 2019. godine.

¹³ Agencija Središnji državni portal, Poduzetnička infrastruktura, <https://gov.hr/moja-uprava/poslovanje/pokretanje-poslovanja/poduzetnicka-infrastruktura/1842>

- Poslovna zona Benkovačko Selo površine je 37 ha, od čega je poslovno-proizvodne namjene 26 ha, dok je ostala površina predviđena za razvoj sportskih sadržaja, trga, pješačkih i kolnih površina. Za prodaju je također slobodno 26 ha, što je u ovom trenutku čini potpuno neiskorištenom investicijom. Intervencijskim planom do 2023. godine provest će se radovi izgradnje infrastrukture u ovoj zoni koji obuhvaćaju unutarnju cestovnu mrežu i priključak na državnu cestu, telekomunikacijsku i elektroenergetsku mrežu, javnu rasvjetu, vodovodnu mrežu, sustav odvodnje i plinoopskrbe te spajanje odvodnje na postojeći kolektor.

Grafikon 21: Neiskorištenost poslovno-industrijskih površina poslovnih zona na benkovačkom području

U poduzetničku infrastrukturu uz poduzetničke zone ulaze i poduzetničke potporne institucije. U Gradu Benkovcu ne djeluje samostalna poduzetnička potporna institucija, ali žitelji benkovačkog područja imaju mogućnost korištenja usluga ustanove ZADRA NOVA, Javne ustanove za razvoj Zadarske županije. Cilj djelovanja je stvaranje sustava za osmišljavanje i koordinaciju razvojnog ciklusa Zadarske županije u funkciji regionalnog razvoja, stvaranje pozitivne klime za ulagače s krajnjim ciljem ostvarenja dobrobiti za žitelje Zadarske županije. Njene su ciljne skupine jedinice lokalne samouprave, poduzetnici, gospodarska udruženja i klasteri, udruge civilnog društva, susjedne regije i druge potporne institucije. Među aktivnosti ZADRE NOVE pripada i privlačenje ulaganja, gdje se nastoji kroz "one-stop-service" centar investitorima pomoći da brže realiziraju projekte u Županiji, te potpore poduzetništvu kroz kreditne linije, jamstva i edukacije za poduzetnike, kao i specifično osmišljeni programi za razvoj poduzetništva (npr. e-poslovanje, potpora

poduzetničkim inovacijama, razrada poslovnog plana ili unaprjeđenje marketinga poduzetnika).¹⁴

Od 2014. na području Zadarske županije djeluje Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija, čija je misija doprinijeti razvoju tehnološki inovativnog i konkurentnog gospodarstva Zadarske županije i RH. Ustanova je smještena u Zadru, a jedna od osnovnih djelatnosti je poticanje inovacija i inovativnosti poslovnog sektora, i njegovo povezivanje s obrazovnim, istraživačkim i znanstvenim institucijama te poticanje tehnološkog transfera i komercijalizacije rezultata istraživanja.

Uz ZADRA NOVA-u i ustanovu INOVAcija, na području Zadarske županije djeluje Agencija za ruralni razvoj Zadarske županije, javna ustanova osnovana od strane Zadarske županije s ciljem informiranja, koordiniranja i implementiranja Programa ruralnog razvoja 2014-2020 te jačanja ljudskih i financijskih resursa regionalne i lokalne samouprave.¹⁵ U njene aktivnosti svrstavaju se i aktivnosti koje su lokalni dionici istaknuli kao osobito važne, poput zaštite, valorizacije i promocije autohtonih proizvoda, razvoj diverzifikacije održivih gospodarskih aktivnosti na ruralnim područjima, razvoj održivog turizma uz maksimalno očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti, ali i vrlo bitan društveni razvoj u cilju smanjenja iseljavanja stanovništva iz ruralnih područja. Od usluga koje AGRRA pruža, za razvoj poduzetništva od osobitog je značaja organizacija sajмова, izložbi, konferencija i radionica, zatim izrada investicijske, tehničke i tehnološke dokumentacije, poticanje poslovne suradnje, tehnološkog transfera i komercijalizacije rezultata istraživanja, kao i provođenje Programa potpore zelenom poduzetništvu.

U Zadru djeluje i Županijska komora Zadar – Hrvatska gospodarska komora. Misija javno-pravno-stručne institucije je da služi poslovnoj zajednici s ciljem jačanja i promicanja gospodarskog rasta u Hrvatskoj, pridonoseći time dobrobiti društva u cjelini. Rad HGK pokriva djelatnosti iz područja graditeljstva, turizma i ugostiteljstva, stručnih, znanstvenih, tehničkih i ostalih djelatnosti, prerađivačke industrije, poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, prijevoza i skladištenja, poslovanja nekretninama te zaštite okoliša i gospodarenja vodama.¹⁶

Zaključak:

Podaci o povećanju BDP-a na županijskoj razini ukazuju na gospodarski oporavak. U posljednjih 5 godina dolazi do značajnog povećanja broja poduzetnika, broja zaposlenih, ukupnih prihoda i neto dobiti poduzetnika na benkovačkom području. Daljnji razvoj poduzetničke infrastrukture predstavlja ključni izazov u pružanju adekvatne podrške postojećim i novim poduzetnicima u jačanju njihove konkurentnosti, a time i jačanju cjelokupnog gospodarstva područja. U tom smislu, poduzetnici će veliku podršku dobiti kroz

¹⁴ ZADRA NOVA, <https://www.zadra.hr/>, Posljednji pristup 17.10.2018.

¹⁵ Agencija za ruralni razvoj zadarske županije, <http://www.agrra.hr/>

¹⁶ Hrvatska gospodarska komora, *Udruženja i zajednice*, <https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-zadar/udruzenja-i-zajednice>

uređenje PZ Benkovačko selo te infrastrukturno unaprjeđenje PZ Veljani, no potreba za sustavom podrške poduzetnicima početnicima u najkritičnijim fazama razvoja poduzeća i dalje ostaje aktualna.

Iako nominalno na području županije djeluju potporne institucije poput ZADRE NOVE i ustanove INOVAcija, ističe se kako taj vid podrške nije dovoljan i ne dopire do dionika na benkovačkom području, zbog čega nedostatak kvalitetne podrške u planiranju i provedbi razvojnih projekata, osiguravanje stručne potpore novim i postojećim poduzetnicima na području Grada te nedostatni kapaciteti za privlačenje ulaganja ostaju neka od ključnih pitanja.

S obzirom na značaj obrade kamena za gospodarstvo ovog kraja, potrebna su daljnja ulaganja u ovaj sektor kao i u edukaciju stanovništva o potencijalu kamena kako u gospodarstvu, tako i u turizmu.

3.2.4. Turizam i kultura

U smislu razvoja turizma, Grad Benkovac opredijelio se za razvoj selektivnih oblika turističke ponude s obzirom na postojeće kulturno-povijesne vrijednosti, ruralni karakter prostora te visok stupanj očuvanosti prirodnih značajki krajobraza. Ovakva orijentacija pokazuje pozitivne rezultate - u proteklom je petogodišnjem razdoblju ostvaren prosječan godišnji porast broja noćenja po stopi od 23,2%, odnosno dolazaka po stopi od 23,8%, što je više u odnosu na županijsku razinu, gdje je prosječan porast broja noćenja iznosio 8,1%, a dolazaka 9,4%.

U 2017. godini na području Zadarske županije orijentiranom uglavnom na obalni pojas prema podacima DZS-a ostvaren je turistički promet od 1.559.419 dolazaka te ukupno 9.218.486 noćenja, što čini 11% od ukupno ostvarenih noćenja u Hrvatskoj. S druge strane, u istoj je godini na području Grada Benkovca ostvareno sveukupno 2.926 dolazaka te 21.813 noćenja, što u ukupnom turističkom prometu na županijskoj razini čini tek 0,2% udjela kako po broju dolazaka tako i po broju ostvarenih noćenja¹⁷. Ipak, u odnosu na prethodnu 2016. godinu, broj dolazaka bilježi porast za visokih 34,5%, dok je broj noćenja porastao za 39,8%.

Tablica 13: Dolasci i noćenja turista 2013.-2017. na području Grada Benkovca i Zadarske županije

Turistički promet	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
--------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

¹⁷ Prema podacima Turističke zajednice Grada Benkovca broj turističkih dolazaka i noćenja je značajno viši – u 2017. ostvareno je 5.505 dolazaka i 63.102 noćenja; u 2016. 4.511 dolazaka i 54.516 noćenja, a u 2015. 4.683 dolazaka i 39.544 noćenja. U odnosu na 2016., u 2017. godini rast je iznosio 2% u dolascima te 5% u noćenjima.

Grad Benkovac					
dolasci	1.244	1.256	1.224	2.176	2.926
domaći	1	0	33	302	438
strani	1.243	1.256	1.191	1.874	2.488
noćenja	9.472	8.492	8.561	15.598	21.813
domaći	4	0	206	1.862	2.791
strani	9.468	8.492	8.355	13.736	19.022
Zadarska županija					
dolasci	1.086.788	1.186.908	1.289.862	1.362.206	1.559.419
domaći	137.672	142.598	157.386	165.964	189.302
strani	949.116	1.044.310	1.132.476	1.196.242	1.370.117
noćenja	6.747.858	7.184.150	7.816.872	8.209.852	9.218.486
domaći	700.517	726.744	815.585	834.389	937.742
strani	6.047.341	6.457.406	7.001.287	7.375.463	8.280.744

Izvor: DZS, Turizam u 2013. - 2017.

U strukturi ukupno ostvarenih dolazaka, 85,0% čine dolasci stranih turista, a 15,0% dolasci domaćih turista. U strukturi ukupno ostvarenih noćenja strani turisti sudjeluju s 87,2%, a domaći s 12,8% udjela. Ovdje je također potrebno napomenuti kako je u promatranom petogodišnjem razdoblju, s obzirom na broj dolazaka, udio domaćih posjetitelja porastao za visokih 15 postotnih bodova, dok je njihov udio, s obzirom na broj noćenja, porastao za 13 postotnih bodova. Navedeni podaci pokazuju kako postoji evidentan porast interesa turista za predmetnom područje, a osobito u smislu jačanja baze koju čine domaći turisti što se također može pripisati kontinuiranom porastu troškova ljetovanja na obalnim destinacijama.

Porast prometa u turističkom sektoru prati i visoki porast u smještajnim kapacitetima (osobito u posljednje tri godine), pa je tako u 2017. godini na području Grada Benkovca bilo registrirano sveukupno 673 postelje što predstavlja porast od 31,7% u odnosu na prethodnu 2016. godinu, a promotrimo li kretanja u proteklom petogodišnjem razdoblju, porast je iznosio visokih 300,6%. Slična kretanja bilježe i smještajne jedinice pa je tako 2017. godine na području Grada Benkovca bilo registrirano sveukupno 238 soba, odnosno, 43,4% više u odnosu na 2016. godinu. Prema najnovijim podacima Turističke zajednice Grada Benkovca, na benkovačkom području nalazi se preko 65 kuća sa približno 550 postelja s tendencijom rasta.

Tablica 14: Struktura smještajnih kapaciteta na području Grada Benkovca po vrstama objekata

Vrsta objekta	Sobe					Postelje				
	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Hoteli i sličan smještaj	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Odmarališta / privatni smještaj	41	41	89	116	188	168	168	313	361	523
Kampovi i prostori za kampiranje	-	-	-	50	50	-	-	-	150	150
Ostali smještaj	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno	41	41	89	166	238	168	168	313	511	673

Izvor: DZS, Turizam u primorskim gradovima i općinama 2013. - 2017.

U strukturi smještajnih kapaciteta prema broju postelja i vrstama turističkih smještajnih objekata prevladava privatni smještaj (apartmani, sobe i sl.) s visokih 79,0% zatim slijede kampovi (i prostori za kampiranje) s 21,0% dok ostali oblici smještaja nisu zastupljeni. U odnosu na prethodnu 2016. godinu porast broja postelja u kategoriji privatnog smještaja iznosio je 44,9% dok se kapaciteti kampa (kamp Karin) nisu mijenjali (150).

S obzirom na promet turista te broj ostvarenih noćenja u 2017. godini može se zaključiti kako gosti na području Grada Benkovca u prosjeku ostvare 7,5 noćenja po dolasku pri čemu boravak stranog gosta prosječno iznosi 8,6, a domaćeg 7,4 dana. Također vidljiv je i postupan porast duljine trajanja prosječnog boravka gostiju čemu dodatno može doprinijeti i širenje turističke ponude na ostale turističke segmente.

Tablica 15: Prosječno vrijeme boravka gostiju na području Grada Benkovca

2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
7,6	6,8	7,0	7,2	7,5

Izvor: obrada autora

Iako se radi o ohrabrujućim rezultatima, ipak je potrebno uzeti u obzir kako područje Grada Benkovca, prema kategorizaciji naselja po turističkim razredima, pripada u D kategoriju. S obzirom da je kategorizacija za Benkovac ostala nepromijenjena unazad deset godina, navedeno ukazuje na činjenicu kako predmetno područje predstavlja značajan izazov, ali nikako bez razvojnog potencijala i mogućnosti.

Na tragu prethodno navedenih potencijala dolazaka, jedna od mjera za poboljšanje turističkih aktivnosti u Gradu Benkovcu je i prostornim planom definirana jedina turistička zona (turističko naselje površine 10 ha, maksimalnog kapaciteta do 500 kreveta) koja je ujedno u neposrednom kontaktu s postojećim vikend naseljem, a nalazi se na Karinskom moru, uz granicu općine Novigrad. Intervencijskim planom Grada Benkovca predviđeno je uređenje Karinske plaže i pripadajuće infrastrukture.

Na području Grada Benkovca predviđene su i sportsko-rekreacijske zone (zona Rašević predviđa gradnju većih sportsko-rekreativnih parkova, dok zona Miranje Donje predviđa gradnju golf igrališta) koje ujedno mogu predstavljati i izvoriste nove i interesantne turističke ponude.

Jasni smjer razvoja turizma na području Grada Benkovca utvrđen je 2005. godine donošenjem Plana razvoja turizma destinacije Benkovac. Iako za ovaj Plan ne postoji provedbeni dokument, on predstavlja temelj za rad Turističke zajednice Grada Benkovca, koja uz Grad Benkovac predstavlja ključnog dionika turističkog razvoja. Prema Planu, vizija destinacije Benkovac do 2010. godine bila je postati prepoznatljivom izletničkom destinacijom sjeverne i srednje Dalmacije na sat vremena vožnje od obale koja svoju prepoznatljivost gradi na antičkoj/povijesnoj baštini, kvalitetno organiziranim tematskim itinerarima kao i na eksploataciji kamena. Projekti koji su podrazumijevali kapitalna ulaganja, poput primjerice turističke valorizacije Benkovačkog sajma ili identifikacije trasa rimskih cesta nisu pokrenuti. S obzirom da se upravo spomenuti projekti pripremaju za provedbu zahvaljujući financijskim

sredstvima dostupnima kroz Intervencijski plan, očekuje se značajno unaprjeđenje turističke infrastrukture i ubrzavanje turističkog razvoja Benkovca u zadanom smjeru.

Uz stanje turističke infrastrukture, otvorena su i organizacijska pitanja što se odnosi na nepostojanje koordiniranog modusa djelovanja kojim bi se na lokalnoj razini unaprijedila turistička ponuda. U tom smislu na razini Grada potrebno je utvrditi odgovarajući hodogram događanja kako bi se izbjegle nelogičnosti u pogledu datuma i vrste događanja, a isti je potrebno uskladiti i s događanjima u okruženju (ili na nivou Županije) kako bi se izbjegla disperziranost posjetitelja.

U nastavku donosimo analizu postojeće kulturne baštine, manifestacija te područja prirodnih vrijednosti koja predstavljaju značajan potencijal u cilju obogaćivanja turističke ponude Grada Benkovca.

Kulturna baština u funkciji turizma

Prema podacima Ministarstva kulture (Registar kulturnih dobara RH) o postupcima i vrstama kulturnih dobara u okviru identifikacije postojećeg inventara kulturno-povijesne baštine na predmetnom području utvrđeno je sveukupno 35 zakonski zaštićenih kulturnih dobara, od kojih se 26 (74,3%) nalazi na Listi zaštićenih kulturnih dobara, dok je njih 9 (25,7%) preventivno zaštićeno. Od ukupnog broja registriranih dobara, prema vrsti, 34 je zaštićeno u kategoriji pojedinačnog nepokretnog kulturnog dobra (25 trajno zaštićeno, 9 preventivno zaštićeno), a registrirana je i jedna kulturno-povijesna cjelina (kulturno-povijesna cjelina Grada Benkovca). Potrebno je naglasiti kako se na benkovačkom području nalaze i dva kulturna dobra od nacionalnog značaja (Kaštel Benković i crkva sv. Ante te crkva sv. Nikole), dok više od 40% kulturnih dobara čine arheološka nalazišta među kojima se osobito ističe poznato nalazište liburnsko – rimski grad *Asseria*, odnosno Arheološki park Asseria koji je istaknut i u Planu razvoja turističke destinacije Benkovac kao najznačajniji kulturno-turistički projekt destinacije. Također je bitno napomenuti kako cjelovitost ponude kulturne baštine na benkovačkom području ne predstavljaju samo zakonski zaštićena kulturna dobra već i čitav niz kulturno-povijesnih elemenata lokalnog značaja koji također doprinose razvoju ponude kulturnog turizma te na kvalitetan način mogu unaprijediti ovaj segment.

Tablica 16: Prikaz nepokretnih kulturnih dobara na području Grada Benkovca s obzirom na vrstu kulturnog dobra i status zaštite (2018.)

Vrsta kulturnog dobra	Registrirano	Preventivna zaštita	Nacionalni značaj	UNESCO
Nepokretno kulturno dobro – pojedinačno	23	9	2	0
Nepokretno kulturno dobro - kulturno – povijesna cjelina	1	0	0	0

Izvor: Ministarstvo kulture, obrada autora

Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Benkovca 2019.-2024., uz prethodno navedena dobra iz Registra kulturnih dobara RH, donosi popis cjelokupne kulturno-povijesne baštine na području Grada prema podacima iz Prostornog plan. Evidentirana je kulturna baština kako slijedi: 81 arheološki lokalitet, 37 sakralnih građevina, 26 ruralno-urbanih cjelina, 15 civilnih građevina, 7 prapovijesnih lokaliteta, 1 gradsko naselje te arheološki ostaci srednjovjekovnog sela. Plan navodi i dodatnih 11 kulturnih dobara koja nisu evidentirana Prostornim planom. Važno je naglasiti i kako se na području Benkovca (iako nije isključivo vezana uz Benkovac) njeguje i sljedeća nematerijalna baština: glazbeni izričaj otkanje s područja Dalmatinskog zaleđa, umijeće izrade ukrasnog veza građa/četverokuka, nijemo kolo s područja Dalmatinske zagore te umijeće suhozidne gradnje.

Stanje kulturne baštine, osim pojedinačnih dobara za koje su već poduzete određene aktivnosti (npr. Arheološki park Asseria) u načelu nije zadovoljavajuće. Mnogi su objekti oštećeni uslijed ratnih zbivanja, a u posebno lošem stanju su spomenici srednjovjekovnog graditeljstva (Korlat, Kula Atlagić, Popovići...) te je stoga potrebno planirati njihovu sanaciju te uključivanje u turističku ponudu kroz adekvatne razvojne mjere.

Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Benkovca 2019.-2024. stavlja naglasak na jačanje kapaciteta Zavičajnog muzeja Benkovac kao ključne institucije za skrb o kulturnim dobrima i planiranje njihove valorizacije, mapiranje kulturne baštine, poboljšanje informiranja i signalizacije kao i na valorizaciju i interpretaciju kulturne baštine kroz aspekte kreativnog, volonturizma i outdoor turizma.

Manifestacije na području Grada

Na području Grada Benkovca, prema informacijama dostupnima na mrežnim stranicama TZ-a Benkovac, najzastupljenije su etno manifestacije te gastro manifestacije. Neke od manifestacija poput primjerice „Bukara Benkovac“ već sad su vrlo dobro posjećene i predstavljaju značajan potencijal za daljnji razvoj i privlačenje većeg broja turista. Manifestacije koje se odvijaju van glavne sezone, uz daljnje unaprjeđenje ponude i kvalitete, mogu postati važan čimbenik obogaćivanja turističke ponude u predsezoni i post-sezoni.

Nositelji folklornih i etno-manifestacija su KUD-ovi u suradnji s TZ-om i Gradom. Od značajnih manifestacija ove vrste potrebno je izdvojiti međužupanijsku smotru folkloru „Benkovac ususret Božiću“ na kojoj sudjeluju mnoga kulturno-umjetnička društva iz cijele Hrvatske te koja predstavlja najpoznatiju i najkvalitetniju smotru takve vrste u Zadarskoj županiji; „Etno festival Benkovac te „Večer klapske pjesme“ koja se održava u Kaštelu Benković te svake godine privlači sve veći broj klapa i posjetitelja iz cijele Hrvatske.

Značajna eno-gastro događanja su „Gastro stol Bukovice i Ravnih kotara“ koji predstavlja bogatu gastro baštinu Bukovice i Ravnih kotara; „Ravnokotarska fišijada“, gastro festival „Benkovački prisnac“; „Vinfest Benkovac“ kao prezentacijsko-promocijska, ali i edukativna manifestacija koja se vrlo brzo afirmirala kao jedna od najkvalitetnijih takve vrste u Dalmaciji;

„Puževim korakom“ - manifestacija koja promovira jela od domaćih puževa, kao dio bogate gastro baštine ovih prostora.

Vrlo značajna manifestacija je „Bukara Benkovac“ koja uključuje ponudu, prezentaciju i promociju autohtone hrane i pića, prezentaciju starih izvornih zanata te pjesama, plesova i običaja Bukovice i Ravnih kotara. Manifestacija okuplja na tisuće domaćih i stranih gostiju.

Inovativnosti ponude manifestacija značajno doprinosi glazbeni festival „Vlajternativa“ koji je prepoznat u cijeloj Hrvatskoj te predstavlja rock festival na kojem sudjeluju eminentni sastavi iz cijele RH, kao i „Bakanalije“ koje predstavljaju rimski spektakl koji uključuje oživljavanje tradicije i običaja tog doba.

Kulturna događanja

Od kulturnih događanja koja doprinose obogaćivanju kulturne ponude za turiste i građane tijekom godine treba izdvojiti program Benkovačko kulturno ljeto u organizaciji Grada Benkovca iz kojeg izdvajamo posebno glazbena događanja (koncerti klasične glazbe, jazz večeri i koncerti zabavne glazbe i sl.), te bogat program ljetne kazališne scene u srednjovjekovnom kaštelu Benković, uz potporu Zavičajnog muzeja Benkovac.

Također tijekom godine kulturnu ponudu upotpunjuje program književnih, izložbenih, glazbenih i kazališnih priredbi koje se organiziraju u Gradskoj knjižnici Benkovac.

Prirodna baština u funkciji turizma

Zaštićene prirodne vrijednosti s vrijednim krajolicima u potpunosti ili djelomično na benkovačkom području predstavljaju Vransko jezero, Dolina Karišnice i Bijeles, Dolina Kličevica, Grubić glavica te Park uz Jankovića kulu.

S obzirom na stupanj zaštite ova područja samo djelomično mogu biti stavljena u turističku funkciju. Potencijalne aktivnosti odnose se na razvoj slatkovodnog turizma na Vranskom jezeru, te oblike aktivnog turizma kao što su canuing i rafting na Zrmanji, biciklizam i pješčenje. Prirodne datosti obližnjeg područja čine ovaj kraj potencijalno zanimljivim i za turiste koji su motivirani planinarenjem i speleologijom. Jahanje i jeep safari nameću se kao oblici turističke ponude također uvjetovane geomorfološkim obilježjima i prirodnim datostima benkovačkog područja. Važno je istaknuti i Karinsko ljekovito blato.

Zaključak:

Postojeća krajobrazna raznolikost u kombinaciji sa zaštićenim kulturnim dobrima predstavlja snažan potencijal za razvoj cjelovitog turističkog proizvoda temeljenog prvenstveno na lokalnoj ponudi. Bogata resursna osnova s jedne strane, i mali broj turističkih dolazaka i noćenja s druge strane, upućuju na potrebu za velikim ulaganjima u sektor turizma. Kada bi

se postojeći nedovoljno iskorišteni resursi stavili u funkciju riješio bi se problem održivog korištenja i očuvanja prirodne i kulturne baštine te bi se ujedno generirala i nova radna mjesta, a samim time bi se doprinijelo poboljšanju kvalitete života na tom području.

Veliki potencijal u poljoprivredi nije popraćen povezivanjem sektora poljoprivrede i turizma radi stvaranja turističkih proizvoda i ponude veće dodane vrijednosti, odnosno, ovaj proces je tek u začetku, što je karakteristično za cjelokupni hrvatski turizam. Općenito se može zaključiti kako trenutno izostaje cjelovita turistička ponuda kao takva, te još uvijek postoji značajna potreba za dodatnim unaprjeđenjem sadržaja koji se trenutno nude, odnosno za razvojem novih koji mogu s lakoćom korespondirati s lokalnim resursima prisutnima na ovom području (s naglaskom na postojeće prirodne i kulturne vrijednosti).

Uz unaprjeđenje turističke infrastrukture primarno kroz kapitalne projekte revitalizacije Benkovačkog sajma, razvoj tematskih ruta starih antičkih i srednjovjekovnih gradova, sustavnog istraživanja i prezentacije poznatog arheološkog lokaliteta Asseria u Podgrađu kod Benkovca, uređenje Karinske plaže i popratne infrastrukture, ali i revitalizaciju Zavičajnog muzeja Benkovac te obnovu stare gradske jezgre, fokus je potrebno staviti na stvaranje novih smještajnih kapaciteta visoke kvalitete ili pak unaprjeđenje postojeće ponude. Paralelno je nužno raditi na stvaranju prepoznatljivih turističkih proizvoda temeljenih na kulturnoj i prirodnoj baštini koji će uspješno privlačiti potencijalne turiste u benkovačko područje te jačanju promocije turističke ponude.

Grad Benkovac i Turistička zajednica Grada Benkovca trenutno su jedini pokretači i aktivni čimbenici ruralnog razvoja prostora zadarskog zaleđa. Za kvalitativni iskorak i brendiranje cijelog područja potrebna je podrška s viših razina (Zadarska županija, posebice TZ Zadarske županije) koja trenutno izostaje.

3.2.5. Poljoprivreda i ruralni razvoj

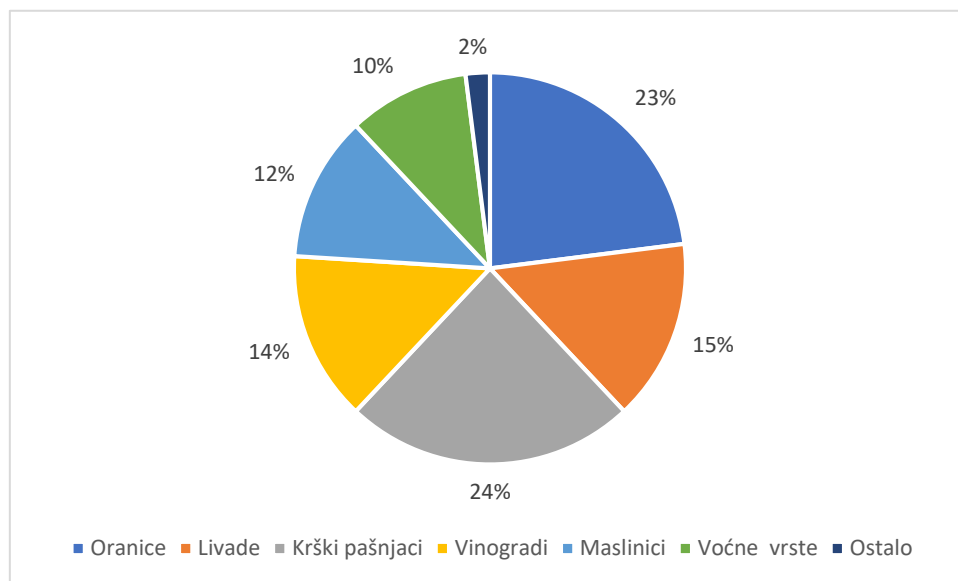
Benkovačko područje obuhvaća preko 64% prostora Ravnih kotara (360 od ukupno 562km²) koji predstavlja najznačajniji poljoprivredni resurs Zadarske županije te ima idealne klimatske uvjete za dulju vegetaciju i proizvodnju zimskog povrća na otvorenom i u zaštićenom prostoru.

Na područje grada Benkovca otpada 16.720 ha obradivih površina u Zadarskoj županiji, 33.680 ha pašnjaka i 1.000 ha vinograda¹⁸.

¹⁸ Podaci iz Izvješća o stanju u prostoru za razdoblje od 2012.do 2016.g. (preuzeto iz Strateškog programa ukupnog razvoja Grada Benkovca 2012.-2016.).

Prema podacima iz ARKOD baze podataka, na benkovačkom području koristi se 6049,55 ha poljoprivrednog i ostalog zemljišta. Dominantna svrha korištenja su krški pašnjaci (1435,21 ha ili 24% ukupno korištenog poljoprivrednog zemljišta), slijede oranice (1405,84 ha ili 23% ukupno obradive poljoprivredne površine), livade (921,30 ha ili 15%), vinogradi (858,46 ha ili 14%), maslinici (699,97 ha ili 12%) i nasadi voćnih vrsta (579,86 ha ili 10%). Glavne grane proizvodnje su vinogradarstvo, maslinarstvo i voćarstvo u Ravnim kotarima te stočarstvo na području Bukovice.

Grafikon 22: Površina korištenog poljoprivrednog i ostalog zemljišta po kategorijama na benkovačkom području

Izvor: Podaci iz ARKOD baze podataka na dan 31.12.2017.

Prema podacima iz popisa poljoprivrede 2003. godine, na području Benkovca bilo je ukupno 3661,17 ha korištenog poljoprivrednog zemljišta. Gore navedeni podaci za 2017. govore da se ukupno koristi 6049,55 ha poljoprivrednog zemljišta, što ukazuje na porast od 65,24%. Ovako velik rast posljedica je, između ostalog, i činjenice da je u promatranom periodu na području grada Benkovca velik dio poljoprivrednog zemljišta u državnom vlasništvu priveden svrsi, odnosno, dan u zakup ili prodan poljoprivrednicima.

Prema podacima Programa raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu Republike Hrvatske za Grad Benkovac, ukupna površina poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH upisana kao poljoprivredno zemljište pri Područnom uredu za katastar Benkovac iznosi 4558,28 ha. Na području grada Benkovca za zakup poljoprivrednog zemljišta određeno je 4136,84 hektara, a maksimalna površina koja se može dati u zakup pojedinoj fizičkoj ili pravnoj osobi iznosi 150 ha. Programom raspolaganja nisu predviđene površine poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu RH određene za prodaju.

Prosječna veličina parcele na benkovačkom području izražena kao omjer ukupne površine ARKOD parcela i broja ARKOD parcela iznosi 0,44 ha (na razini Zadarske županije, prosječna

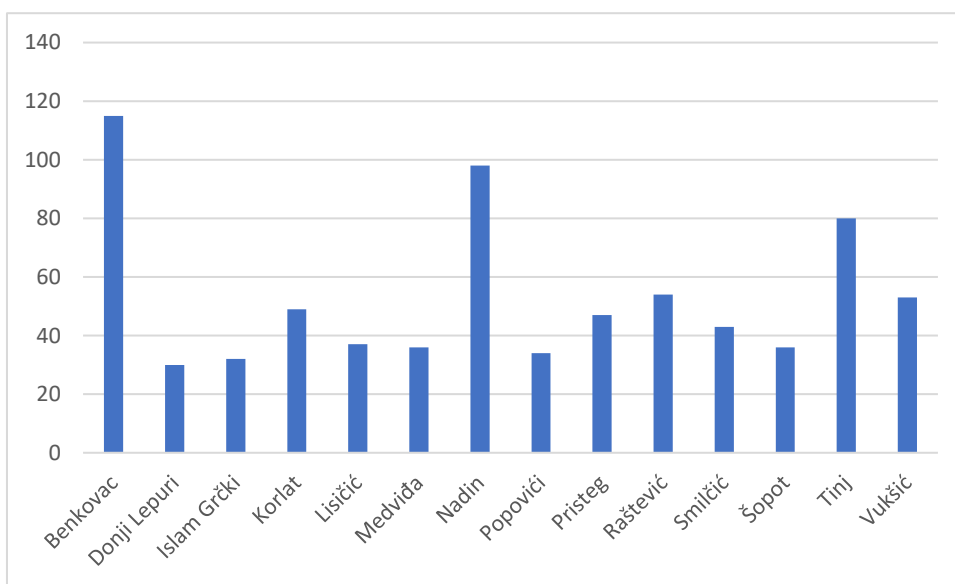
veličina parcele iznosi 0,26 ha, dok na razini RH ona iznosi 0,56ha¹⁹). Ovakva usitnjenost parcela predstavlja glavnu prepreku održivosti OPG-a i razvoju poljoprivrede kako u RH, tako i na području Benkovca.

Sukladno podacima iz Upisnika poljoprivrednika za 2017. godinu, prema organizacijskom obliku od ukupno 1174 poljoprivrednih gospodarstava, njih 1150 (ili 98% od ukupnog broja) djeluje kao obiteljska poljoprivredna gospodarstva, dok preostalih 2% čini 11 obrta, 9 trgovačkih društava, tri zadruge i jedan subjekt u kategoriji ostalo.

Grad Benkovac član je Lokalne akcijske grupe „Laura“. Svrha uspostavljanja LAG-a je potaknuti i pružiti pomoć članovima udruge da razmišljaju o dugoročnom potencijalu svog ruralnog područja. LAG djeluje u cilju jačanja gospodarskog okružja kako bi se doprinijelo stvaranju radnih mjesta; poboljšanju prirodnog i kulturnog nasljeđa; jačanju kapaciteta zapošljavanja, poticanja zapošljavanja i povećanja broja radnih mjesta unutar svojih zajednica.

Daljnjom analizom poljoprivrednog sektora obuhvaćena su obiteljska poljoprivredna gospodarstva s obzirom na njihovu zastupljenost u ukupnoj strukturi. U odnosu na 2015. godinu, broj registriranih OPG-a porastao je za 25%. Analizirajući geografsku zastupljenost OPG-ova, razvidno je kako je najviše OPG-a registrirano u Benkovcu (115 ili 10%), Nadinu (98 ili 8,5%) i Tinju (80 ili 7%).

Grafikon 23: Naselja u Gradu Benkovcu s više od 30 registriranih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Izvor: Upisnik poljoprivrednika za 2017. godinu (dostupno na: <https://www.apprrr.hr/arkod/>)

¹⁹ Podaci preuzeti iz Programa ruralnog razvoja Zadarske županije 2015-2020 koji u izračunu koriste podatke Popisa poljoprivrede iz 2003. godine.

Prema dobnoj strukturi uočljivo je kako su u nešto više od 50% OPG-ova na benkovačkom području nositelji stariji od 60 godina. Podaci o školskoj spremi nositelja / odgovorne osobe za 421 OPG nisu dostupni, dok ostali podaci ukazuju na dominaciju srednjoškolske spreme (363 OPG-a), a slijede osnovna škola (204 OPG-a), nezavršena osnovna škola (126 OPG-a), viša škola (21 OPG) i fakultet (15). U usporedbi sa županijskom i nacionalnom razinom, uočljiv je nizak udio OPG-a čiji nositelji imaju višu ili visoku stručnu spremu (na razini Grada Benkovca udio iznosi 3,13%, na razini županije 5,62%, a na razini RH 6,04%).

S obzirom na broj članova na OPG-u, snažno dominiraju OPG-ovi bez registriranih članova (603 ili 52,43%), a slijede OPG-i s 1 članom (323 ili 28,09%).

Melioracijski sustavi

Poljodjelska proizvodnja (vinogradarstvo, voćarstvo) je vrlo važna grana na benkovačkom području, a njen je razvoj usko vezano uz navodnjavanje, ali i odvodnju suvišnih voda. To je posebice bitno za voćarsku proizvodnju koja predstavlja važnu gospodarsku granu i ima široke mogućnosti za daljnji razvoj. Problem je međutim potreba za dodatnom vodom za navodnjavanje, koji se počeo rješavati izgradnjom akumulacijskih jezera kao što je akumulacija Vlačine (930.000 m³). Nužno je nastaviti istraživanja vezana za razne mogućnosti zahvata površinskih voda na benkovačkom području.

Postojeći sustavi:

- Polje Gornja Baštica, bogato kvalitetnim poljoprivrednim tlom, proteže se u smjeru jugoistok-sjeverozapad, a smješteno je na području gornjeg dijela sliva bujice Baštica. Do rata se polje koristilo ponajviše za uzgoj voćnjaka i vinograda. Melioracijski sustav se sastoji od osnovnih melioracijskih objekata: središnjeg odvodnog kanala duljine 4 km i lijevog odvodnog kanala duljine 1 km, dok je ukupna duljina melioracijskih kanala III. i IV. reda oko 38 km. Ukupna površina melioriranog područja je 440 hektara. Izgrađena je akumulacija Vlačine (913 000 m³) za potrebe navodnjavanja Gornje Baštice i u svrhu smanjenja vodnog vala na nizvodnom dijelu bujice Baštica. Sustav za navodnjavanje u polju Gornja Baštica je u potpunosti obnovljen te je do svake parcele dovedena voda. Ujedno, izgrađen je hidrant i vodomjer te je sustav u potpunosti stavljen u funkciju.
- Polje Smilčić je smješteno između mjesta Biljane Donje i Smilčić i podijeljeno na dva dijela cestom koja spaja ta dva mjesta. Polje karakterizira kvalitetno poljoprivredno zemljište koje se koristi poglavito za uzgoj voćnjaka, površine 100 hektara. Polje se danas u potpunosti obrađuje. Osnovni melioracijski objekti odvodnje: desni i lijevi središnji kanali, ukupne duljine 2,7 km, 1,2 km obodnih kanala koji omeđuju polje sa sjeverozapadne i jugoistočne strane, te 0,5 km detaljnih melioracijskih kanala. Projektom "Polje Smilčić – odvodnja" iz 1960. godine predviđena je izgradnja detaljnih melioracijskih kanala ukupne dužine 4,2 km. Na polju je izgrađen sustav

navodnjavanja, a zahvat vode je iz akumulacije Vlačine koja se nalazi na 7 km udaljenosti od polja. Sustav za navodnjavanje je tijekom rata stradao. Rekonstrukcija je započela u kolovozu 2018., a po planu radovi trebaju biti završeni do kraja 2019.

- Nadinsko blato zauzima 450 hektara kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta dobivenog izgradnjom odvodnog sustava Nadin-Polača-Vrana koji je zaustavio prethodno učestalo plavljenje (od voda sa vlastitog sliva i voda bujičnih tokova Kličevica i Mirošnice). Melioracijski sustav odvodnje na području Nadinskog blata se sastoji od 3,3 km glavnog odvodnog kanala i detaljnih melioracijskih kanala ukupne duljine 8,5 km. Izgrađeni su sjeverni i južni obodni kanali sa pripadnim obrambenim nasipima koji omeđuju polje u svrhu zaštite područja od vanjskih voda. Područje je najpogodnije za uzgoj vinove loze koja je i jedina prisutna kultura iako je danas oko 20% vinograda zapušteno. Dotok Kličevica, Mirošnice i glavnog odvodnog kanala veći je od onoga koji mogu primiti objekti koji se nalaze nizvodno. Iz tog razloga je površina između sjevernog obodnog kanala i kanala Kličevica pretvorena u retenciju. Ovaj sustav za navodnjavanje ujedno je riješio i problem odvodnje Polačkog polja površine 200 ha.
- Benkovačko polje se prostire u smjeru sjeverozapad-jugoistok, južno od grada Benkovca. Polje je bruto površine 728 hektara i prekriveno je poljoprivrednim zemljištem. Melioracijski sustav Benkovačkog polja nije u potpunosti izgrađen (bez detaljnih melioracijskih objekata). Kanalska melioracijska mreža se danas sastoji od glavnog odvodnog kanala duljine 3,38 km, bočnog kanala "Perušić" duljine 1,2 km, te još dvaju kanala duljine 1,24 odnosno 0,76 km. Polje iz tog razloga plavi za vrijeme kišnih razdoblja, a trajno rješenje bila bi izgradnja tunela. Međutim problem danas ne predstavlja samo odvodnja polja, već i činjenica da se u izgrađene kanale ulijevaju oborinske vode grada Benkovca i vode sa uređaja za pročišćavanje što stvara potencijalnu opasnost od zagađenja poljoprivrednog tla.
- Kraško polje Pristeg-Stankovci proteže se u smjeru sjeverozapad-jugoistok u dužini preko 8,5 kilometara, a okružuju ga kraški brdski masivi. Polje je prekriveno poljoprivrednim zemljištem ukupne površine 520 hektara. Osnovna i detaljna kanalska mreža izgrađena je na sjeverozapadnom dijelu polja. Detaljni melioracijski kanali su sjeverni i južni sabirni kanal ukupne duljine 2,6 km i šest parcelnih kanala ukupne dužine 2,3 km. Na ovom dijelu polja izgrađen je i spojni kanal Pristeg-Stankovci duljine 2,7 km. Funkcija mu je prikupljanje voda iz sabirnih kanala i njihovo provođenje do Stankovačke jaruge. Na srednjem i jugoistočnom dijelu nisu izgrađeni objekti detaljne melioracijske odvodnje. Kako bi se trajno riješio problem odvodnje trebao bi se izgraditi odvodni tunel prema jugu. Polje se obrađuje djelomično jer još uvijek na pojedinim dijelovima postoji opasnost od mina.

Šumarstvo

Šume i šumska zemljišta čine 32,1% kopnene površine Zadarske županije. Gospodarenje državnim šumama na benkovačkom području provode Hrvatske šume d.o.o. kroz Upravu šuma Podružnica Split, u čijem je sastavu i Šumarija Benkovac, zadužena za upravno-tehničke poslove u gospodarenju šumama na prostoru Benkovca.

Na benkovačkom području šume su najviše zastupljene na području Bukovice, gdje je velik dio šumskog dobra zapušten i neuređen. Za kvalitetnije upravljanje šumama potrebno je ojačati kapacitete šumoposjednika i upoznati ih sa zakonskim regulativama, informirati ih o mogućnostima ostvarivanja prava na državne subvencije i dostupnim sredstvima iz Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj kao i dostupnoj besplatnoj stručnoj pomoći prilikom izvođenja pojedinih radova u privatnim šumama.

Hrvatska poljoprivredno–šumarska savjetodavna služba (HPŠSS) kao javna ustanova za savjetodavnu djelatnost u poljoprivredi, ruralnom razvoju, ribarstvu te unapređenju gospodarenja šumama i šumskim zemljištima šumoposjednika, pomaže poljoprivrednicima, ribarima i šumoposjednicima u ocjeni rezultata njihova poljoprivrednog gospodarstva te utvrđivanju neophodnih poboljšanja vezanih uz propisane zahtjeve upravljanja, dobre poljoprivredne i okolišne uvjete, poljoprivrednu praksu korisnu za klimu i okoliš te mjere na razini poljoprivrednog gospodarstva te u poboljšanju održivog upravljanja i ukupnih rezultata njihovih gospodarstava ili poduzeća²⁰. Na benkovačkom području djeluje HPŠSS Zadarske županije.

Stočarstvo

Tablica 17 pokazuje zastupljenost uzgoja pojedinih životinja u stočnoj proizvodnji na području Grada Benkovca. Na razini Grada daleko je najzastupljenije ovčarstvo, i po broju grla stoke (82,54% svih grla) i po broju farmi (60,85% svih farmi). Po broju grla stoke slijede koze (13,76%), goveda (2,54%) i svinje (0,97%). Po broju gospodarstava nakon ovčarstva najzastupljenije je kozarstvo sa 160 gospodarstava.

Tablica 17: Broj gospodarstava i grla stoke u Gradu Benkovcu, 2017. godina

	GOVEDA		KONJI		MAGARCI		SVINJE		OVCE		KOZE	
	Broj gosp.	Broj grla	Broj gosp.	Broj grla	Broj gosp.	Broj grla	Broj gosp.	Broj grla	Broj gosp.	Broj grla	Broj gosp.	Broj grla
Zadarska županija	449	5942	51	200	85	319	300	1281	1814	107655	455	15208
Grad Benkovac	84	749	5	6	14	49	69	287	516	24339	160	4057

²⁰ <https://www.savjetodavna.hr/onama/>

	Ukupan broj gosp.	Ukupan broj grla
Zadarska županija	3154	130605
Grad Benkovac	848	29487

Izvor: Jedinствени регистар домаћих животиња, Hrvatska poljoprivredna agencija

Identificirana ograničenja daljnjem razvoju poljoprivrede

Agrarnu strukturu benkovačkog područja karakterizira usitnjenost parcela i rascjepkanost posjeda, ali i dijelom neriješeni imovinsko-pravni odnosi. Daljnji razvoj poljoprivredne proizvodnje predstavlja veliki potencijal te je u smislu potrebnih mjera za poticanje istog potrebno hitno okrupnjavanje zemljišnih posjeda.

Neki od najvećih problema za potencijalne i postojeće proizvođače predstavlja nedostatak prodajno-doradbenih i skladišnih kapaciteta, linija financiranja te kompetencija proizvođača. Dodatni izazovi povezani su također i sa samom finalizacijom proizvoda, odnosno podizanjem kvalitete prerade primjerice u vinarstvu koje također može, uz odgovarajuće mehanizme, konkurirati ostalim neautohtonim vinima, osobito zato jer današnji trendovi visoko cijene lokalnu proizvodnju i njen plasman kroz turističke aranžmane. Potreban je i kontinuirani rad na jasnom marketingu te promocija proizvoda na domaćem i stranom tržištu.

Kao još jedno od ograničenja razvoja poljoprivrede potrebno je spomenuti i minski sumnjiva područja na benkovačkom prostoru, kojih na dan 9. listopada 2018. ima 8,4 km² (8.374.253 m²)²¹.

Zaključak:

Unatoč velikom poljoprivrednom potencijalu, poljoprivreda na benkovačkom području generira relativno mali broj zaposlenih, što upućuje kako u ovom sektoru još uvijek ima potencijala za dodatnu diverzifikaciju. Mogućnosti za proizvodnju koja može odgovoriti na povećanu potražnju tijekom turističke sezone su velike kao i potencijali za razvoj ruralnog turizma kao dodatne ili primarne djelatnosti malih seoskih domaćinstava. Važno je istaknuti i blizinu tržišta poljoprivrednih proizvoda na širem zadarskom području te ulogu Benkovačkog sajma za prezentaciju i promidžbu proizvoda. Preduvjet takvom razvoju predstavlja osvješćivanje o navedenim mogućnostima, udruživanje proizvođača radi zajedničkog korištenja resursa (kroz primjerice kratke lance opskrbe) i zajedničke ponude proizvoda prvenstveno prema lokalnom tržištu, što otvara mogućnost za cjenovno konkurentnije proizvode, finalni proizvodi veće dodane vrijednosti, jačanje promocije, ali i naponi na privlačenju mladih u poljoprivredu čime bi se unaprijedila dobna i obrazovna struktura poljoprivrednih proizvođača.

²¹ Podaci dobiveni od Grada Benkovca.

Nadalje, u svrhu daljnjeg razvoja poljodjelske proizvodnje potrebna su ulaganja u melioracijske sustave, imajući u vidu kako su isti samo djelomično izgrađeni.

3.3. INFRASTRUKTURNA OPREMLJENOST I ZAŠTITA OKOLIŠA

3.3.1. Primarna infrastruktura

Vodoopskrba

Postojeći vodoopskrbni sustav Grada Benkovca čine ogranak regionalnog vodovoda Zrmanja - Zadar te lokalni vodovod povezan na izvorište Kakma kojim se zadovoljavaju potrebe za opskrbom pitkom vodom i u drugim susjednim gradovima i općinama, a vodoopskrbnim sustavom upravlja Komunalno poduzeće Vodovod i odvodnja d.o.o. Benkovac. Također, na ovom se području nalazi još nekoliko izvorišta od kojih Kožlovac (kapaciteta 2-15 l/s) i Golubinka (kapaciteta 8-12 l/s) predstavljaju najvažnija te se ista planiraju staviti u funkciju. Na vodoopskrbni sustav Grada Benkovca 2015. godine priključeno je 4.509 nekretnina, od čega 4.231 čine domaćinstva, a 278 poslovni objekti.

Duljina vodoopskrbnog sustava iznosi 297 km, međutim vodovodna mreža nije u potpunosti izgrađena zbog čega određena područja još uvijek nemaju pristup na javni vodoopskrbni sustav. S obzirom da je riječ o gotovo polovini svih naselja na benkovačkom području, izrađen je plan za izgradnju novih vodovodnih mreža te se provodi u suradnji s Hrvatskim vodama (trenutno je u izgradnji mreža za naselja Nadin i Perušić, a slijedi zatim Podgrađe, postoje i u izradi su projekti za Zagrad, Bulić, Lepuri, Prović, Vukšić, Karin Donji, Islam Grčki, Kašić).

Stanje u vodoopskrbnoj mreži nije u potpunosti zadovoljavajuće, osobito na područjima gdje je cjevovodna mreža uništena tijekom Domovinskog rata (Pristeg Donji, Ceranje, Miranje Donje, Biljane Gornje), a prisutna su i puknuća zbog dotrajalosti cjevovoda (većina infrastrukture je starija od 30 godina), što uzrokuje velike količine vodnih gubitaka u sustavu. Dodatne otežavajuće okolnosti javljaju se tijekom ljetnih mjeseci kad dolazi do značajnog porasta broja potrošača (npr. u 2017. zabilježeno je rekordnih 2.926 dolazaka turista), a i povećani zahtjevi vezani za proizvodnju u poljoprivredi predstavljaju dodatni izazov.

Odvodnja

Duljina sustava za odvodnju iznosi ukupno 22 km, a na isti je priključeno 955 korisnika. Riječ je o razdjelnom sustavu odvodnje s jednim centralnim uređajem za pročišćavanje otpadnih voda koji je u razdoblju 2015. – 2016. godine rekonstruiran i dograđen (kapacitet 7.000 ES), a navedenim su zahvatom ostvareni preduvjeti za dogradnju preostalog kanalizacijskog sustava u Benkovcu te ostalim prigradskim naseljima. Pročišćene otpadne i sanitarne vode ispuštaju se u sustav kanala koji vode u ponor Donji Perušić, međutim s obzirom da ovo područje

povremeno poplavi, dolazi do izlivanja ovih voda na okolne poljoprivredne površine, ali i dijelom na područje Parka prirode Vransko jezero.

Dodatni izazov učinkovitom upravljanju sustavom odvodnje predstavlja i činjenica da se sadržaj iz ostalih pročistača koji se nalaze u okolnim naseljima cisternama prevoze do pročistača u Benkovac, što dodatno poskupljuje cijenu usluge, a kao trajno rješenje ovog problema bilo bi spajanje pročistača Kukalj i Buković Gaj cjevovodom na sustav odvodnje Grada Benkovca.

Zbrinjavanje otpada

Gospodarenje otpadom na benkovačkom području rješavat će se u okviru izgradnje i stavljanja u funkciju "Centra za gospodarenje otpadom Zadarske županije", a za čiju je realizaciju odgovoran Županijski centar za gospodarenje otpadom. Navedeni Centar će se realizirati na području Biljane Donje, a njegovom će izgradnjom biti uspostavljen cjelovit sustav gospodarenja otpadom u Županiji, uključujući i dio Ličko-senjske županije. Projekt CGO Biljane Donje vrijedan je 377,3 milijuna kuna, a u Centru površine oko 46 ha prikupljat će se komunalni, neopasni proizvodni te građevni otpad, dok će se manje količine opasnog otpada, izdvojene iz komunalnog otpada, privremeno skladištiti i redovno predavati na daljnje postupanje. Centrom za gospodarenje otpadom Biljane Donje upravljat će tvrtka Eko d.o.o. za gospodarenje otpadom, obnovljivim izvorima energije i energetske učinkovitost Zadarske županije, a izgradnja Centra planirana je za 2019. godinu.

Na području Grada Benkovca organizirano skupljanje otpada obavlja komunalno poduzeće "Benković d.o.o." osnovano 2005. godine koje se nalazi u stopostotnom vlasništvu Grada Benkovca. Poduzeće nudi usluge prikupljanja i odvoza komunalnog otpada iz kućanstava i drugih korisnika usluga, usluge odvojenog skupljanja korisnog otpada u spremnicima na javno-prometnim površinama, održavanje zelenih površina, groblja i javne rasvjete te održava čistoću svih javnih prometnih površina. Organizirani odvoz otpada na području naselja Benkovac provodi se svakodnevno, dok se u ostalim naseljima na administrativnom području Grada prikupljanje otpada provodi na tjednoj osnovi (iznimka je Karin-plaža u ljetnim mjesecima gdje se tada otpad prikuplja na dnevnoj bazi). U posljednjih 13 godina na području Grada Benkovca prikupljeno je 41.236 tona otpada, a reciklirano 7.592 tona.

Tablica 28: Broj korisnika organiziranog zbrinjavanja otpada

NASELJE	DOMAĆINSTVA		GOSPODARSTVO	
	Redoviti korisnici	Povremeni korisnici	obračun m²x koef.	Obračun volumena
Benkovac	3.430	416	197	36

Grad Benkovac je krenuo s razdvajanjem otpada putem zelenih otoka. Iako mogućnost za razdvajanje otpada postoji, ne koristi se u većoj mjeri zbog čega se provode edukacije o racionalnom gospodarenju otpadom. U 2018. godini završeni su radovi na izgradnji reciklažnog dvorišta unutar poslovno-industrijske zone Šopot. Izgradnjom reciklažnog dvorišta osigurana je mogućnost predaje odvojeno prikupljenog komunalnog otpada bez naknade, smanjene količine otpada koji se odlaže na odlagalištu, smanjenje emisija onečišćujućih tvari u okoliš i smanjenje opasnosti za zdravlje ljudi i okoliš.

Na području Grada Benkovca trenutno je evidentirano 23 divljih odlagališta koje je potrebno sanirati.

Elektroenergetski sustav

Elektroenergetska mreža Grada Benkovca obuhvaća građevine prijenosnih i distribucijskih naponskih razina (110 kV, 30 kV i od 10 kV), a glavno je napajanje osigurano trima dalekovodima od 110 kV. Napajanje je dvostrano i omogućuje napajanje jedine 110 kV trafostanice sa 10 izlaznih ćelija za srednjenaponski razvod koja se nalazi u blizini Benkovca. U Crljeniku kod Stankovaca nalazi se 30 kV TS koja napaja jugoistočno područje grada, a zajedno ove dvije TS napajaju 11 10 kV dalekovoda koji posredstvom trafostanica struju dovode do korisnika na cijelom području Benkovca. Prosječna potrošnja električne energije kreće se oko 18.000 MWh na godinu tako da prosječna potrošnja po stanovniku iznosi oko 1,6 MWh.

Opskrba električnom energijom potrošača na području Grada Benkovca, uz postojeću elektroenergetsku mrežu Republike Hrvatske, ostvaruje se i kroz obnovljive izvore energije. Korištenje vjetra već je zastupljeno na nekoliko površina, a predviđene su nove površine za formiranje vjetroparka. Grad Benkovac trenutno je u izradi V Izmjena i dopuna Prostornog plana unutar kojeg se predviđa povećanje površine za izgradnju obnovljivih izvora energije, što uključuje i izgradnju sunčanih elektrana (Poslovna zona u Raševiću, Miranje, Kolarina i Dobra Voda). Planirano povećanje površine iznosi 184 ha od ukupnih 314 ha. U poslovnoj zoni Šopot djeluje i elektrana na biomasu.

Javna rasvjeta

Zbog podizanja razine energetske učinkovitosti i uštede električne energije, Grad Benkovac kontinuirano ulaže u projekte energetske učinkovite i ekološke javne rasvjete naselja u sastavu Grada. Time se očekuje smanjenje svjetlosnog zagađenja i smanjenje potrošnje električne energije potrebne za javnu rasvjetu.

U trenutku pripreme ove Strategije, u šest naselja (Korlat, Lisičić, Nadin, Rašević, Šopot i Vukšić) su se još koristile lampe sa živinim svjetiljkama. Prema informacijama UO za gospodarstvo, društvene i komunalne djelatnosti, Grad je pred potpisom ugovora za izmjenu

rasvjetnih tijela u navedenim naseljima te se očekuje da će u 2019. godini sva naselja na području Grada imati energetske učinkovite javne rasvjete.

Plin

Kao dugoročna investicija, plinifikacija pridonosi konkurentnosti gospodarstva i osigurava opskrbu ekološki prihvatljivijim energijama. Nakon Zadra, od 2014. godine Benkovac je drugi grad u Zadarskoj županiji čijim je stanovnicima i gospodarstvu omogućen priključak na plinsku mrežu. Priključivanje korisnika na plinsku mrežu odvija se sporo, uglavnom zbog visokog troška priključne cijene.

Plinska mreža u Benkovcu izvedena je u ulicama kako slijedi:

- Ulica Nikole Tesle - d 63 PE
- Ulica Antuna Mihanovića - d 63 PE
- Dio ulice Šetalište kneza Branimira – d 110PE
- Ulica Ivana Meštrovića – d 160PE
- Dio ulice Sv. Nikole Tavelića - d 160PE
- Dio ulice Žrtava Domovinskog rata - d 160PE
- Dio ulice Benkovačke bojne - d 225PE; d 160PE
- Dio Glagoljaške ulice - d 63PE.

Energetska učinkovitost

Projekti energetske učinkovitosti koji se provode na području Grada (jednim dijelom u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti) usmjereni su na povećanje energetske učinkovitosti javne rasvjete, povećanje energetske učinkovitosti obiteljskih kuća, te energetske preglede zgrada u vlasništvu Grada.

Zaključak:

Temeljem podataka iz analize stanja vidljiva je potreba za daljnjom izgradnjom vodovodne mreže, izgradnjom preostalog kanalizacijskog sustava kao i sustava odvodnje. Riječ je o temeljnoj infrastrukturi koja predstavlja osnovu za osiguranje primjerenih životnih uvjeta i čija izgradnja zasigurno bitno utječe na povećanje kvalitete života.

Za bolju kvalitetu života važno je i pitanje upravljanja okolišem, što uključuje i adekvatno gospodarenje otpadom. Grad je uspostavio potrebnu infrastrukturu i opremu (reciklažno dvorište, zeleni otoci), no potrebno je raditi na promjeni navika stanovništva i sustavnoj edukaciji o pravilnom odlaganju otpada kako bi se dostupna infrastruktura i oprema adekvatno koristile. Sanacija divljih odlagališta ostaje izazov u upravljanju otpadom, zbog čega je također važna edukacija i ukazivanje na štetne posljedice i neodrživost ovakve prakse.

Radi postizanja ciljeva održivog razvoja, važna su ulaganja u povećanje energetske učinkovitosti kao i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije, a što doprinosi smanjenju

emisija štetnih plinova i povećanju sigurnosti opskrbe energijom. Na području Grada potrebno je nastaviti ulaganja u jačanje energetske učinkovitosti javnih, ali i privatnih objekata. Kroz prostorno plansku dokumentaciju, Grad kontinuirano stvara preduvjete za ulaganja u obnovljive izvore energije.

3.3.2. Kvaliteta okoliša, izloženost ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima

Politike zaštite okoliša u Europskoj Uniji podrazumijevaju niz aktivnosti i mjera kojima se pridonosi prevenciji onečišćenja, očuvanju prirodne ravnoteže i uklanjanju šteta nanesenih okolišu. Te su mjere uključene u brojne sektorske politike s ciljem zaštite zdravlja i dobrobiti ljudi, ali i očuvanja prirodnog i kulturnog kapitala kroz održivi razvoj.

U Zakonu o zaštiti okoliša Republike Hrvatske, ističe se načelo cjelovitog pristupa. Svrha tog načela je sprječavanje i/ili svođenje rizika za okoliš na najmanju moguću mjeru, dok su zahtjevi za visokom razinom zaštite okoliša i poboljšanjem kakvoće okoliša obvezni sastavni dio svih polazišta kojima je cilj uravnoteženi gospodarski razvitak.

Podaci o onečišćenju zraka

Za potrebe određivanja kvalitete zraka na području Zadarske županije ne provode se direktna emisijska mjerenja, već se uzima u obzir kompleksni sustav modela kretanja onečišćujućih tvari. Meteorološki faktori također imaju značajnu ulogu u kvaliteti urbanog zraka.

Prema Programu zaštite i poboljšanja kakvoće zraka na području Zadarske županije, današnje prilike u Zadarskoj županiji u svezi čistoće zraka su ocijenjene kao dobre. Na prostoru Zadarske županije ne postoje velike termoelektrane, rafinerije, toplane, cementare i drugi veći zagađivači. Primarni zagađivači su prometnice, posebice tijekom turističke sezone, tijekom ljetnih mjeseci nezanemarivi su antropogeni utjecaji u vidu požara i krčenja makije, a tijekom zimskog perioda mala ložišta u kućama (godišnja potrošnja od 3,2 m² drva, još se koriste ugljen i naftni derivati). Kao rizik navode se i pojedina industrijska postrojenja koja bi zbog ekscenih situacija mogla ispustiti određene količine štetnih tvari, koje mogu utjecati na čistoću zraka. Program napominje kako se ipak radi o relativno čistoj industriji koja ne ugrožava čistoću zraka.²²

Važno je spomenuti i onečišćivače zraka ne samo na području Grada Benkovca, već i njegovoj okolini. Potrebno je posebno istaknuti negativna djelovanja pojedinih kamenoloma u blizini

²²<https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/Program%20zaštite%20i%20poboljsanja%20kakvoce%20zraka%20na%20podrucju%20Zadarske%20zupanije.pdf>

kojih dolazi do taloženja prašine na okolnim površinama i naseljima. Osim kamenoloma opasnost za onečišćenje zraka predstavlja i bazen s ostacima lužine u blizini nekadašnje tvornice glinice u Obrovcu, gdje za vrijeme olujne bure čestice lužine onečišćuju okoliš i predstavlja veliku opasnost za okolni ekosustav.

Prema niže prikazanoj tablici koja sadrži podatke iz Izvješća Agencije za zaštitu okoliša o ispuštanjima onečišćujućih tvari u zrak iz stacionarnih izvora iz 2011. godine možemo iščitati glavne onečišćujuće tvari na području Zadarske županije.

Tablica 19: Podaci o onečišćujućim tvarima iz stacionarnih izvora za 2011.

Šifra	Onečišćujuća tvar	Količina ispuštanja, kg/god	Zastupljenost, %
201	Oksidi sumpora izraženi kao sumporov dioksid (SO ₂)	321.257,28	0,92
202	Oksidi dušika izraženi kao dušikov dioksid (NO ₂)	77.496,00	0,22
203	Ugljikov monoksid (CO)	3.644,63	0,01
204	Ugljikov dioksid (CO ₂)	34.373.890,83	98,66
207	Sumporovodik (H ₂ S)	3,89	<0,01
301	Metan (CH ₄)	16.702,72	0,05
304	Nemetanski hlapivi organski spojevi (NMHOS)	37.695,00	0,11
501	Čestice (PM ₁₀)	11.290,03	0,03

Izvor: Izvješće o podacima iz registra onečišćavanja okoliša za 2009 godinu., Agencija za zaštitu okoliša (2011).

Na postojećim postajama za mjerenje kakvoće zraka nije zabilježeno ni u jednoj godini bilo kakvo prekoračenje graničnih vrijednosti.

Podaci o onečišćenju vode

Brojni izvori i vrulje na području Grada Benkovca i Zadarske županije upućuju na postojanje znatnih rezervi kvalitetne podzemne vode, a na temelju istraživanja provedenih za potrebe donošenja Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, područje Ravnih kotara svrstano je u zonu rezerve podzemnih voda prve kategorije.

Upotrijebljena voda iz naselja i industrije kojoj su promijenjena fizikalna, kemijska i biološka svojstva tako da se ne može koristiti u poljoprivredi niti u druge svrhe kategorizira se kao otpadna voda. Porast broja stanovnika i razvoj industrije zahtijeva sve veću uporabu vode, a posljedica je nastajanje velikih količina otpadnih voda i čvrstog otpada koji se u većini slučajeva izravno ispušta ili odlaže u okoliš, u prirodne vodene sustave, na poljoprivredna dobra ili šumska gospodarstva. Posebnu je pozornost potrebno posvetiti nepročišćenim otpadnim vodama koje se otpuštaju u vodne sustave, što štetno predstavlja opasnost za zdravlje ljudi, ali i za biljni i životinjski svijet.

Sukladno spomenutom Programu, učinkovita zaštita voda i mora podrazumijeva pročišćavanje otpadnih voda. U Zadarskoj županiji udio stanovništva koji je spojen na sustav javne odvodnje (45%) znatno je niži u odnosu na udio stanovništva koji je spojen na vodoopskrbni sustav (94%). Samo manji dio otpadnih voda prolazi kroz sekundarnu (biološku) obradu, dok se većina obrađuje samo mehanički. Postojeći kanalizacijski sustavi se

znatno razlikuju po kapacitetu, tehničkim karakteristikama i starosti. Odvodnja u ruralnim područjima i novijim naseljima riješena je najčešće crnim jamama, te rjeđe, septičkim jamama. Prema dokumentu za Zadarsku županiju, stanje sustava za odvodnju otpadnih voda vrlo je nezadovoljavajuće.²³ Zadarska županija bilježi i jedan od najvećih gubitaka vode. Tijekom prijenosa vode od izvora do krajnjeg potrošača gubi se od 30% do 80%.

Podaci o onečišćenju tla

Na kvalitetu i onečišćenje tla najviše utječu poljoprivreda, erozija zemljišta, smanjivanje šumskih površina, demografska ekspanzija i urbanizacija te industrija. Vezano uz poljoprivredu, do smanjene kvalitete tla dolazi zbog pogrešne primjene agrotehničkih postupaka te masovne i nekontrolirane upotrebe raznih kemijskih sredstava i umjetnih gnojiva. Za benkovačko je područje značajan i proces demografskog preraspmještaja stanovništva, to jest, porast broja gradskog stanovništva i depopulacija manjih seoskih naselja koju prati niz neželjenih pojava, zbog toga što su urbanizirana područja redovito najveći potrošači raznolikih energenata, što bitno utječe na kvalitetu okoliša užih i širih prostora.

Županijska razvojna strategija Zadarske županije 2016.-2020. ističe kako i dalje sustavno praćenje stanja oštećenosti tala nije uspostavljeno na razini Republike Hrvatske. Sukladno tome, ni Zadarska županija nema mogućnost detaljnog kvantitativnog opisa stanja tla. Primjetno je ipak da je izgradnja velikih infrastrukturnih objekata (autocesta i brzih cesta, plinovodnih trasa, energetskih objekata, urbanizacije prostora) u kombinaciji s prirodnom erozijom i korištenjem teške mehanizacije tijekom poljoprivrednih zahvata dovelo do trajnog narušavanja zemljišnog pokrova i tla. Strategija ističe i klimatološke anomalije, primarno poplave i suše, koje pridonose daljnjem smanjenju vlažnosti tla koje utječe na proizvodnu kvalitetu poljoprivrede.

U kategoriju onečišćenog tla ubrajaju se i minski sumnjiva područja. Prema podacima Hrvatskog centra za razminiranje, na području Grada Benkovca trenutno je definirana površina od 8.374.253 m² minski sumnjivog prostora, dok je do listopada 2018. godine razminirano ukupno 17,4 km².

²³https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/5_Program_pracenja_stanja_okolisa_i_oneciscenja_otpadnim_vodama_Zz.pdf

Slika 1: Minski sumnjivo područje na teritoriju Grada Benkovca

Izvor: Hrvatski centar za razminiranje

Podaci o biološkoj raznolikosti

Zadarska županija stanište je više od 1.000 različitih vrsta biljaka, od toga je više od 80 endemičnih (hrvatski zvončić, kitajbelov pakujac, malijev devesilj, lanilist, šušlavica, velebitska degenija, okruglolisna pjeskarica i dr.). Fauna Županije obuhvaća, pored uobičajenih vrsta (divlja svinja, lisica, zec, kunić, srna te raznoliki ptičji svijet), mnoge rijetke i zaštićene vrste poput smeđeg vuka i medvjeda, te velikog kormorana, kornjače, čančare, macakline, daždevnjake na području Ravnih Kotara. Za Županiju je karakteristična i značajna raznolikost staništa koja se temelji na biogeografskom položaju te reljefnoj i klimatskoj varijabilnosti.

Županijska razvojna strategija Zadarske županije ističe kako je propadanje staništa brojnih biljnih i životinjskih vrsta jedan od ključnih uzroka ugroženosti značajnog broja vrsta. Uzroci su raznoliki od direktnog utjecaja čovjeka, poput zagađenja voda, tla i zraka, sječe, prenamjene u građevinsko zemljište, prometna infrastruktura, do indirektnog, do kojeg dolazi zanemarivanjem i zapuštanjem te snažnim i dugotrajnim antropogenim pritiscima. U skladu s ranije spomenutim procesom napuštanja sela dolazi i do zapuštanja travnjaka i livada nastalih pod utjecajem čovjeka koji su imali pozitivan efekt na povećanje bioraznolikosti, no

danas su suočeni s zarastanjem zbog prestanka ispaše, košnje i drugih tradicionalnih djelatnosti.

Mapiranje izloženosti prirodnim rizicima i klimatskim opasnostima

U skladu sa Strategijom upravljanja rizicima Ministarstva zaštite okoliša i prirode iz 2015. godine, upravljanje rizicima je zakonska obveza i neizostavni element dobrog upravljanja. Koristi uspješne implementacije procesa su pozitivne posljedice po odlučivanje, učinkovitost, optimiziranje raspoloživih sredstava i razvoj pozitivne organizacijske strukture.²⁴

U ožujku 2015. godine objavljena je Procjena ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od katastrofa i velikih nesreća za Zadarsku županiju koja mapira prirodne opasnosti na spomenutom području te predviđa moguće posljedice djelovanja katastrofa i velikih nesreća. Za benkovačko područje značajne opasnosti prijete od poplava, potresa i suša.

Benkovac je kategoriziran kao područje ugroženo poplavom malog sliva Zrmanja-Zadarsko primorje, to jest sjevernog i južnog obodnog kanala Nadinskog blata ukupne duljine 37,73 km. Na području postoje sjeverni i južni nasip Nadinskog blata ukupne duljine 33.32 km. Na području istog sliva nalaze se i vodotoci Baštica, akumulacija Grabovac i akumulacija Vlačine, ukupne dužine 18 km. Zaštitni objekti na dionici su nasuta brana Grabovac dužine 0.17 km i nasuta brana Vlačine dužine 0.29 km. Prije izgradnje odvodnog sustava Nadin-Polača-Vrana, Nadinsko polje je svake godine bilo izloženo dugotrajnim poplavama koje su onemogućavale intenzivnu poljoprivredu. Izgradnjom spomenutog sustava, intenzitet i trajanje poplava su se smanjili, ali su velike vode Kličevice kao glavnog vodotoka još uvijek veće od propusne moći sustava koji iznosi 8 m³/sek. Iz tog je razloga izgrađen odvodni i zaštitni sustav. Podizanje nivoa vode ugrožava vinograde u Nadinskom blatu koji se štite sjevernim i južnim obrambenim nasipom. Kada se vode znatno podignu dolazi do procjeđivanja kroz nasipe. S obzirom da je crpna stanica koja je trebala crpiti procjedne vode, kao i vode iz glavnog odvodnog kanala i prepumpavati ih u retenciju, uništena tijekom rata i nije obnovljena, uslijed pojave ekstremno velikih oborina i pojava velikih voda Kličevice i Mirošnice dolazi do povremenog plavljenja Nadinskih vinograda. Također, sjeveroistočni dio sliva Krivca i Benkovačkog polja, odnosno područje Kožlovca i Benkovca prošarano je većim brojem bujičnih tokova. Zajedničke karakteristike ovih bujica su značajan pronos nanosa i snažno erozijsko djelovanje čime ugrožavaju prometnicu Benkovac - Lišane Ostrovičke kao i željezničku prugu Benkovac – Knin. Vodotok Benkovačka jaruga ugrožava poljoprivredne površine benkovačkog polja, no ne ugrožava stambene objekte. Elementarna nepogoda uzrokovana velikom količinom oborina proglašena je za područje Grada Benkovca dana 9. listopada 2014. godine uslijed čega su nastale velike štete na vinogradima i povrtnim kulturama.

²⁴ https://www.mzoip.hr/doc/strategija_upravljanja_rizicima.pdf

Prema podacima studije Procjene ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara te okoliša od katastrofa i velikih nesreća, područje Grada Benkovca u periodu od posljednjih 125 godina doživjelo je 14 prilično jakih potresa (V° MCS) te tri jaka (VI° MCS). Prema seizmološkoj karti za povratni period od 500 godina, koja se uzima kao relevantna za određivanje intenziteta potresa nekog područja, Benkovac se nalazi u seizmičkom području VII° MCS ljestvice, ili području vrlo jakih potresa. Mjere zaštite od katastrofa ove vrste podrazumijevaju posjedovanje seizmičkih karata, zoniranje objekata po tipu konstrukcije i starosti građevina, definiranje najugroženijih urbanih područja, potenciranje manjih visina građevina i manje gustoće izgrađenosti, te više zelenih površina, definiranje površina za odlaganje materijala od urušavanja te protupotresno projektiranje. Jednako je tako potrebno osigurati dovoljno široke i sigurne evakuacijske putove.

Za poljodjelstvo benkovačkog kraja, osobito je značajna izloženost opasnostima od dugotrajnih suša, prvenstveno u vegetacijskom razdoblju, dok ljetne suše na Jadranu pogoduju širenju šumskih požara. Prostor Zadarske županije karakteriziraju male količine oborina na otocima, koje se povećaju prema brdovitoj unutrašnjosti. Južni dio Ravnih kotara na visinama 100-200 m ima 900-1000 mm, dok sjeverni ima 1000-1250 mm oborine godišnje. Nedostatak oborina u duljem vremenskom razdoblju može uzrokovati hidrološku sušu koja se očituje smanjenjem površinskih i dubinskih zaliha vode.

U razdoblju od 2005. godine, na području Županije proglašene su dvije elementarne nepogode uzrokovane sušom, u listopadu 2008. godine te u kolovozu 2012. godine. Suše u jesenskom periodu godine uzrokuju znatne štete u maslinarstvu. Od posljedica duže suše, pogotovo povezane s povišenim temperaturama i sušnim tlom, može se očekivati stradavanje dijela stanovnika, naročito starije dobi zbog dehidracije. Nadalje, u rujnu 2017. godine župan Zadarske županije donio je odluku o proglašenju elementarne nepogode uzrokovane požarima koja je obuhvaćala i teritorij Grada Benkovca.

Utjecaju globalnih klimatskih promjena podliježe i prostor Grada Benkovca. Očekuje se da će poljoprivreda pretrpjeti najveće štete od posljedica klimatskih promjena. Uključivanje javnosti bit će od presudne važnosti za učinkovit odgovor na klimatske promjene. Dobro informirana javnost koja je dovoljno upoznata s opasnostima koje mogu uzrokovati klimatske promjene te s mjerama koje se poduzimaju s ciljem odgovora na klimatske promjene je ključna zato što procesi ublažavanja i prilagodbe ne mogu započeti bez promjena u ponašanju pojedinaca i bez odgovarajuće podrške javnosti političkim odlukama.

Civilna zaštita na lokalnoj razini

Sukladno Zakonu o sustavu civilne zaštite, u 2017. godini osnovan je Stožer civilne zaštite Grada Benkovca kao stručno, operativno i koordinativno tijelo za provođenje mjera i aktivnosti civilne zaštite u velikim nesrećama i katastrofama.

Područje Grada Benkovca pokriva JVP profesionalna vatrogasna postrojba Benkovac i spada u vrstu "1" ukupne jačine od 18 profesionalnih vatrogasaca, 4 u smjeni. 1999. godine Grad Benkovac osnovao je postrojbu samo za područje grada Benkovca, a benkovački vatrogasci pokrivaju i područje Općine Polača, Stankovci, Lišane Ostrovičke, te dio Općine Obrovac, budući da na tim područjima, izuzev ljeti, ne postoji nikakva druga vatrogasna jedinica koja bi osigurala vatro-zaštitu.

Zaključak:

Na temelju gore opisanog stanja po pitanju kvalitete okoliša, izloženosti ekološkim rizicima i klimatskim opasnostima, razvidno je kako su potrebna daljnja ulaganja u mjere s ciljem očuvanja prirodne ravnoteže, prevencije onečišćenja te dobrobiti lokalnog stanovništva.

Daljnja plinifikacija benkovačkog područja potencijalna je mjera kojom bi se mogli smanjiti negativni utjecaji koje izgaranje biomase, to jest ponajviše grijanje na drva, ima po kvalitetu zraka. Također, u svrhu sprečavanja razornih šumskih požara koji pridonose visokim koncentracijama lebdećih čestica u zraku potrebno je provoditi mjere propisane Pravilnikom o zaštiti šuma od požara koji definira tehničke, preventivno-uzgojne i druge mjere zaštite.

Vezano uz onečišćenje vrijednih rezervi kvalitetne podzemne vode, nadležna tijela Grada Benkovca moraju obratiti potrebnu pozornost na povećanje udjela stanovništva spojenog na sustav javne odvodnje. Jednako tako, dijelove postojećeg sustava koji pridonose gubitcima u prijenosu vode ili predstavljaju rizik od onečišćenja vode i tla potrebno je adekvatno kategorizirati te pravovremeno sanirati.

Za ublažavanje rizika od većih nesreća i katastrofa važno je unapređivati preventivu u prostornom planiranju i građenju s ciljem umanjivanja rizika i opasnosti te posljedica katastrofa i velikih nesreća.

3.3.3. Infrastruktura za mobilnost i internetsku povezanost

Cestovni i željeznički promet

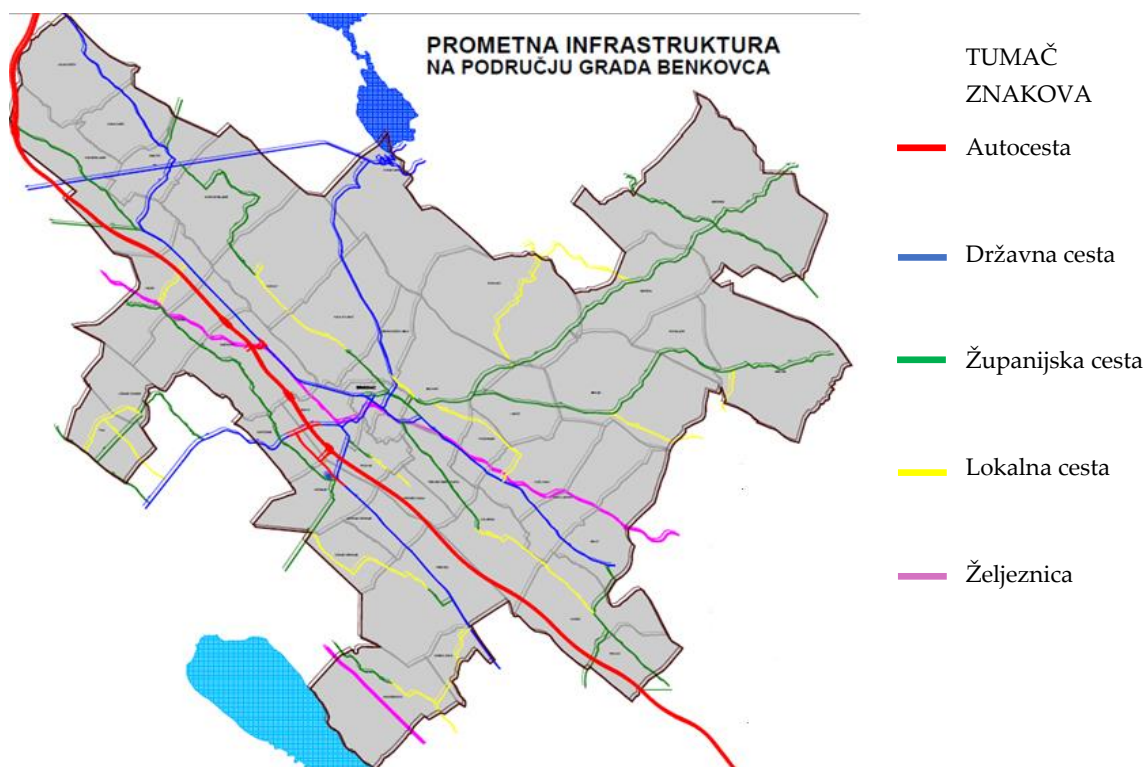
Grad Benkovac smješten je na jugoistočnom dijelu Zadarske županije, na mjestu koje je i povijesno povezivalo unutrašnjost Dalmacije s njenim obalnim dijelom, a osobito je važna prometna poveznica s Kninom koji predstavlja važno prometno čvorište u tom dijelu Hrvatske. Posljedično, na benkovačkom se području rasprostire relativno gusta cestovna

mreža koja, uz državne i županijske cestovne pravce, uključuje i 35 km autoceste Zagreb-Split (A1) s pripadajućim priključnim čvorovima Benkovac, Zadar 1 i Zadar 2. Prema Strateškom programu ukupnog razvoja Grada Benkovca 2012-2016, benkovačkim krajem i uz sam Grad, u budućnosti su planirana dva europska pravca: Graz – Zagreb – Žuta Lokva – Benkovac – Split – Dubrovnik – Solun i Trst – Rijeka – Žuta Lokva – Benkovac – Split – Dubrovnik – Solun. Navedenim projektima dodatno će se ojačati uloga Benkovca kao važnog prometnog sjecišta u unutrašnjosti sjeverne Dalmacije.

U dane kad se održava Benkovački sajam dolazi do prometnog kolapsa sa svih strana. Da bi se osigurao kvalitetan prometni pristup i rasterećenje državne ceste D27, prostornim planom (u tijeku su izmjene) je planiran koridor buduće prometnice koja će prolaziti sjeverozapadno od Benkovačkog sajma i vezati se na državnu cestu D56. Izgradnjom iste omogućit će se i razvoj naselja koja se nalaze uz buduću prometnicu.

Na benkovačkom području registrirana je i gusta mreža nerazvrstanih cesta čija ukupna duljina iznosi 280 km. Nerazvrstane ceste, prema podacima nadležne službe Grada Benkovca, na području nekih naselja zahtijevaju rekonstrukciju i sanaciju, a sukladno potrebama i mogućnostima navedeni se radovi financiraju kroz nacionalne fondove i prihode iz lokalnog proračuna. Ostalu cestovnu infrastrukturu čine županijske ceste ukupne duljine 153,5 km, državne ceste ukupne duljine 129,5 km, te 41 lokalna cesta ukupne duljine 107,7 km. Prometno najopterećenije ceste su one državne jer se preko njih ostvaruje najkraća veza između kopnenog dijela Republike Hrvatske, a općenito se može zaključiti kako je stanje cestovne infrastrukture ključnih prometnica zadovoljavajuće.

Slika 2: Prometni sustav Grada Benkovca

Željeznički je promet zastupljen u vidu jedne neelektrificirane magistralne pomoćne pruge koja spaja Zadar s Kninom (M606 Zadar-Knin) gdje se kasnije priključuje na prugu Zagreb - Split. Radi se o jednokolosječnoj pruzi dugoj ukupno 94,4 km (od toga 25 km prolazi benkovačkim područjem) s maksimalnom dozvoljenom brzinom od 60 km/h. Iako ova pruga predstavlja jedinu željezničku vezu između obalnog dijela Zadarske županije i unutrašnjosti Hrvatske, ovim područjem ipak najviše dominira cestovni promet. S druge strane, u cilju kvalitetnijeg povezivanja jugoistoka Europa s ostatkom europskog kontinenta planiran je i pravac željezničke pruge velike propusne moći Gračac – Radučić koji će prolaziti kroz naselje Radašinovci.

Slika 1: Željeznički promet na području Zadarske županije

Javni prijevoz putnika

Na prostoru grada Benkovca organiziran je autobusni javni gradski i prigradski prijevoz putnika. Postojeća prometna povezanost sredstvima javnog prijevoza nije zadovoljavajuća te istu treba kontinuirano jačati zajedno s gospodarskim razvojem područja.

Autobusni kolodvor u Benkovcu potrebno je urediti nakon čega predstoji ugovaranje koncesionara.

Telekomunikacijski i poštanski sustav

Na području Grada Benkovca telekomunikacijski je promet osiguran putem javne komunikacije u pokretnoj i nepokretnoj mreži odnosno kroz radio – relejni sustav koji povezuje Benkovac sa Zadrom. Sustav kao takav nije zadovoljavajući te ga je potrebno zamijeniti svjetlovodnim kabelom i nizom komutacija. U tom smislu potrebno je izgraditi svjetlovodne kabele do svih većih naselja kao i nove telekomunikacijske mreže sa komutacijama u svim naseljima. Svjetlovodnim kabelima će se povezati komutacije: Benkovac, Kašić, Smilčić, Podlug, Lisičić, Korlat, Kula Atlagić, Donje Biljane, Rašević, Gornje Ceranje, Donje Ceranje, Kolarina, Buliči, Kožlovac i Donji Karin. Radio relejnim sustavima prijenosa će se povezati komutacije: Brgud, Popovići, Bruška, Rodaljice, Medviđa i Bjelina.

Trenutno se na području Benkovca, prema objedinjenom planu razvoja pokretne komunikacijske infrastrukture, nalazi 8 samostojećih antenskih stupova, a na predmetnom području planirano je još 13 elektroničkih komunikacijskih zona.

Poštanski promet pruža usluge skupljanja, prijenosa i distribucije pismovnih, paketnih, novčanih i dr. pošiljaka i odvija se preko 33 jedinice poštanske mreže. Na području Grada

nalazi se jedan poštanski centar sa dostavnim područjem – poštanski ured Benkovac 23420 te 32 odredišnih poštanskih ureda.

Internetska povezanost

Analiza korištenja brzina nepokretnog širokopojasnog pristupa (2 Mbit/s i više) pokazuje kako na prostoru Zadarske županije najviše kućanstava (21,0%) koristi širokopojasni pristup brzine 4 – 10 Mbit/s, a slijede kućanstva s ugovorenim pristupnim brzinama 20 – 30 Mbit/s (14,6%) i 50 – 100 Mbit/s (8,2%). S druge strane, na području Grada Benkovca svega 26,8% kućanstava ima ugovoreni nepokretni širokopojasni pristup, od čega najviše kućanstava (10,1%) koristi brzine 4 – 10 Mbit/s, a zatim slijede kućanstva s ugovorenim pristupnim brzinama od 20 – 30 Mbit/s (6,3%) i 30 – 50 Mbit/s (3,3%).

Zaključak:

Iako je stanje cestovne infrastrukture na području Benkovca zadovoljavajuće, podaci ukazuju na potrebu za daljnjom rekonstrukcijom i sanacijom nerazvrstanih cesta. Jednim dijelom je ova potreba adresirana kroz Intervencijski plan, no potrebno je uložiti dodatna sredstva kako bi se stanje nerazvrstanih cesta saniralo, osobito ondje gdje ono predstavlja prepreku gospodarskoj aktivnosti. Izgradnja zaobilaznice prema Benkovačkom sajmu radi izmještanja prometa iz centra Grada u vrijeme održavanja Sajma također je prepoznata kao goruća potreba radi čega su u tijeku izmjene Prostornog plana.

Stanje prometne povezanosti sredstvima javnog prijevoza na području Grada kroz cjelokupnu analizu stanja nameće se kao jedno od ključnih razvojnih ograničenja, prvenstveno kada je u pitanju društveni razvoj. Osiguravanje dostupnosti usluga za sve građane, što podrazumijeva kvalitetan javni gradski i prigradski prijevoz, treba biti jedan od razvojnih prioriteta.

Pitanje osiguravanja dostupnosti širokopojasne pristupne infrastrukture za mreže velikih brzina predstavlja preduvjet gospodarskog rasta i razvoja, zbog čega se predlaže ovu aktivnost promatrati kao horiozntalnu i također joj dati prioritet u provedbi Strategije.

4.PROCJENA PROVEDBE TRENUTNO VAŽEĆIH STRATEŠKIH DOKUMENATA

Procjena statusa provedbe trenutno važećih strateških dokumenata odnosi se na dva strateška dokumenta – Strateški program ukupnog razvoja Grada Benkovca 2012.-2016. (SPUR) koji je važeći do usvajanja novog strateškog dokumenta, odnosno, ove Strategije, te Intervencijski plan Grada Benkovca (IP). Procjena se temeljila na podacima o ostvarenim pokazateljima za pojedinu mjeru (u slučaju SPUR-a), odnosno pokazateljima za pojedini projekt (IP), te planiranim i realiziranim sredstvima za provedbu. Podatke je dostavio Grad Benkovac, Upravni odjel za gospodarstvo, društvene i komunalne djelatnosti. Naglasak procjene je bio na ostvarenim izravnim rezultatima provedbe, s obzirom da nije provedeno sveobuhvatno ex-post vrednovanje provedbe Strateškog programa.

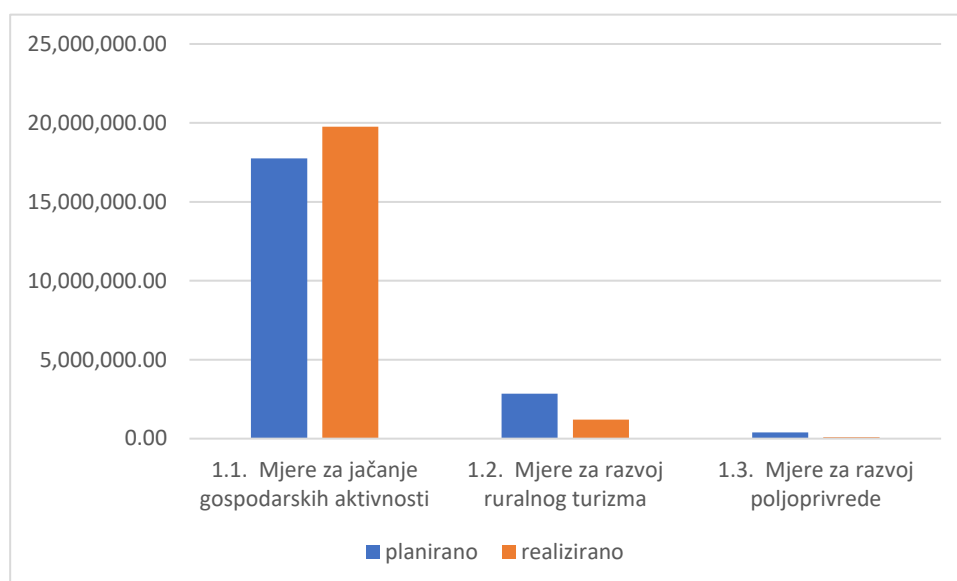
Strateški program ukupnog razvoja Grada Benkovca 2012.-2016.

Strateški program ukupnog razvoja Grada Benkovca usvojen je u srpnju 2012. godine. Program je koncipiran kroz tri razvojna cilja: uspješno gospodarstvo, očuvanje i održivo korištenje resursa te visoka kvaliteta usluga stanovništvu. Za operacionalizaciju svakog cilja definirano je nekoliko skupina mjera, a unutar svake mjere predloženo je više aktivnosti.

Realizacija skupina mjera i aktivnosti unutar cilja 1: Uspješno gospodarstvo

Za Cilj 1, odnosno, provedbu skupine mjera unutar Cilja 1 ukupna alokacija iznosila je 20.992.690,00 kn, a utrošeno je 21.054.636,89, odnosno, 100,30%. Daleko najviše sredstava bilo je predviđeno za provedbu mjera kojima je cilj bio jačanje gospodarskih aktivnosti (17,8 mil. kn) za koje je planirana alokacija premašena za nešto više od 2 mil. kn, dok su mjere usmjerene na razvoj ruralnog turizma (2,8 mil. kn) i razvoj poljoprivrede (400 tis. kn) imale skromnije alokacije. Za ruralni turizma iskorišteno je 42,33% alokacije, a za poljoprivredu 24,51. Na grafikonu niže prikazana je usporedba planiranih i realiziranih sredstava za mjere Cilja 1.

Grafikon 24: Usporedba planiranih i realiziranih sredstava prema skupinama mjera unutar Cilja 1

Izvor: Izrada autora prema podacima Upravnog odjela za gospodarstvo, društvene i komunalne djelatnosti

U skupini mjera 1.1. Jačanje gospodarskih aktivnosti, postignuti su sljedeći ključni pokazatelji: izvršen je upis nerazvrstanih cesta u 10 naselja te upis Doma HV-a u vlasništvo Grada, potpisan je ugovor za novu katastarsku izmjeru za tri katastarske općine, izrađena je projektna dokumentacija za Poslovnu zonu Šopot faza II, ishođene su dozvole za komunalnu infrastrukturu za 1. funkcionalnu cjelinu II faze PZ Šopot, izrađena je projektna dokumentacija PZ Benkovačko Selo te je izgrađena komunalna infrastruktura 1. funkcionalne cjeline u PZ Šopot Faza II i priključak PZ Šopot na elektrovod. Kontinuirano su jačani kapaciteti postojećih poduzetnika uključujući OPG-e i obrte. Unutar ove skupine mjera osnovan je i kamenarski klaster, no u međuvremenu je prestao s radom. Sve mjere predviđene unutar skupine 1.1. provode se redovito ili su započele s provedbom, izuzev mjere 1.1.3. *Izraditi, usvojiti i provesti Akcijski plan privlačenja ulagača u benkovačko gospodarstvo* čija provedba nije započela.

Ključni pokazatelji provedenih aktivnosti za **skupinu mjera 1.2. Mjere za razvoj ruralnog turizma** su sljedeći: izrađen je Urbanistički plan uređenja Benkovačkog sajma te objedinjeni idejni projekt s geodetskom podlogom. Za projekt izgradnje Arheološko-turističkog parka Asseria Nova u Podgrađu izrađena je studija izvedivosti i analiza troškova i koristi. Dodijeljena su sredstva za 30-ak OPG-a koji su proširili svoju djelatnost na pružanje usluga u ruralnom turizmu. Provedene su aktivnosti na brendiranju destinacije i izrađeni su originalni suveniri manjeg obujma. Po pitanju provedbe mjera za razvoj ruralnog turizma, provedba nije započela za mjeru 1.2.5. *Poticati povećanje smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta.*

Unutar **skupine mjera 1.3. Mjere za razvoj poljoprivrede** izgrađen je sustav navodnjavanja na području Bašnice - Islam Grčki, a u tijeku je izgradnja sustava za navodnjavanje na području Smilčića²⁵. Putem javnog poziva dodijeljena su sredstva za sufinanciranje nabavke sadnog materijala za uzgoj izvornih sorti i pasmina. U ovoj skupini, s provedbom nije započela mjera

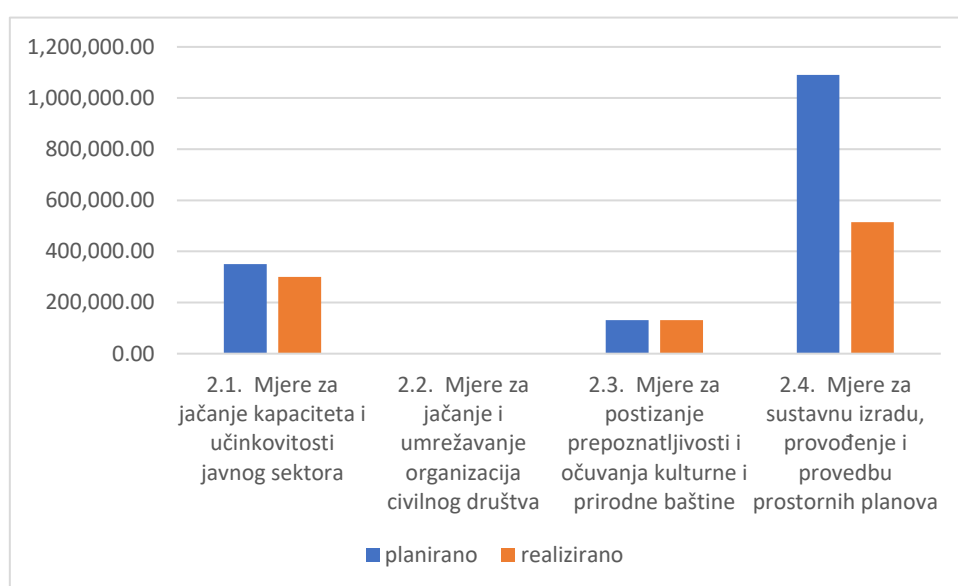
²⁵ Potonji projekt provodi Zadarska županija.

1.3.1. Poticati okrupnjavanje zemljišta na području Grada Benkovca, dok su se ostale predviđene mjere provodile redovito.

Realizacija skupina mjera i aktivnosti unutar cilja 2: Očuvanje i održivo korištenje resursa

Za provedbu skupine mjera unutar Cilja 2 ukupna alokacija iznosila je 1.571.600,00 kn, a utrošeno je 945.573,79 kn, odnosno, 60,17%. Najviše sredstava bilo je predviđeno za provedbu mjera povezanih s izradom i provedbom prostornih planova (1,1 mil. kn; iskorištenost alokacije iznosila je 47,18%), a slijede mjere za jačanje kapaciteta i učinkovitosti javnog sektora (350 tis. kn; iskorišteno 85,71%) te mjere za prepoznatljivost očuvanja prirodne i kulturne baštine (planirano i iskorišteno 131 tis. kn). Za mjere povezane s jačanjem i umrežavanjem OCD-a nije bila predviđena alokacija.

Grafikon 25: Usporedba planiranih i realiziranih sredstava prema skupinama mjera unutar Cilja 2

Izvor: Izrada autora prema podacima Upravnog odjela za gospodarstvo, društvene i komunalne djelatnosti

Unutar **skupine mjera 2.1. Mjere za jačanje kapaciteta i učinkovitosti javnog sektora** provedene su aktivnosti vezane uz jačanje kapaciteta gradske uprave za izradu razvojnih projekata (pripremljeno 11 projekata za izradu projektne dokumentacije iz IP-a te drugi veći infrastrukturni projekti) te su ojačani kapaciteti za provedbu projekata i zaposlene dvije nove osobe. Mjere 2.1.1. Podići kvalitetu usluga poduzetnicima te 2.1.2. Ojačati koordinaciju svih službi u lokalnoj zajednici i poboljšati suradnju s građanima nisu započele s provedbom. Isto vrijedi i za skupinu mjera, odnosno, mjeru usmjerenu na jačanje i umrežavanje organizacija civilnog društva.

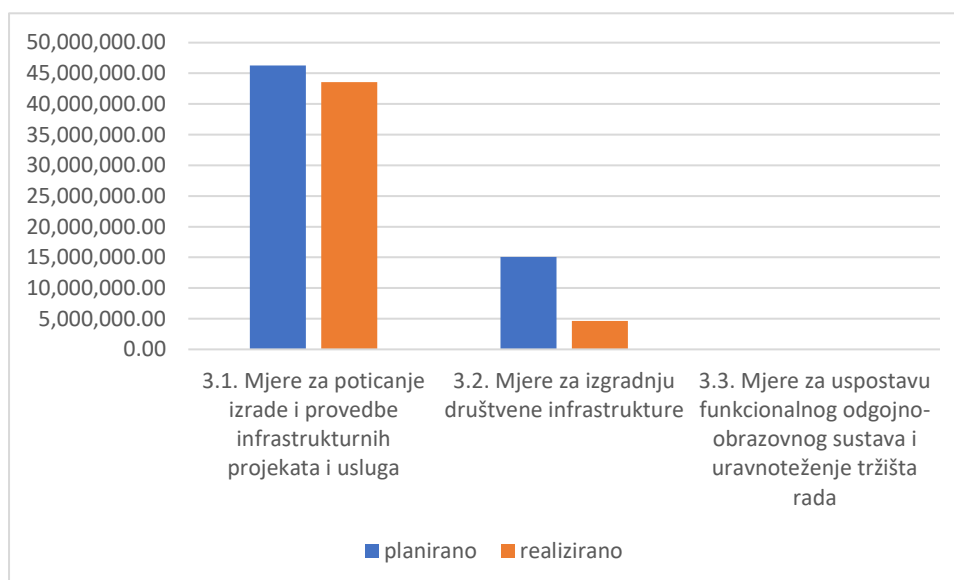
Provedba **skupine mjera 2.3. Mjere za postizanje prepoznatljivosti i očuvanja kulturne i prirodne baštine** rezultirala je izradom Plana upravljanja kulturnom baštinom Grada Benkovca 2019.-2024., te je alokacija za ovu skupinu mjera iskorištena u potpunosti.

Unutar **skupine mjera 2.4. Mjere za sustavnu izradu, provođenje i provedbu prostornih planova** u izradi je V. izmjena i dopuna prostornog plana Grada Benkovca te je pokrenut postupak za izradu V. izmjena i dopuna Urbanističkog plana Grada Benkovca. Izrađene su 3 izmjene PPU Benkovac te tri izmjene UPU Benkovac, izrađen je UPU Benkovački sajam, DPU PZ Benkovačko Selo, UPU Karin Donji, UPU Šopot br.30. Izrađeno je izvješće o stanju u prostoru za razdoblje od 2012.-2016. godine.

Realizacija skupina mjera i aktivnosti unutar cilja 3: Visoka kvaliteta usluga stanovništvu

Za provedbu mjera unutar Cilja 3 bilo je alocirano **61.342.541,57 kn**, a utrošeno je **48.204.775,36 kn**, odnosno, 78,58%. Najviše sredstava bilo je predviđeno za provedbu mjera koje se odnose na izradu i provedbu infrastrukturnih projekata i usluga (46,29 mil. kn; iskorištenost alokacije iznosila je 94,10%). Slijede mjere za izgradnju društvene infrastrukture (alokacija 15,1 mil.kn, a iskorištenost 30,88%). Za mjere za uspostavu funkcionalnog odgojno-obrazovnog sustava i uravnoteženje tržišta rada nisu bila predviđena sredstva.

Grafikon 26: Usporedba planiranih i realiziranih sredstava prema skupinama mjera unutar Cilja 3

Izvor: Izrada autora prema podacima Upravnog odjela za gospodarstvo, društvene i komunalne djelatnosti

Unutar **skupine mjera 3.1. Mjere za poticanje izrade i provedbe infrastrukturnih projekata i usluga** ključni pokazatelji realizacije su sljedeći: izgrađeno je reciklažno dvorište Grada Benkovca, uspostavljen je sustav za prijavu nepropisano odbačenog otpada u okoliš na stranicama Grada Benkovca, nabavljen je kamion smečar te kante, zeleni otoci i spremnici za miješani komunalni otpad. Ugrađena je oprema nadzorno-upravljačkog sustava za vodoopskrbu, rekonstruirana je klorinatorska stanica i izrađen projekt za sustav bunara Kožlovac, provedena je rekonstrukcija crpnih stanica i izgradnja vodovoda u Smilčiću. Provedena je sanacija sustava javne odvodnje faza I, izgradnja sustava javne odvodnje faza I te dodatni radovi na uređaju za pročišćavanje otpadnih voda. Rekonstruirana je državna cesta DC 27 od Benkovca do Šopota u duljini od 3 km te je tamponirano i /ili asfaltirano 70 km

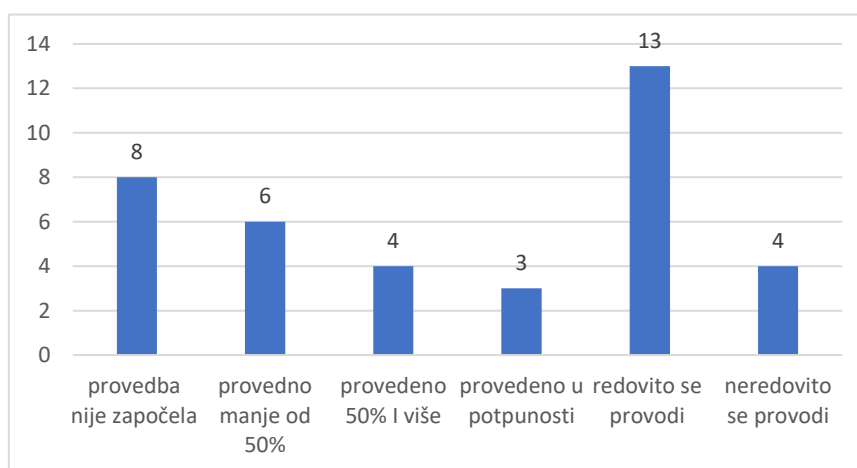
nerazvrstanih cesta. Kroz prostorno plansku dokumentaciju osigurana su polja za gradnju vjetroparkova i solarnih parkova. Financijske alokacije za mjere skupine 3.1. uglavnom su gotovo u potpunosti iskorištene, izuzev za razvoj cestovne infrastrukture.

Skupina mjera 3.2. Mjere za izgradnju društvene infrastrukture rezultirala je izradom projektne dokumentacije i studije izvedivosti za Dom kulture u Benkovcu te je riješeno vlasništvo, a u pripremi je i projektna prijava za rekonstrukciju Doma. U izradi je i projektna dokumentacija za izgradnju športsko rekreacijskog centra u Benkovcu, a uređen je i opremljen dio prostora Zavičajnog muzeja Benkovac. Napravljena je projektna dokumentacija za završetak vrtića u zgradi POS-a. Financirali su se troškovi prijevoza za osobe s invaliditetom do određenih ustanova i troškovi boravka djece s teškoćama u razvoju u DV Latica.

Skupina mjera 3.3. Mjere za uspostavu funkcionalnog odgojno-obrazovnog sustava i uravnoteženje tržišta rada nije imala predviđenu financijsku alokaciju, te mjere planirane u ovoj skupini (poticanje otvaranja Poljoprivrednog fakulteta u Benkovcu te otvaranje novih i usklađivanje postojećih srednjoškolskih obrazovnih programa s potrebama benkovačkog gospodarstva i javnog sektora) nisu započele s provedbom.

Zaključno se može reći kako je u razdoblju provedbe Strateškog programa ukupnog razvoja ukupno za provedbu svih mjera i aktivnosti bilo predviđeno 83.906.831,57 kuna. Zbroji li se realizirana alokacija po svim mjerama, dolazi se do zaključka kako je za provedbu utrošeno 70.204.986,04 kuna, odnosno 83,67% predviđenih financijskih sredstava. Prema samoprocjeni Grada Benkovca, najveći broj mjera (13) provodio se redovito. Slijede mjere čija provedba nije započela (8 mjera), mjere kod kojih je provedeno manje od 50% planiranog (6 mjera), za četiri mjere procijenjeno je da je provedeno 50% ili više od planiranog, također je za 4 mjere procijenjeno da su se provodile neredovito, dok su tri mjere provedene u potpunosti.

Grafikon 27: Mjere Strateškog programa ukupnog razvoja prema statusu provedbe

Izvor: Izrada autora prema podacima Upravnog odjela za gospodarstvo, društvene i komunalne djelatnosti

Intervencijski plan Grada Benkovca

Provedba Intervencijskog plana podrazumijeva provedbu 11 kapitalnih projekata definiranih planom kako slijedi:

1. Vodovodne mreže u službi razvoja
2. Rekonstrukcija i uređenje stare gradske jezgre
3. Dom kulture Benkovac
4. Rekonstrukcija i sanacija nerazvrstanih cesta
5. Mreža domova
6. Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih dječjih igrališta
7. Izgradnja komunalne infrastrukture Poslovne zone Benkovačko Selo
8. Benkovački sajam – unaprjeđenje infrastrukture i valorizacija (IP)
9. Revitalizacija i uređenje Zavičajnog muzeja Benkovac
10. Razvoj tematskih ruta starih antičkih i srednjovjekovnih gradova na prostoru Grada Benkovca – od mora do Velebita preko Ravnih Kotara i Bukovice
11. Uređenje Karinske plaže i pripadajuće infrastrukture

Svi navedeni projekti krenuli su s provedbom. S obzirom da je riječ o kapitalnim infrastrukturnim projektima koji podrazumijevaju vrlo kompleksnu i opsežnu projektnu dokumentaciju, u prvoj fazi pripremala se ili se za neke projekte (manji dio) još priprema nedostajuća projektna dokumentacija. Većina projekata spremna je za prijavu te bi s obzirom na predviđenu dinamiku, provedba radova trebala krenuti u prvoj polovici 2019. godine. Radovi su već započeli na projektu *Rekonstrukcija i sanacija nerazvrstanih cesta*.

Projekt *Rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih dječjih igrališta* izvorno predviđen za financiranje kroz Intervencijski plan, proveden je u potpunosti sredstvima gradskog proračuna te je izgrađeno ili obnovljeno 16 dječjih igrališta na području Grada.

Intervencijski plan Grada Benkovca predvidio je i provedbu dva otvorena poziva na dostavu projektnih prijedloga. Prvi se odnosi na Razvoj poduzetništva u Gradu Benkovcu s ukupnom alokacijom od 11,9 mil.kn. Drugi poziv - Razvoj i provedba programa za socijalnu koheziju i povećanje zaposlenosti u gradovima: Kninu, Belom Manastiru i Općini Darda, Benkovcu, Petrinji i Vukovaru – ima alokaciju od 76,36 mil kn (odnosi se na sve gradove zajedno).

5.SWOT ANALIZA

SWOT analiza prikazuje se u obliku tablice u kojoj se taksativno, u sažetom obliku, navode njeni elementi kao zaključci gore predstavljene analize stanja. Snage i prilike su pozitivni, a slabosti i prijetnje negativni aspekti situacije.

U nastavku dajemo prikaz sistematizirane SWOT analize provedene za potrebe izrade Strategije razvoja Grada Benkovca prema tematskim područjima kako je pripremljena na radionici s dionicima te ukupna SWOT analiza.

POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ

Tablica 20: SWOT analiza područja Poljoprivreda i ruralni razvoj

Snage	Slabosti
- Tradicija poljoprivredne proizvodnje i stočarska tradicija - Raspoloživost kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta (Ravni kotari) - Sastav tla i klimatski uvjeti pogoduju razvoju vinogradarstva, maslinarstva, voćarstva i povrćarstva - Postojanje LAG-a - Poljoprivredna bioraznolikost - Ekološka očuvanost - Autohtoni proizvodi visoke kvalitete i dodane vrijednosti - Maslinarstvo, vinarstvo, vinogradarstvo, voćarstvo i ovčarstvo kao gospodarski važan potencijal u poljoprivrednoj proizvodnji - Izraženi interes lokalnog stanovništva za razvojem ruralnog turizma	- Usitnjenost i nedovoljna iskorištenost poljoprivrednih površina - Nedovoljna educiranost za proizvodnju kultura koje nisu tradicionalne - Neprepoznatljivi proizvodi, nema brenda - Slabi financijski kapaciteti poljoprivrednih proizvođača za daljnja ulaganja u proizvodnju - Izostanak organizacije poljoprivrednih proizvođača (u svrhu zajedničkog nastupa i promocije na tržištu, organiziranja zajedničkih distributivnih lanaca i zajedničkog ulaganja u infrastrukturu – skladišta, pakirnice...) - Nekontinuirane količine (klimatski uvjeti) za tržište proizvoda smokve, badema i povrća - Nedostatan vodoopskrbni i kanalizacijski sustav - Nedovoljna valoriziranost autohtonih sorti i pasmina - Nedovoljno korištenje novih tehnologija u poljoprivredi

	- Nepovoljna dobna struktura nositelja OPG-a (prevladavaju osobe starije od 60 godina). Slab interes mladih za poljoprivredu - Samo djelomično izgrađeni melioracijski sustavi
Prilike	Prijetnje
- Blizina tržišta poljoprivrednih proizvoda (Benkovački sajam) i blizina zadarskog tržišta - Rastuća potražnja za prirodnim, ekološkim i bio proizvodima koji se isplate proizvoditi u malim količinama i koji imaju oznaku izvornosti i geografskog podrijetla - Umrežavanja i povezivanja proizvođača i prerađivača u klastere i zadruge - Bespovratna sredstva iz Programa ruralnog razvoja - Diversifikacija djelatnosti na turizam - Mogućnost transfera znanja i tehnologija - Educiranje mladih za bavljenje tradicijskim zanatima - Zapošljavanje ranjivih skupina u tradicijskim zanatima	- Zakonski uvjeti plasiranja poljoprivrednih proizvoda, a posebno onih koji bi bili prirodni, ekološki ili bio te obrađenih proizvoda su komplicirani, a njihovo osiguravanje skupo - Konkurencija jeftino uvezenih poljoprivrednih proizvoda, nekontrolirani uvoz - Neriješeni imovinsko-pravni odnosi – poljoprivredno zemljište u javnom i privatnom vlasništvu - Minski sumnjiva područja - Nepovjerenje u interesne oblike udruživanja - Teško okrupnjavanje posjeda - Nedostatak institucionalnih i financijskih potpora za primarne djelatnosti - Depopulacija sela

INDUSTRIJA I PODUZETNIČKO OKRUŽENJE

Tablica 21: SWOT analiza područja Industrija i poduzetničko okruženje

Snage	Slabosti
- Kamenarska tradicija - Težnja ka višim fazama prerade u kamenarstvu (mogućnost osnivanja poslovnog subjekta koji će promicati visokotehnološka dostignuća u proizvodnim procesima) - Postojanje poduzetničkih zona (Šopot, Veljani i Benkovačko Selo) - Pokrenuta turistička djelatnost (postojanje aktivnih oblika turizma u početnim fazama razvoja) - Tradicija obrtništva i poduzetništva - Pozitivni pokazatelji rezultata poslovanja poduzetnika koji posluju na benkovačkom području - Dugogodišnja tradicija Benkovačkog sajma	- Nedovoljna poduzetnička obrazovanost poduzetnika - Niska razina poduzetničke inicijative lokalnog stanovništva (izrazito mali broj potpora za samozapošljavanje) - Nekvalificirana radna snaga, posebno među nezaposlenima - Nedovoljna podrška poduzetništvu: nepostojanje poduzetničkog inkubatora koji bi olakšao početak poduzetničke aktivnosti te nedostatak infrastrukturno opremljenih poslovnih zona s pratećim uslugama - Deficit obrtničkih/zanatskih zanimanja - Slaba povezanost obrazovnog sustava i potreba gospodarstva - Nepostojanje međusektorske suradnje poduzetnika radi tržišnog plasmana gotovih proizvoda - Nedostatak inovacija u gospodarstvu - Nedovoljna povezanost javnog i privatnog sektora - Nedovoljno korištenje suvremenog marketinga u poduzećima - Nedovoljna iskorištenost/niska poslovna aktivnost u poduzetničkim zonama - Nedovoljno korištenje novih tehnologija (potreba za otvaranjem Centra za obradu kamena i Centra za transfer tehnologija u poljoprivredi kako bi se promicalo korištenje modernijih tehnologija) - Nedovoljno razvijena izlagačka infrastruktura Benkovačkog Sajma

Prilike	Prijetnje
- Kvalitetan kamen i rast potražnje za kamenom kao sirovinom - Benkovački kamen – poznati brand u kamenarskoj industriji - Poticaji i olakšice za gospodarske aktivnosti od strane države - Dostupna bespovratna EU sredstva za ulaganja u prerađivačku industriju - Dostupne potpore HZZ-a za samozapošljavanje	- Nesređeni katastar i zemljišne knjige - Vanjsko upravljanje velikim poduzećima - Prečeste izmjene zakonske regulative - Postojeći uvjeti kreditiranja nisu povoljni za poduzetnike početnike ili male poduzetnike - U okruženju Benkovca postoje konkurentne poduzetničke zone

DRUŠTVENE DJELATNOSTI, USLUGE U ZAJEDNICI, ODGOJ I OBRAZOVANJE

Tablica 22: SWOT analiza područja Društvene djelatnosti, usluge u zajednici, odgoj i obrazovanje

Snage	Slabosti
- Predanost društvenih djelatnika svom poslu - Povoljna struktura zaposlenika (dob, kvalifikacija, struka) - Suradnja dionika u području društvenih djelatnosti i Grada Benkovca - Udruge civilnog društva pokrivaju široki spektar potreba lokalnog stanovništva - Postojanje programa za srednjoškolsko i obrazovanje odraslih - Postojanje sustava za pomoć i njegu starijih i nemoćnih osoba koji zadovoljava potrebe korisnika na području Grada Benkovca	- Prostorni uvjeti i oprema srednje škole ne zadovoljava standarde - Nedovoljan broj programa za cjeloživotno obrazovanje - Nezadovoljavajuća obrazovna struktura u odnosu na potrebe - Većina obrazovne i socijalne infrastrukture smještena u urbanim centrima županije - Nedostatak kadra za profesionalnu orijentaciju - Socijalne usluge u zajednici nisu dovoljno razvijene niti pokrivaju različite ranjive skupine (primjerice starije stanovništvo) - nedostatni kapaciteti za pružanje izvaninstitucionalnih usluga (dnevni boravci za različite populacijske skupine...) - Ograničeni operativni i financijski kapaciteti organizacija civilnog društva (slabo iskorištene mogućnosti za financiranje zapošljavanja u udrugama, slabo razvijeno volonterstvo, nedostatak

	sredstava i prostora za djelovanje udruga) - Nedostatni i neadekvatno opremljeni prostori kulturnih i društvenih domova - Nedovoljno razvijena sportska infrastruktura - Nezainteresiranost za udomiteljstvo za djecu - Nedovoljno sadržaja za mlade - Neadekvatno uređena groblja i mrtvačnice - Neadekvatno stanje dječjih i sportskih igrališta - Visoki postotak stanovništva s poteškoćama u obavljanju svakodnevnih aktivnosti
Prilike	Prijetnje
- Raspoloživa bespovratna EU sredstva za strukovno obrazovanje i cjeloživotno učenje i razvoj socijalnih usluga u zajednici - Program ruralnog razvoja kao izvor financiranja za društvenu infrastrukturu na ruralnim područjima - Proces deinstitucionalizacije socijalnih usluga i njihovo smještanje u zajednicu koji je započeo na nacionalnoj razini kroz koji bi se mogla naći rješenja za skrb o raznim ranjivim skupinama - Novi modeli partnerstva javnog i privatnog sektora (socijalno poduzetništvo) - Potencijali za razvoj inovativnih usluga u području socijalne skrbi (socijalni turizam, rehabilitacijski programi...) - Razvoj programa rane intervencije u obitelji i školi	- Neprimjereno stanje objekata i opreme u području zdravstva i socijalne skrbi - Slaba prometna povezanost - Nedovoljna dostupnost usluga zdravstvene skrbi (nepostojanje ambulanti u okolnom području te nedostatak dviju stomatoloških ordinacija) - Sve manja raspoloživa sredstva na nacionalnoj razini za institucionalnu socijalnu skrb i za zdravstvo - Nedostatak spremnosti javnih tijela za zaključivanje ugovora o pružanju javnih usluga s organizacijama civilnog društva - Nedostatno informatičko znanje stanovništva - Nedovoljan interes za zanatska usmjerenja u srednjoškolskom obrazovanju

KULTURNO NASLIJEĐE I TURIZAM

Tablica 23: SWOT analiza područja Kultura i turizam

Snage	Slabosti
- Bogato kulturno-povijesno nasljeđe i očuvana baština - Postojanje Turističke zajednice u Benkovcu - Postojanje prirodnih i društvenih resursa za razvoj specifičnih oblika turizma (kulturni, gastro, lovni, avanturistički, ciklo, ruralni i dr.) - Izrađen Plan upravljanja kulturnom baštinom Grada Benkovca 2019.-2024. - Blizina prirodnih atrakcija koje već imaju status turističkih destinacija - Postojanje određenog broja inicijativa za razvoj turističkih kapaciteta, od smještaja i (tradicionalne) prehrane do događanja i aktivnosti (planovi za turističko naselje u Karinskom moru?, razvijeni sadržaji avanturističkog turizma) - Izraženi interes lokalnog stanovništva za razvojem ruralnog turizma - Povoljan geografski položaj i klimatski uvjeti - Tradicijski proizvodi - Benkovački sajam koji se smatra i turističkim proizvodom (privlači veliki broj posjetitelja u Grad Benkovac)	- Nedovoljna promocija Benkovačke baštine i događaja u turističke svrhe - Nedovoljna zaštićenost i valoriziranost kulturne i prirodne baštine - Nedostatak paketa događaja i isplaniranih aktivnosti - Nepovezanost s eno-gastro ponudom - Nedovoljan broj smještajnih kapaciteta - Slabo udruživanje za stvaranje zajedničke turističke ponude i promocije - Slaba iskorištenost geostrateškog položaja - Minski sumnjiva područja - Postojanje sivog tržišta - Loša promocija i marketinška strategija - Nedostatna ponuda za privlačenje gostiju više platežne moći - Prekratka turistička sezona - Nedovoljno povlačenje europskih sredstava za održivi razvoj u okviru područja Nature 2000 - Područje Grada Benkovca predstavlja tranzitnu točku
Prilike	Prijetnje

- Bespovratna sredstva iz EFRR-a i Programa ruralnog razvoja namijenjena razvoju turizma - Mogućnost privlačenja turista iz obližnjih turističkih odredišta - Povezivanje turizma s drugim sektorima, primjerice s poljoprivrednom eko-proizvodnjom - Produženje turističke sezone - Rastući interes tržišta za selektivne oblike turizma - Mogućnost razvoja sela kao atraktivne turističke destinacije	- Vodovodizacija naselja i sela – nedostatak vode kao kočnica razvoju ruralnog turizma - Sveobuhvatna turistička ponuda velikih obližnjih turističkih odredišta - Emigracija stanovništva - Ovisnost o vremenskim prilikama (bura)
---	---

OKOLIŠ, KRAJOLIK I UPRAVLJANJE PRIRODNIM RESURSIMA

Tablica 24: SWOT analiza područja Okoliš, krajolik i upravljanje prirodnim resursima

Snage	Slabosti
- Raspoloživi prirodni resursi za razvoj turizma, rekreacijskih i sportskih aktivnosti - Zbog svojih klimatskih uvjeta benkovačko područje postalo središte obnovljivih izvora energije, najviše vjetroelektrana, te solarnih polja - Prostornim planom predviđena područja za OIE - Izgradnja županijskog odlagališta (CGO)	- Veliki gubici u vodoopskrbnoj mreži zbog dotrajale infrastrukture - Nedovoljno razvijen sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda koje mogu ugroziti okoliš, posebno zbog krša - Postojanje velikog broja „divljih odlagališta“ otpada koja još nisu sanirana - Nerazvijena svijest građana o zaštiti okoliša
Prilike	Prijetnje
- Poticanje obnovljivih izvora energije na nacionalnoj razini - Porast interesa za ulaganje u obnovljive izvore energije - Energetska učinkovitost je horizontalna politika EU (bespovratna sredstva, stroža regulativa)	- Pretjerano složena zakonska regulativa ulaganja u obnovljive izvore energije i predugi postupci dobivanja dozvola - Postojanje minski sumnjivih područja

MOBILNOST, PROMET I STANOVANJE

Tablica 25: SWOT analiza područja Mobilnost, promet i stanovanje

Snage	Slabosti
- Dobar geoprometni položaj (blizina Zadra i Šibenika) - Blizina važnijih cestovnih koridora (autocesta A1 prolazi kroz benkovačko područje) - Postojeća cestovna infrastruktura (Grad Benkovac se nalazi na nekoliko državnih cesta koje ga spajaju s obližnjim većim gradovima)	- Zapuštenost željezničke infrastrukture - Neriješeni imovinsko-pravni odnosi - Štete na stambenim objektima od ratnih razaranja - Ograničena ili nepostojeća financijska sredstva privatnih vlasnika stambenih objekata za njihovo održavanje - Nezadovoljavajuća prometna povezanost sredstvima javnog prijevoza - Nerazvijena mreža biciklističkih staza - Loše stanje nerazvrstanih cesta - Nedovoljno iskorišten povoljan geoprometni položaj - Infrastrukturna neprilagođenost osobama s posebnim potrebama - Neadekvatna telekomunikacijska i informatička pokrivenost područja, slaba dostupnost interneta većih brzina
Prilike	Prijetnje
- EU i nacionalna sredstva za poboljšanje infrastrukture za vodoopskrbu, odvodnju i prometnu infrastrukturu	- Nedovoljno kvalitetno održavanje lokalnih, županijskih i državnih cesta - Nemogućnost održavanja čistoće i sigurnosti privatnih poslovnih prostora na Baricama i u staroj gradskoj jezgri - Negativni demografski trendovi

UKUPNA SWOT ANALIZA

Tablica 26: Ukupna SWOT analiza

Snage	Slabosti
- Dobar geostrateški položaj - Tradicija obrtništva i poduzetništva, poljoprivredne proizvodnje i stočarska tradicija - Raspoloživost kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta - Ekološka očuvanost - Postojanje poduzetničkih zona (Šopot, Veljani i Benkovačko Selo) - Pozitivni pokazatelji rezultata poslovanja poduzetnika - Dugogodišnja tradicija Benkovačkog sajma koji je i turistička atrakcija - Udruge civilnog društva pokrivaju široki spektar potreba lokalnog stanovništva - Suradnja dionika u području društvenih djelatnosti i Grada Benkovca - Benkovačko područje postalo središte OIE, najviše vjetroelektrana, te solarnih polja - Izgradnja županijskog odlagališta (CGO)	- Nedovoljno korištenje novih tehnologija u industriji i poljoprivredi - Nedovoljna iskorištenost/niska poslovna aktivnost u poduzetničkim zonama - Usitnjenost i nedovoljna iskorištenost poljoprivrednih površina - Slaba povezanost obrazovnog sustava i potreba gospodarstva - Nedovoljno razvijena kulturna, društvena i sportska infrastruktura i usluge - Nedostatan vodoopskrbni i kanalizacijski sustav - Samo djelomično izgrađeni melioracijski sustavi - Nedovoljno razvijen sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda koje mogu ugroziti okoliš, posebno zbog krša - Postojanje velikog broja nesaniranih „divljih odlagališta“ otpada - Nezadovoljavajuća prometna povezanost sredstvima javnog prijevoza - Neadekvatna telekomunikacijska i informatička pokrivenost područja, slaba dostupnost interneta većih brzina
Prilike	Prijetnje
- Dostupna bespovratna EU sredstva za razvojne projekte i infrastrukturu - Povezivanje turizma s drugim sektorima, primjerice s poljoprivrednom eko-proizvodnjom - Rastući interes tržišta za selektivne oblike turizma - Porast interesa za ulaganje u obnovljive izvore energije	- Negativni demografski trendovi - Neriješeni imovinsko-pravni odnosi - Minski sumnjiva područja - Česte izmjene zakonske regulative

6. STRATEŠKI OKVIR ZA PROVEDBU STRATEGIJE

Strateški okvir za provedbu Strategije razvoja Grada Benkovca odnosi se na prikaz logike intervencije kao odgovora na prepoznate potrebe. Podrazumijeva uspostavu ciljeva, prioriteta i mjera kojima se teži ostvariti vizija razvoja Grada do 2023. godine. Kao što je istaknuto pri pojašnjenju metodologije izrade Strategije, strateški okvir ovog dokumenta uzima u obzir Intervencijski plan i ciljeve i prioritete utvrđene u istom.

Vizija definirana Intervencijskim planom Grada Benkovca: „**Grad Benkovac ugodan je za življenje, poduzetnicima prilika za ulaganje, a turistima privlačan za posjećivanje**“ prepoznata je kao aktualna te je zadržana kao vizija ukupnog razvoja Grada Benkovca do 2023. godine.

Vizija u svom izričaju prepoznaje tri ciljne skupine kojima se obraća: sadašnje i buduće građane Grada Benkovca, sadašnje i buduće poduzetnike koji posluju na području Grada te turiste. Razvojni ciljevi i prioriteti koji proizlaze iz vizije, te su temeljeni na analizi stanja i prepoznatim razvojnim prilikama i ograničenjima, zadržavaju ovu logiku pa je tako **strateški cilj 1** usmjeren na jačanje konkurentnosti gospodarstva, čime je primarno usmjeren na sadašnje i buduće poduzetnike, ali i turiste, te neizravno na sve građane. **Strateški cilj 2** odnosi se na podizanje kvalitete života, čime se primarno odnosi na građane Grada Benkovca, a neizravno i na turiste te poduzetnike.

Strateški okvir prepoznaje **tri horizontalne mjere** koje se odnose na oba strateška razvojna cilja te su identificirane kao horizontalne jer predstavljaju **preduvjet za ispunjenje ostalih definiranih prioriteta i mjera**. U smislu provedbe Strategije, ovakva logika intervencije znači da implementacija navedenih horizontalnih mjera treba predstavljati **prioritet u provedbi Strategije**.

Horizontalna mjera 1 odnosi se na **stvaranje demografske strukture koja će moći podržati sveukupni društveno-gospodarski razvoj**. Riječ o ključnoj razvojnoj mjeri i **preduvjetu razvoja ostalih područja društvenog i gospodarskog života**. Horizontalna mjera 2 usmjerena je na **razvoj širokopojasne infrastrukture** kao preduvjet gospodarskog rasta i razvoja s obzirom da predstavlja osnovu za bolju poduzetničku klimu, privlačenje investicija, ali u konačnici i kvalitetniji život svih građana. Horizontalna mjera 3 odnosi na **daljnju provedbu katastarskih izmjera**, s obzirom da je utvrđivanje vlasničkih odnosa na području Grada također jedan od preduvjeta za gospodarski razvoj.

Tablica 27: Strateški okvir za provedbu Strategije

VIZIJA			
Grad Benkovac ugodan je za življenje, poduzetnicima prilika za ulaganje, a turistima privlačan za posjećivanje			
STRATEŠKI CILJ 1		STRATEŠKI CILJ 2	
Jačanje konkurentnosti gospodarstva		Podizanje kvalitete života	
PRIORITET 1.1.	PRIORITET 1.2.	PRIORITET 2.1.	PRIORITET 2.2.
Razvoj poduzetništva s naglaskom na poljoprivredu i prerađivačke djelatnosti	Razvoj turističke ponude temeljene na selektivnim oblicima turizma	Društveni razvoj zajednice	Razvoj temeljne infrastrukture
Mjera 1.1.1. Osiguravanje kvalitetne podrške gospodarskom razvoju i privlačenju investicija	Mjera 1.2.1. Podizanje kvalitete smještajnih kapaciteta	Mjera 2.1.1. Razvoj društvenih, kulturnih, sportskih i zdravstvenih sadržaja u zajednici	Mjera 2.2.1. Osiguravanje dostupnosti komunalne infrastrukture
Mjera 1.1.2. Osiguravanje dostupnosti kadra potrebnog na lokalnom tržištu rada	Mjera 1.2.2. Izgradnja kapitalne turističke infrastrukture i razvoj turističkih proizvoda s naglaskom na kulturno-povijesnoj i prirodnoj baštini	Mjera 2.1.2. Poboljšanje opremljenosti i infrastrukture škola na području Grada	Mjera 2.2.2. Jačanje kvalitete prometne infrastrukture
Mjera 1.1.3. Osnaživanje poduzetništva mladih	Mjera 1.2.3. Jačanje ruralnog turizma s ciljem podizanja vrijednosti destinacije	Mjera 2.1.3. Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva	Mjera 2.2.3. Daljnje unaprjeđenje gospodarenja otpadom i zaštite okoliša
Mjera 1.1.4. Povećanje površina dostupnih za	Mjera 1.2.4. Unaprjeđenje promocije i marketinga održivog turizma Grada Benkovca	Mjera 2.1.4. Socijalno uključivanje braniteljske populacije	Mjera 2.2.4. Poboljšanje energetske učinkovitosti i poticanje korištenja OIE

poljoprivrednu obradu			
Mjera 1.1.5. Poticanje razvoja prepoznatljivih finalnih poljoprivrednih proizvoda s naglaskom na ekološku (i integriranu) proizvodnju		Mjera 2.1.5. Razvoj filantropije i volonterstva za povećanje društvene kohezije	
Mjera 1.1.6. Poticanje izvrsnosti u poljoprivredi		Mjera 2.1.6. Osiguravanje adekvatne skrbi o starijima i poticanje angažmana starijih osoba u lokalnoj zajednici	
		Mjera 2.1.7. Grad u službi stanovništva	
HORIZONTALNA MJERA 1: Stvaranje demografske strukture koja će moći podržati društveno-gospodarski razvoj			
HORIZONTALNA MJERA 2: Razvoj širokopojasne infrastrukture kao preduvjet gospodarskog rasta i razvoja			
HORIZONTALNA MJERA 3: Daljnja provedba katastarskih izmjera			

7. OPIS CILJEVA, PRIORITETA I MJERA

Iz strateškog okvira za provedbu Strategije proizlazi set mjera kao provedbenih alata koje su prikazane u nastavku. Opis mjera pripremljen je prema pojedinom strateškom cilju i prioritetu, a prije samog opisa mjera, iznosi se opis relevantnosti definiranih strateških ciljeva i prioriteta.

Cilj 1: Jačanje konkurentnosti gospodarstva

Podaci iz analize stanja ukazuju na pozitivna kretanja u gospodarstvu benkovačkog područja izraženo povećanjem broja poduzetnika, broja zaposlenih kao i neto dobiti. Usprkos pozitivnom trendu, postoji značajan prostor za daljnji rast gospodarstva uzmu li se u obzir neiskorišteni potencijali, u prvom redu u sektoru poljoprivrede i turizma. Uz navedeno, prepoznata je potreba za osiguravanjem poduzetničke potporne infrastrukture koja osobito treba olakšati uvjete za poslovanje MSP-a, osigurati im podršku u vidu edukacija i informacija te doprinijeti privlačenju ulaganja. S obzirom da je konkurentno gospodarstvo, osobito malo i srednje poduzetništva, nositelj razvoja bilo kojeg područja zbog učinaka multiplikatora koje stvara, nužno je osigurati podršku za daljnje jačanje gospodarstva benkovačkog područja.

Cilj 1 bit će realiziran kroz realizaciju dvaju prioriteta – **Prioritet 1.1.** odnosi se na **razvoj poduzetništva s naglaskom na poljoprivredu i prerađivačke djelatnosti**, s obzirom da su upravo ova dva sektora prepoznata kao najperspektivnija za daljnji razvoj te zapošljavaju najveći broj osoba (ukoliko se izuzme javna uprava). Fokus je na osiguravanju uvjeta za jačanje njihove konkurentnosti temeljem prepoznatih razvojnih potreba i ograničenja. **Prioritet 1.2.** odnosi se na **razvoj turističke ponude temeljene na selektivnim oblicima turizma**. Iako trenutno turizam ne generira značajnije prihode na području Grada, opravdanost odabira ovog prioriteta leži u bogatoj resursnoj osnovi, mogućnosti privlačenja turista iz obližnjih turističkih odredišta, a napose u rastućem interesu tržišta za selektivnim oblicima turizma. Važno je istaknuti i veliki sinergijski potencijal u smislu povezivanja turizma s poljoprivredom i jačanja ruralnog turizma.

U nastavku slijedi prikaz pojedine mjere uz poveznicu prema cilju i prioritetu, pojašnjenje same mjere, navođenje aktivnosti i projekata, ključnih dionika za provedbu mjera te brojčanih pokazatelja pojedine mjere.

Opis mjera za Cilj 1: Jačanje konkurentnosti gospodarstva / Prioritet 1.1.: Osiguravanje kvalitetne podrške gospodarskom razvoju

Strateški cilj 1:	Jačanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet:	1.1. Razvoj poduzetništva s naglaskom na poljoprivredu i prerađivačke djelatnosti
Mjera:	1.1.1. Osiguravanje kvalitetne podrške gospodarskom razvoju i privlačenju investicija
Opis mjere:	Mjera je usmjerena na osiguravanje kvalitetne poduzetničke potporne infrastrukture koja s jedne strane obuhvaća unaprjeđenje postojećih poduzetničkih zona, a s druge strane osigurava dostupnost usluga poduzetničkih potpornih institucija novim i postojećim poduzetnicima na području Grada Benkovca, prije svega u planiranju i provedbi razvojnih projekata, osiguravanju stručne i savjetodavne potpore te stvaranju kapaciteta za privlačenje ulaganja. Ključnu ulogu ovdje treba imati Lokalna razvojna agencija koja, kvalitetno kapacitirana, treba postati središnje mjesto podrške. Jedna od ključnih uloga novoosnovanih potpornih institucija treba biti usmjerena prema jačanju poduzetničke kulture i snažnom poticanju poduzetničke inicijative lokalnog stanovništva, zbog čega je dobra praksa osnivanje mobilnih timova i snažna prisutnost u zajednici. Ključni sektori za koje je potrebno ojačati podršku su poljoprivreda, turizam i obrada kamena.
Aktivnosti i projekti:	• Osnivanje lokalne razvojne agencije • Razvoj i provedba programa poticanja razvoja poduzetništva na području Grada Benkovca • Izrada projektne dokumentacije i pokretanje Poduzetničkog inkubatora (Centar poduzetništva i tehnologije) • Izgradnja komunalne infrastrukture poslovne zone Benkovačko Selo (IP)²⁶ • Infrastrukturno unaprjeđenje PZ Veljani • Valorizacija Benkovačkog sajma (IP)

²⁶ Oznaka (IP) ukazuje na činjenicu da je projekt preuzet iz Intervencijskog plana. U smislu praćenja pokazatelja, to znači da će se za potrebe ove Strategije pratiti pokazatelji navedeni pri kraju mjere, dok će se za potrebe praćenja Intervencijskog plana pratiti pokazatelji definirani u IP-u.

	• Povećanje vidljivosti dostupnih usluga podrške poduzetništvu i poljoprivredi
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Udruženje obrtnika Benkovac Udruga vinara i vinogradara Nadin
Pokazatelji:	Broj korisnika usluga lokalne razvojne agencije Broj korisnika Programa poticanja razvoja poduzetništva Broj odobrenih projekata za jačanje kapaciteta poduzetnika Broj organiziranih edukacija i broj korisnika edukacija Broj inkubiranih poduzeća Postotak popunjenosti poslovnih zona Benkovačko Selo i Veljani Broj izlagača i broj posjetitelja na Benkovačkom sajmu Broj novih investitora

Strateški cilj 1:	Jačanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet:	1.1. Razvoj poduzetništva s naglaskom na poljoprivredu i prerađivačke djelatnosti
Mjera:	1.1.2. Osiguravanje dostupnosti kadra potrebnog na lokalnom tržištu rada
Opis mjere:	Provedbom ove mjere doprinijet će se usklađenosti ponude i potražnje na lokalnom tržištu rada. Mjera je usmjerena na uvođenje novih srednjoškolskih programa te na stvaranje uvjeta za razvoj cjeloživotnog obrazovanja kako bi se educirali kadrovi koji su potrebni lokalnom gospodarstvu. Dodatno, mjera je usmjerena i na smanjenje stope radne neaktivnosti koja je osobito izražena kod žena, kao i na razvoj novih modela stipendiranja deficitarnih zanimanja koji će biti privlačni mladima i zbog kojih će se postupno mijenjati percepcija strukovnog obrazovanja.
Aktivnosti i projekti:	• Uvođenje/unaprjeđenje srednjoškolskog programa poljoprivredni tehničar i klesar • Razvoj programa i politika koje će poticati radnu aktivaciju žena i ostalih radno neaktivnih skupina • Razvoj ponude programa obrazovanja odraslih prema potrebama tržišta rada

	Razvoj modela stipendiranja deficitarnih zanimanja
Ključni dionici za provedbu mjere:	Srednja škola kneza Branimira Grad Benkovac
Pokazatelji:	Broj učenika upisanih u programe poljoprivredni tehničar i klesar Broj projekata usmjerenih na poticanje radne aktivnosti Broj novih programa obrazovanja odraslih u skladu s potrebama tržišta rada i broj korisnika Broj dodijeljenih stipendija za deficitarna zanimanja

Strateški cilj 1:	Jačanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet:	1.1. Razvoj poduzetništva s naglaskom na poljoprivredu i prerađivačke djelatnosti
Mjera:	1.1.3. Osnaživanje poduzetništva mladih
Opis mjere:	Mjera je usmjerena na ohrabrivanje mladih za ulazak u poduzetništvo kroz stvaranje poticajnog okruženja te pomoć u razvoju poduzetničkih vještina i vlastite poslovne ideje. Komplementarna je s mjerom 1.1.1., kao i s horizontalnom mjerom 1, s obzirom da je krajnji cilj zadržati mlade ljude u Benkovcu te iskoristiti potencijal mladih za društveno-gospodarski razvoj ovog područja. Važnu ulogu u provedbi mjere imat će potporne institucije koje tek trebaju biti osnovane: Poduzetnički inkubator, Pučko otvoreno učilište i Lokalna razvojna agencija.
Aktivnosti i projekti:	- Program razvoja poduzetničkih vještina i profesionalnih kompetencija - Program subvencija za mlade poduzetnike početnike - Programi mentorstva za buduće poduzetnike - Jačanje mobilnosti mladih
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Udruge mladih
Pokazatelji:	Broj korisnika programa razvoja poduzetničkih vještina i profesionalnih kompetencija Broj dodijeljenih subvencija za mlade poduzetnike početnike

	Broj mladih uključenih u programe mentorstva za poduzetnike Broj mladih koji su sudjelovali u programima mobilnosti
--	--

Strateški cilj 1:	Jačanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet:	1.1. Razvoj poduzetništva s naglaskom na poljoprivredu i prerađivačke djelatnosti
Mjera:	1.1.4. Povećanje površina dostupnih za poljoprivrednu obradu
Opis mjere:	Kako bi se potaknuo daljnji razvoj poljodjelske proizvodnje (a osobito voćarske proizvodnje) potrebna su ulaganja u melioracijske sustave s obzirom na činjenicu kako su isti na području Grada Benkovca samo djelomično izgrađeni. U svrhu bolje organizacije i otkupa poljoprivrednih proizvoda, predlaže se planiranje proizvodnje određenih kultura, a što je također povezano s dostupnošću površina za obradu.
Aktivnosti i projekti:	• Provedba agro-meliorativnih mjera • Izrada plana proizvodnje određenih kultura
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac LAG Laura Udruge u sektoru poljoprivrede OPG-i na području Grada
Pokazatelji:	Postotak obradivih površina na kojima postoje melioracijski sustavi Izrađen Plan proizvodnje određenih kultura

Strateški cilj 1:	Jačanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet:	1.1. Razvoj poduzetništva s naglaskom na poljoprivredu i prerađivačke djelatnosti
Mjera:	1.1.5. Poticanje razvoja prepoznatljivih finalnih poljoprivrednih proizvoda s naglaskom na ekološku (i integriranu) proizvodnju

Opis mjere:	Mjera je odgovor na jedan od gorućih problema poljoprivredne proizvodnje na benkovačkom području – nedostatak prepoznatljivih finalnih proizvoda koji imaju veću dodanu vrijednost. Povezana s navedenim je i nedovoljna valoriziranost autohtonih proizvoda. Potrebno je i podizati kapacitete poljoprivrednih proizvođača, ali i ulagati u prostore za skladištenje i preradu.
Aktivnosti i projekti:	• Jačanje kapaciteta proizvođača kroz edukacije i razmjenu znanja • Identifikacija, standardizacija i brendiranje autohtonih proizvoda (naglasak na autohtonim vinskih sortama) • Uvođenje ciljanih poticaja s lokalne razine za proizvodnju autohtonih sorti • Revitalizacija proizvodnje određenih kultura uz ulaganja u prostore za preradu i skladištenje
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac LAG Laura Udruge u sektoru poljoprivrede OPG-i na području Grada
Pokazatelji:	Broj održanih edukacija Broj brendiranih autohtonih proizvoda Broj proizvođača u Upisniku ekološke proizvodnje Broj proizvođača u Upisniku integrirane proizvodnje Broj dodijeljenih potpora za proizvodnju autohtonih sorti Površina novih prostora za preradu i skladištenje

Strateški cilj 1:	Jačanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet:	1.1. Razvoj poduzetništva s naglaskom na poljoprivredu i prerađivačke djelatnosti
Mjera:	1.1.6. Poticanje izvrsnosti u poljoprivredi
Opis mjere:	Ova mjera je komplementarna s prethodnom mjerom te je usmjerena na jačanje udruživanja poduzetnika kako radi osiguravanja plasmana proizvoda, tako i radi zajedničkog korištenja resursa. Radi poticanja izvrsnosti u proizvodnji,

	predviđeno je uvođenje standarda kvalitete, što za posljedicu može imati potrebu za modernizacijom tehnološkog procesa i uvođenjem novih tehnologija.
Aktivnosti i projekti:	• Poticanje udruživanja poljoprivrednika (npr. kratki lanci opskrbe) • Uvođenje standarda kvalitete • Ulaganja u suvremenu opremu i mehanizaciju
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac LAG Laura Udruge u sektoru poljoprivrede OPG-i na području Grada
Pokazatelji:	Broj novih udruženja Broj proizvođača u postojećim udruženjima Broj proizvoda s oznakom kvalitete Broj proizvođača koji su modernizirali proizvodnju

Opis mjera za Cilj 1: Jačanje konkurentnosti gospodarstva / Prioritet 1.2.: Razvoj turističke ponude temeljene na selektivnim oblicima turizma

Strateški cilj 1:	Jačanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet:	1.2. Razvoj turističke ponude temeljene na selektivnim oblicima turizma
Mjera:	1.2.1. Podizanje kvalitete smještajnih kapaciteta
Opis mjere:	Kvaliteta smještajnih kapaciteta važna je radi generiranja potražnje za višednevnim posjetima. Također je važno uzeti u obzir kako kvaliteta smještajnih kapaciteta bitno utječe na profil gostiju koji dolaze u destinaciju. Navedeni razlozi upućuju na nužnost poboljšanja kvalitete smještajne ponude u Gradu Benkovcu.
Aktivnosti i projekti:	• Razvoj modela JPP i privlačenje investitora za unaprjeđenje smještajnih kapaciteta • Edukacije za iznajmljivače o potrebi unaprjeđenja kvalitete smještaja u privatnom smještaju
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac

	Privatni iznajmljivači smještaja na području Grada
Pokazatelji:	Broj postelja u novoj/unaprijeđenoj smještajnoj ponudi Broj održanih edukacija i broj sudionika

Strateški cilj 1:	Jačanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet:	1.2. Razvoj turističke ponude temeljene na selektivnim oblicima turizma
Mjera:	1.2.2. Izgradnja kapitalne turističke infrastrukture i razvoj turističkih proizvoda s naglaskom na kulturno-povijesnoj i prirodnoj baštini
Opis mjere:	Cilj mjere je valorizirati i staviti u turističku funkciju bogatu resursnu osnovu Grada, ali i istovremeno osigurati kvalitetnu ponudu kulturnih sadržaja za lokalno stanovništvo. Mjera je usmjerena prvenstveno na provedbu kapitalnih infrastrukturnih projekata, čija je provedba dobrim dijelom predviđena Intervencijskim planom te na popratni razvoj turističkih proizvoda.
Aktivnosti i projekti:	• Razvoj tematskih ruta starih antičkih i srednjovjekovnih gradova (IP) • Revitalizacija i uređenje Zavičajnog muzeja Benkovac (IP) • Uređenje Karinske plaže (IP) • Izrada dokumentacije i izgradnja Posjetiteljskog centra Bukovice • Izrada dokumentacije i provedba projekta Veteranski vojni turizam • Izrada dokumentacije i uređenje Arheološkog parka Asseria
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Zavičajni muzej Benkovac Turistička zajednica Grada Benkovca Zadarska županija Zajednica VOMP HV
Pokazatelji:	Broj km uređenih tematskih staza Broj posjetitelja Zavičajnog muzeja Broj turističkih dolazaka i noćenja na području D. Karina i okolice

	Broj posjetitelja Posjetiteljskog centra Bukovice Broj posjetitelja sadržaja Veteranskog vojnog turizma Broj posjetitelja Arheološkog parka Asseria Broj razvijenih turističkih proizvoda
--	--

Strateški cilj 1:	Jačanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet:	1.2. Razvoj turističke ponude temeljene na selektivnim oblicima turizma
Mjera:	1.2.3. Jačanje ruralnog turizma s ciljem podizanja vrijednosti destinacije
Opis mjere:	Cilj ove mjere je iskoristiti postojeći veliki potencijal u poljoprivredi za povezivanje s turizmom radi stvaranja turističkih proizvoda i ponude veće dodane vrijednosti. Ulaganje u jačanje ruralnog turizma, osim u postojećim potencijalima, opravdanje ima i u turističkim trendovima, odnosno, porastu potražnje za posjetom manje poznatim destinacijama i boravkom u ruralnim prostorima. Mjera je komplementarna s mjerama 1.1.4. i 1.1.5. usmjerenima na udruživanje kroz primjerice kratke lance opskrbe i jačanje proizvodnje finalnih, osobito autohtonih proizvoda.
Aktivnosti i projekti:	• Jačanje kapaciteta ponuđača u sektoru agroturizma • Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva s ciljem bavljenja turističkom djelatnošću – razvoj sadržaja • Daljnje jačanje agroturističkih (eno-gastro) manifestacija
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac LAG Laura Turistička zajednica Grada Benkovca Udruge u sektoru poljoprivrede OPG-i na području Grada
Pokazatelji:	Broj održanih edukacija/studijskih posjeta i drugih aktivnosti prijenosa znanja Broj OPG-a koji se bave turizmom Broj posjetitelja agroturističkih manifestacija

Strateški cilj 1:	Jačanje konkurentnosti gospodarstva
Prioritet:	1.2. Razvoj turističke ponude temeljene na selektivnim oblicima turizma
Mjera:	1.2.4. Unaprjeđenje promocije i marketinga održivog turizma Grada Benkovca
Opis mjere:	Promocija i marketing turističke ponude Grada Benkovca ovisit će o dinamici realizacije kapitalnih turističkih projekata i s time povezanim razvojem novih turističkih proizvoda. Tržišno pozicioniranje i izbor kanala komunikacije turističke ponude za ciljna tržišta potrebno je definirati marketinškim planom. Važan preduvjet sustavnom bavljenju marketingom i promocijom predstavlja osiguravanje dostatnih ljudskih resursa za tu svrhu, te ne manje važno – kvalitetna suradnja sa svim dionicima povezanim s turizmom.
Aktivnosti i projekti:	• Izrada i provedba marketinškog plana • Jačanje brendiranja destinacije kroz zajednički rad s dionicima izravno i neizravno povezanim s turizmom (TZ Zadarske županije, Zadarska županija, HOK, HGK...) • Umrežavanje s ostalim dionicima u turizmu i kulturi i izrada zajedničkog kalendara aktivnosti • Postavljanje interaktivnih panela i Wi-Fi hot spots za prezentaciju turističke ponude • Jačanje ljudskih i materijalnih kapaciteta TZ-a za provedbu aktivnosti promocije i marketinga
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac TZ Grada Benkovca TZ Zadarske županije HGK Županijska komora Zadar Obrtnička komora Zadarske županije Udruženje obrtnika Benkovac
Pokazatelji:	Izrađen marketinški plan i provedba aktivnosti u skladu s Planom Broj provedenih aktivnosti brendiranja Broj novih suradnji u području turizma Izrađen zajednički kalendar aktivnosti Broj funkcionalnih panela i Wi-Fi spots za promociju ponude

Cilj 2: Podizanje kvalitete života

Cilj 2 usmjeren je na područje društvene, obrazovne, sportske i zdravstvene djelatnosti te djelatnosti socijalne skrbi, kao i na područje temeljne infrastrukture i poticanje energetske učinkovitosti te korištenja obnovljivih izvora energije kao preduvjet održivog razvoja.

Podaci iz analize stanja ukazuju na nemogućnost zadovoljenja društvenih potreba stanovništva, a što se prije svega odnosi na velike nedostatke u ponudi društvenih i obrazovnih usluga te sadržaja za mlade i usluge u kulturi na čitavom području Grada, kao i na izostanak, odnosno, neadekvatnost usluga i infrastrukture za starije osobe i osobe s invaliditetom. Pridoda li se navedenom izostanak osnovne komunalne infrastrukture, jasno je kako ovi segmenti trebaju biti hitno unaprijeđeni kako bi Grad Benkovac postao mjesto koje je ugodno za življenje (kako sugerira vizija razvoja Grada).

Sukladno navedenom, za realizaciju Cilja 2 predviđene su mjere grupirane u dva razvojna prioriteta: **Prioritet 2.1.** odnosi se na **društveni razvoj zajednice** i usmjeren je na razvoj društvenih usluga i popratne infrastrukture, ali i na osiguravanje uvjeta za socijalno uključivanje osoba u nepovoljnom položaju i jačanje društvene kohezije, a što je temeljem analize stanja osobito važno za područje Grada Benkovca. Radi što kvalitetnijeg upravljanja Gradom, ovaj prioritet uključuje i mjeru vezanu uz povećanje vidljivosti rada gradskih službi te participativnosti u donošenju odluka. **Prioritet 2.2.** pokriva **razvoj temeljne infrastrukture i zaštitu okoliša**, prije svega razvoj komunalne i prometne infrastrukture te uključuje aktivnosti i projekte usmjerene na povećanje energetske učinkovitosti i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije.

Opis mjera za Cilj 2: Podizanje kvalitete života / Prioritet 2.1.: Društveni razvoj zajednice

Strateški cilj 2:	Podizanje kvalitete života
Prioritet:	2.1. Društveni razvoj zajednice
Mjera:	2.1.1. Razvoj društvenih, kulturnih, sportskih i zdravstvenih sadržaja u zajednici
Opis mjere:	Mjerom se želi utjecati na identificirane potrebe i razvojna ograničenja po pitanju nedostatnih usluga i sadržaja za realizaciju društvenih potreba građana. U mjeru su uključeni i infrastrukturni projekti koji doprinose razvoju navedenih usluga.
Aktivnosti i projekti:	• Rekonstrukcija i uređenje stare gradske jezgre (IP) • Dom kulture Benkovac (IP) • Mreža domova (IP): društveni domovi u naseljima Smilčić, Nadin, Vukšić, Lisičić

	• Završetak radova dječjeg vrtića u zgradi POS-a • Unaprjeđenje sportske infrastrukture (izgradnja SRC Baćini bajami, vježbalište na otvorenom u park šumi Grubića Glavica, izgradnja boćarskog centra) • Rekonstrukcija parka Barice • Osnivanje Centra za ranu intervenciju • Osiguravanje uvjeta za otvaranje dviju stomatoloških ordinacija
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Benković d.o.o. Dječji vrtić Bubamara Dom zdravlja Benkovac Zadarska županija Aktivni OCD-i na području Grada
Pokazatelji:	Rekonstruirana i uređena stara gradska jezgra Broj korisnika sadržaja Doma kulture Benkovac Broj korisnika društvenih domova Broj djece upisanih u vrtić u zgradi POS-a Broj korisnika nove sportske infrastrukture Rekonstruiran park Barice Broj korisnika Centra za ranu intervenciju Broj korisnika novih stomatoloških ordinacija

Strateški cilj 2:	Podizanje kvalitete života
Prioritet:	2.1. Društveni razvoj zajednice
Mjera:	2.1.2. Poboljšanje opremljenosti i infrastrukture škola na području Grada
Opis mjere:	Mjera je usmjerena na stvaranje uvjeta za usklađivanje s državnim pedagoškim standardom, ali i zahtjevima kurikularne reforme. Uz navedeno, mjera osigurava infrastrukturu potrebnu za jačanje konkurentnosti SŠ.
Aktivnosti i projekti:	• Nabava informatičke opreme za OŠ Benkovac • Izrada dokumentacije i proširenje OŠ u Benkovcu • Uređenje vanjskog višenamjenskog školskog sportskog igrališta OŠ Benkovac

	• Uspostava "Centra novih tehnologija" u okviru SŠ kneza Branimira • Rekonstrukcija upravne zgrade i obnova kabineta u SŠ Benkovac • Priprema dokumentacije i izgradnja sportskog centra SŠ kneza Branimira
Ključni dionici za provedbu mjere:	Zadarska županija OŠ Benkovac SŠ kneza Branimira Grad Benkovac Sportski klubovi
Pokazatelji:	Broj učenika koji koriste novu informatičku opremu Odvijanje jednosmjenske nastave u OŠ Benkovac Broj korisnika sportskog igrališta i dvorane (OŠ Benkovac) Broj korisnika „Centra novih tehnologija“ Broj korisnika rekonstruirane upravne zgrade, broj korisnika obnovljenih kabineta Broj korisnika sportskog centra SŠ kneza Branimira

Strateški cilj 2:	Podizanje kvalitete života
Prioritet:	2.1. Društveni razvoj zajednice
Mjera:	2.1.3. Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva
Opis mjere:	Mjera je komplementarna s mjerom 2.1.1. Cilj ove mjere je ojačati kapacitete organizacija civilnog društva za kreiranje sadržaja u skladu s potrebama u zajednici (osobito u području kulture i sporta) i novom dostupnom infrastrukturom. Podizanje kapaciteta odnosi se kako na programsko, tako i na upravljačko jačanje organizacija civilnog društva koje bi također trebalo podržati povećanje samoodrživosti OCD-a.
Aktivnosti i projekti:	• Organizacija edukacija i drugih aktivnosti za prijenos znanja • Umrežavanje OCD-a i jačanje suradnje • Jačanje međusektorske suradnje • Jačanje kapaciteta OCD-a za društveno poduzetništvo

Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Aktivni OCD-i na području Grada
Pokazatelji:	Broj održanih edukacija i drugih aktivnosti prijenosa znanja Broj novih suradnji OCD-a Broj zajedničkih projekata OCD-a i javnog sektora Broj pokrenutih projekata i inicijativa društvenog poduzetništva

Strateški cilj 2:	Podizanje kvalitete života
Prioritet:	2.1. Društveni razvoj zajednice
Mjera:	2.1.4. Socijalno uključivanje braniteljske populacije
Opis mjere:	Ovom mjerom cilj je osigurati dostupnost kvalitetne psihosocijalne podrške za braniteljsku i stradalničku populaciju kao i osigurati preduvjete za snažnije uključivanje branitelja u život zajednice te na tržište rada, sukladno mogućnostima. Također, potreba za jedinstvenim zastupanjem potreba i interesa branitelja bit će adresirana osnivanjem Savjeta branitelja s područja Grada Benkovca.
Aktivnosti i projekti:	• Uspostava Centra za psihosocijalnu podršku braniteljima • Osnivanje Savjeta branitelja kao krovnog predstavničkog tijela braniteljske populacije s benkovačkog područja • Lokalne inicijative za povećanje kvalitete života braniteljske i stradalničke populacije (razvoj projekata društvenog poduzetništva)
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Centar za socijalnu skrb Udruge branitelja na području Grada
Pokazatelji:	Broj korisnika Centra za psihosocijalnu podršku Broj inicijativa koje je pokrenuo Savjet branitelja Broj projekata usmjerenih na povećanje kvalitete života braniteljske i stradalničke populacije

Strateški cilj 2:	Podizanje kvalitete života
Prioritet:	2.1. Društveni razvoj zajednice

Mjera:	2.1.5. Razvoj filantropije i volonterstva za povećanje društvene kohezije
Opis mjere:	Mjera je prvenstveno usmjerena na jačanje svijesti o potrebi za suradnjom, jačanje odgovornosti prema zajednici te jačanje međugeneracijske solidarnosti, osobito imajući u vidu demografska kretanja te brojnost ranjivih skupina na području Grada.
Aktivnosti i projekti:	• Priprema i provedba projekata i inicijativa usmjerenih na povećanje razine svijesti stanovništva o potrebi za socijalnim uključivanjem skupina u nepovoljnom položaju u život zajednice • Poticanje i edukacija mladih za građanski aktivizam • Daljnje jačanje volonterstva, osobito starijih osoba i drugih skupina u nepovoljnom položaju kada za to postoje uvjeti
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Aktivni OCD-i na području Grada
Pokazatelji:	Broj projekata i inicijativa za poticanjem socijalnog uključivanja osoba u nepovoljnom položaju Broj sudionika edukacija o građanskom aktivizmu mladih Broj volontera na području Grada Benkovca

Strateški cilj 2:	Podizanje kvalitete života
Prioritet:	2.1. Društveni razvoj zajednice
Mjera:	2.1.6. Osiguravanje adekvatne skrbi o starijima i poticanje angažmana starijih osoba u lokalnoj zajednici
Opis mjere:	Mjera je usmjerena na daljnji razvoj postojećih izvaninstitucionalnih usluga skrbi o starijima kao i razvoj novih. Cilj mjere je i povećanje kvalitete života starijih osoba kroz njihovo uključivanje u zajednicu.
Aktivnosti i projekti:	• Razvoj izvan-institucijskih usluga skrbi za starije osobe na lokalnoj razini (npr. dnevni boravak, udomiteljstvo, pomoć u kući i druge socijalne usluge) • Razvoj programa za povećanje uključenosti starijih osoba (npr. organiziranje dnevnih aktivnosti, kultura, sport)

Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Centar za socijalnu skrb Centar za pomoć i njegu "Sv. Ante" Benkovac LAG Laura Aktivni OCD-i na području Grada
Pokazatelji:	Broj novih/unaprijeđenih usluga skrbi o starijim osobama Broj programa i korisnika programa za povećanje uključenosti starijih osoba u život zajednice

Strateški cilj 2:	Podizanje kvalitete života
Prioritet:	2.1. Društveni razvoj zajednice
Mjera:	2.1.7. Grad u službi stanovništva
Opis mjere:	Ovom mjerom želi se približiti građanima rad gradskih službi, poboljšati vidljivost njihovog rada i rezultata istog te osigurati uvjeti za transparentno vođenje Grada, a što podrazumijeva i sustavno jačanje kapaciteta za participativno upravljanje Gradom. Konačni cilj mjere je da građani prepoznaju gradske službe kao servis koji služi njima i zajedno s njima radi na podizanju kvalitete života Grada.
Aktivnosti i projekti:	• Dani otvorenih vrata Gradske uprave • Redovite konzultacije i savjetovanja s građanima (po mjesnim odborima) te informiranje o mogućnostima uključivanja i praćenja rada gradskih službi • Edukacije i tribine za participativno planiranje proračuna (po mjesnim odborima) • Objava Godišnjeg izvještaja o radu
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Mjesni odbori Grada Benkovca Svi građani Grada Benkovca
Pokazatelji:	Broj održanih dana otvorenih vrata Broj održanih konzultacija i savjetovanja s građanima te broj uključenih građana Broj održanih aktivnosti za participativno planiranje proračuna i broj sudionika Redovita objava Godišnjih izvještaja o radu

Opis mjera za Cilj 2: Podizanje kvalitete života / Prioritet 2.2.: Razvoj temeljne infrastrukture

Strateški cilj 2:	Podizanje kvalitete života
Prioritet:	2.2. Razvoj temeljne infrastrukture
Mjera:	2.2.1. Osiguravanje dostupnosti komunalne infrastrukture
Opis mjere:	Cilj mjere je osigurati vodovodizaciju na čitavom području Grada Benkovca gdje je to financijski i ekonomski isplativo te dovršiti izgradnju kanalizacijskog sustava. Nadalje, potrebna su unaprijeđenja ostale komunalne infrastrukture (grobља, plinoopskrba) u skladu s utvrđenim potrebama.
Aktivnosti i projekti:	• Vodovodne mreže u službi razvoja (IP) • Izrada studije izvodljivosti i izgradnja preostalih dijelova vodovodne mreže te stavljanje u funkciju postojećih izvorišta pitke vode • Studija izgradnje preostalog kanalizacijskog sustava i provedba projekta • Spajanje pročistača Kukalj i Buković Gaj cjevovodom na sustav odvodnje Grada Benkovca • Daljnja plinifikacija i poticanje priključivanja kućanstava i gospodarskih subjekata na plinsku mrežu • Proširenje groblja i izgradnja isprućajnih dvorana
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Vodovod i odvodnja d.o.o. EVN Croatia
Pokazatelji:	Broj km vodoopskrbnog sustava Broj izvorišta pitke vode stavljenih u funkciju Broj km sustava odvodnje Broj korisnika priključenih na plinsku mrežu Površina proširenih groblja i izgrađenih isprućajnih dvorana

Strateški cilj 2:	Podizanje kvalitete života
Prioritet:	2.2. Razvoj temeljne infrastrukture

Mjera:	2.2.2. Jačanje kvalitete prometne infrastrukture
Opis mjere:	Cilj mjere je povećanje sigurnosti prometa te izgradnja lokalnih cesta u svrhu podizanja kvalitete života i stvaranja preduvjeta za gospodarski rast te rast turizma. Osobit naglasak je na unaprjeđenju prometne povezanosti čitavog područja Grada Benkovca sredstvima javnog prijevoza radi osiguravanja dostupnosti usluga za sve građane.
Aktivnosti i projekti:	• Rekonstrukcija i sanacija nerazvrstanih cesta (IP, ostale nerazvrstane ceste) • Izgradnja zaobilaznice Grada Benkovca prema Benkovačkom sajmu • Uređenje autobusnog kolodvora u Benkovcu • Uvođenje javnog gradskog i prigradskog prijevoza što uključuje izradu poslovnog plana/modela, nabavu autobusa/kombi vozila, izradu/ usklađivanje voznog reda te praćenje učinkovitosti i efikasnosti novouspostavljenih linija • Izgradnja autobusnog parkirališta i parkirališta za ostala vozila kod OŠ Benkovac • Izgradnja pješačke staze prema park šumi Kličevica
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Benković d.o.o. OŠ Benkovac
Pokazatelji:	Broj km novih/rekonstruiranih nerazvrstanih cesta Broj km novoizgrađene zaobilaznice te postignuto rasterećenje prometa kroz Grad Broj m2 uređenog autobusnog kolodvora Broj korisnika autobusnog prijevoza u Gradu Benkovcu Broj nabavljenih autobusa / kombi vozila za javni prijevoz Izgrađeno autobusno parkiralište i parkiralište za ostala vozila Broj km izgrađene pješačke staze

Strateški cilj 2:	Podizanje kvalitete života
Prioritet:	2.2. Razvoj temeljne infrastrukture

Mjera:	2.2.3. Daljnje unaprjeđenje gospodarenja otpadom i zaštite okoliša
Opis mjere:	Mjerom se žele postići daljnja poboljšanja na području gospodarenja otpadom, osobito s obzirom na dostupnost potrebne infrastrukture (reciklažno dvorište, zeleni otoci), ali i utjecati na zaštitu okoliša na benkovačkom području.
Aktivnosti i projekti:	• Sanacija divljih odlagališta • Izgradnja upravne zgrade u sklopu Reciklažnog dvorišta • Edukacije stanovništva o pravilnom odlaganju otpada • Jačanje kapaciteta privatnih šumoposjednika za održivo gospodarenje šumama • Daljnji rad na osiguravanju preduvjeta za ulaganje u OIE kroz prostorno-plansku dokumentaciju
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Benković d.o.o. HPŠSS Zadarske županije
Pokazatelji:	Broj saniranih divljih odlagališta Broj m ² nove upravne zgrade u sklopu Reciklažnog dvorišta Broj edukacija o pravilnom odlaganju otpada i broj sudionika Broj edukacija o održivom gospodarenju šumama i broj sudionika Površine predviđene Prostornim planom za OIE

Strateški cilj 2:	Podizanje kvalitete života
Prioritet:	2.2. Razvoj temeljne infrastrukture
Mjera:	2.2.4. Poboljšanje energetske učinkovitosti i poticanje korištenja OIE
Opis mjere:	Mjera je usmjerena na povećanje energetske učinkovitosti, primarno javnih, ali i privatnih objekata, te poticanje korištenja obnovljivih izvora energije, čime se želi utjecati na razvoj održive infrastrukture, smanjenje potrošnje energije te smanjenje negativnog utjecaja na okoliš.
Aktivnosti i projekti:	• Rekonstrukcija SŠ Benkovac u energetske neovisnu školu kao poligon za edukaciju i praktičnu nastavu usmjerenja instalateri grijanja i klimatizacije • Energetska obnova zgrada OŠ Benkovac

	• Energetska obnova školske sportske dvorane OŠ Benkovac i sanacija krova • Energetska obnova Vatrogasnog doma • Uvođenje energetske učinkovite javne rasvjete u starom dijelu naselja Benkovačkog Sela • Razvoj i provedba programa poticanja energetske učinkovitih stambenih i poslovnih objekata za privatne investitore i poduzeća
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac OŠ Benkovac SŠ Benkovac Benković d.o.o.
Pokazatelji:	Broj m2 energetske učinkovite obrazovne infrastrukture % smanjenja korištenja energije u obrazovnim institucijama Broj m2 rekonstruiranog Vatrogasnog doma i % smanjenja korištenja energije Broj tijela javne rasvjete u Benkovačkom Selu koja je energetske učinkovita Broj kućanstava koja su koristila sredstva iz Programa poticanja energetske učinkovite stambenih i poslovnih objekata Broj poduzeća koja su koristila sredstva iz Programa poticanja energetske učinkovite stambenih i poslovnih objekata

Horizontalne mjere

Horizontalna mjera 1:	Stvaranje demografske strukture koja će moći podržati društveno-gospodarski razvoj
Opis mjere:	Ova mjera prepoznata je kao ključni preduvjet bilo kakvom daljnjem planiranju gospodarskog i društvenog razvoja. Mjera je usmjerena na zaustavljanje negativnih demografskih trendova na benkovačkom području kroz razvoj i provedbu programa za stvaranje pozitivnog prirodnog prirasta, zadržavanje stanovništva, ali i paralelni rad na privlačenju mlađeg stanovništva iz okolnih krajeva. Kroz promociju investicijskog ciklusa, mjera je usmjerena i na privlačenje ulaganja, te je time komplementarna s mjerom 1.1.1.
Aktivnosti i projekti:	• Program komunikacije prema građanima i poduzetnicima: Komunikacijska strategija i kampanja usmjerena na snažnu promociju investicijskog ciklusa

	koji je započeo kroz provedbu kapitalnih projekata u Gradu Benkovcu i očekivanih rezultata • Program provedbe postojećih i novih mjera za ostvarivanje pozitivnog prirodnog prirasta, zadržavanje stanovništva i privlačenje mlađeg stanovništva iz okolnih krajeva (program: stambeno pitanje mladih obitelji, ali i nastavnog osoblja, različite vrste naknada kao podrška obiteljima, stipendije...)
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac
Pokazatelji:	Broj osmišljenih i provedenih mjera komunikacije prema građanima Broj osmišljenih i provedenih mjera za ostvarivanje pozitivnog prirodnog prirasta, zadržavanje stanovništva i privlačenje stanovništva iz okolnih krajeva

Horizontalna mjera 2:	Razvoj širokopojasne infrastrukture kao preduvjet gospodarskog rasta i razvoja
Opis mjere:	Mjera je usmjerena na osiguravanje dostupnosti širokopojasne pristupne infrastrukture za mreže velikih brzina građanima, gospodarstvenicima i javnom sektoru na čitavom području Grada Benkovca.
Aktivnosti i projekti:	• Priprema dokumentacije za izgradnju širokopojasne pristupne infrastrukture za mreže velikih brzina i provedba projekta
Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac
Pokazatelji:	Broj korisnika i postotak kućanstava s ugovorenim širokopojasnim pristupom velikih brzina

Horizontalna mjera 3:	Daljnja provedba katastarskih izmjera
Opis mjere:	Cilj mjere je provedba katastarskih izmjera na području Grada Benkovca kao preduvjet rješavanja imovinsko-pravnih odnosa.
Aktivnosti i projekti:	• Daljnja provedba katastarskih izmjera sukladno Planu aktivnosti Državne geodetske uprave

Ključni dionici za provedbu mjere:	Grad Benkovac Državna geodetska uprava
Pokazatelji:	Broj katastarskih općina u kojima je provedena katastarska izmjera

8. USKLAĐENOST STRATEGIJE SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠE RAZINE

U procesu izrade Strategije razvoja Grada Benkovca, vodilo se računa o usklađenosti Strategije s relevantnim strateškim dokumentima na razini EU te na nacionalnoj i regionalnoj razini, kako bi se uspostavila vertikalna povezanost između ciljeva, prioriteta i mjera na različitim razinama strateškog planiranja.

Na razini EU, ključni strateški dokument predstavlja **Europska strategija za pametan, uključiv i održiv rast (Europa 2020)** koja definira 5 glavnih ciljeva EU:

- 1) 75 % populacije u dobi između 20- 64 godina trebalo bi biti zaposleno,
- 2) 3 % BDP-a EU treba investirati u istraživanje i razvoj,
- 3) treba ispuniti klimatsko-energetske ciljeve „20/20/20“ (uključujući i povećanje do 30 % smanjenja emisije ukoliko okolnosti dozvoljavaju),
- 4) postotak osoba koje rano napuste školovanje trebao bi biti ispod 10 %, a najmanje 40 % mlađe generacije trebalo bi završiti tercijarni stupanj obrazovanja,
- 5) 20 milijuna manje ljudi trebalo bi biti u opasnosti od siromaštva.

Strategija razvoja Grada Benkovca kroz postavljene mjere doprinosi svim navedenim ciljevima. Strateški cilj 1: *Jačanje konkurentnosti gospodarstva* kroz prioritet 1.1.: *Razvoj poduzetništva s naglaskom na poljoprivredu i prerađivačke djelatnosti* te prioritet 1.2.: *Razvoj turističke ponude temeljene na selektivnim oblicima turizma* izravno odgovara na ciljeve EU 2020 1), 2) i 4). Strateški cilj 2: *Podizanje kvalitete života* kroz prioritet 2.1.: *Društveni razvoj zajednice* izravno se veže na cilj 5), a kroz prioritet 2.2.: *Razvoj temeljne infrastrukture* Strategija razvoja Grada Benkovca odgovara na cilj 3).

Na nacionalnoj razini, Strategija razvoja Grada Benkovca usklađena je s Operativnim programom Konkurentnost i kohezija, odnosno sa specifičnim ciljevima: 2a1. *Razvoj širokopojasne infrastrukture mreža sljedeće generacije (NGN) u područjima bez zadovoljavajućeg komercijalnog interesa za investicije u infrastrukturu mreža sljedeće generacije (NGN), za maksimalno povećanje socijalne i gospodarske koristi*; 3a2. *Omogućavanje povoljnog okruženja za razvoj poduzetništva*; 4c1. *Smanjenje energetske potrošnje u zgradama javnog sektora*; 4c2. *Smanjenje energetske potrošnje u stambenim zgradama (u višestambenim zgradama i obiteljskim kućama)*; 4c4. *Povećanje učinkovitosti javne rasvjete*; 6i1. *Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagališta*; 6ii1. *Poboljšanje javnog vodoopskrbnog sustava u svrhu osiguranja kvalitete i sigurnosti opskrbe pitkom vodom*; 6ii2. *Razvoj sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda*; 7b1. *Povećanje sigurnosti cestovnog prometa na dionicama s velikim volumenom*

mješovitog prometa; 7ii2. Povećanje broja putnika u javnom prijevozu; 9a3. Promicanje socijalne uključenosti i smanjenje nejednakosti prelaskom s institucionalne skrbi na skrb u zajednici putem poboljšane socijalne infrastrukture; 9b1. Održiva fizička, socijalna i gospodarska regeneracija petdepriviranih pilot područja s ciljem smanjenja socijalnih nejednakosti, isključenosti i siromaštva. Strategija je usklađena i s Operativnim programom Učinkoviti ljudski potencijali, sa specifičnim ciljevima: 8i1. Povećanje zapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice dugotrajno nezaposlenih i osoba čije vještine ne odgovaraju potrebama tržišta rada; 8i2. Povećanje održivog samozapošljavanja nezaposlenih osoba, posebice žena; 9i1. Borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti kroz promociju integracije na tržište rada i socijalne integracije ranjivih skupina, i borba protiv svih oblika diskriminacije; 9i2. Jačanje aktivnog uključivanja kroz implementaciju integriranih puteva prema regeneraciji 5 nerazvijenih pilot područja; 9iv.2. Poboljšanje pristupa visokokvalitetnim socijalnim uslugama, uključujući potporu procesu deinstitucionalizacije; 10iv.1. Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika i mogućnosti za daljnje obrazovanje; 10iii3. Poboljšanje obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika; 11i1. Povećanje djelotvornosti i kapaciteta u javnoj upravi kroz poboljšanje pružanja usluga i upravljanja ljudskim potencijalima; 11ii1. Razvoj kapaciteta organizacija civilnog društva.

Usklađenost Strategije s Programom ruralnog razvoja očituje se kroz povezanost prioriteta i mjera Strategije sa sljedećim mjerama Programa ruralnog razvoja: 2. Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvima i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima; 3. Programi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu; 4. Ulaganja u materijalnu imovinu; 5. Razvoj poljoprivrednog gospodarstva i poslovanja; 6. Osnovne usluge i obnova sela u ruralnim područjima; 7. Uspostavljanje skupina i organizacija proizvođača; 8. Ekološka poljoprivredna proizvodnja.

Nadalje, Strategija razvoja Grada Benkovca je usklađena i sa Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske. Strategija podupire svih 5 ciljeva Strategije razvoja poduzetništva 2013.-2020., a usklađena je i sa Strategijom razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.

Na regionalnoj razini Strategija je usklađena sa Županijskom razvojnom strategijom Zadarske županije 2016.-2020. U tablici niže prikazana je povezanost prioriteta Strategije razvoja Grada Benkovca s prioritetima Županijske razvojne strategije Zadarske županije.

Tablica 28: Usklađenost prioriteta Strategije razvoja Grada Benkovca s prioritetima Županijske razvojne strategije Zadarske županije 2016.-2020.

Prioriteti Strategije razvoja Grada Benkovca	Prioriteti Županijske razvojne strategije Zadarske županije
1.1. Razvoj poduzetništva s naglaskom na poljoprivredu i prerađivačke djelatnosti	1.1. Povećana konkurentnost i zastupljenost proizvodnog sektora u gospodarstvu Zadarske županije 1.2. Ojačano malo i srednje poduzetništvo i unaprijeđeno poduzetničko okruženje 1.3. Povećana uloga istraživanja i razvoja u gospodarstvu Zadarske županije 1.5. Unaprijeđena konkurentnost poljoprivrednog sektora i poboljšana kvaliteta proizvodnje i trženja poljoprivrednih proizvoda 3.4. Potaknut razvoj ljudskih potencijala
1.2. Razvoj turističke ponude temeljene na selektivnim oblicima turizma	1.4. Smanjena sezonalnost turizma te povećana kvaliteta turističkih sadržaja
2.1. Društveni razvoj zajednice	3.1. Razvijena društvena infrastruktura i usluge 3.2. Povećana efikasnost i veća koordinacija institucija za upravljanje razvojem 3.3. Jačanje kapaciteta civilnog sektora 3.4. Potaknut razvoj ljudskih potencijala
2.2. Razvoj temeljne infrastrukture	2.1. Unaprijeđen sustav zaštite okoliša i prirode 2.2. Unaprijeđen i razvijen infrastrukturni sustav Zadarske županije 2.3. Povećano korištenje OIE i povećana energetska učinkovitost 2.4. Unaprijeđena prometna mreža i povećana intermodalnost

9. PROVEDBA STRATEGIJE:

INSTITUCIONALNI I FINANCIJSKI OKVIR

Kapaciteti Grada Benkovca za provedbu Strategije

Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske definiraju se nositelji regionalnog razvoja od središnje, odnosno, državne razine, prema regionalnoj razini, što u postojećem sustavu odgovara razini županija. Iako i za lokalnu razinu postoji čitav niz odredbi u smislu uloga i odgovornosti jedinica lokalne samouprave, kada govorimo o organizaciji i koordinaciji sustava za provedbu strateških dokumenata, ne postoje zakonom definirani nositelji razvoja u smislu točno određenih institucija, što lokalnim sredinama ostavlja prostora da samostalno predlažu i upravljaju provedbom svojih strateških dokumenata.

Grad Benkovac kao jedinica lokalne samouprave na području Zadarske županije u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju prava građana, a osobito poslove koji se odnose na uređenje naselja i stanovanje, prostorno i urbanističko planiranje, komunalno gospodarstvo, brigu o djeci, socijalnu skrb, primarnu zdravstvenu zaštitu, odgoj i osnovno obrazovanje, kulturu, tjelesnu kulturu i šport, zaštitu potrošača, zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša, protupožarnu zaštitu i civilnu zaštitu, promet na svom području te ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Tijela Grada Benkovca su Gradsko vijeće i Gradonačelnik. Gradsko vijeće, kao predstavničko tijelo građana i tijelo lokalne samouprave, između ostalog, osniva javne ustanove, trgovačka društva i druge pravne osobe za obavljanje gospodarskih, društvenih, komunalnih i drugih djelatnosti od interesa za Grad.

Upravljačku strukturu Grada čini gradonačelnik sa svojim zamjenicima (2) te 4 upravnih odjela na čelu s pročelnicima:

- Upravni odjel za gospodarstvo, društvene i komunalne djelatnosti
- Upravni odjel za proračun i financije
- Upravni odjel za opće, pravne i kadrovske poslove
- Upravni odjel za prostorno planiranje, zaštitu okoliša i razvoj

Upravni odjel za prostorno planiranje, zaštitu okoliša i razvoj zadužen je za provedbu svih projekata financiranih iz vanjskih i lokalnih izvora. Trenutno je zaposleno 3 djelatnika na neodređeno i 3 djelatnika na određeno vrijeme. Također, podršku radu Odjela pružaju i stručnjaci za graditeljstvo iz Upravnog odjela za gospodarstvo, društvene i komunalne djelatnosti, te pravni stručnjaci Grada.

Grad Benkovac ima značajne kapacitete u pripremi i provedbi infrastrukturnih i razvojnih projekata, posebice zbog obnove infrastrukture koja je devastirana tijekom Domovinskog rata. Grad je do sada pripremao i provodio projekte u području komunalne infrastrukture, stambenih zgrada, javne infrastrukture raznih namjena i poslovne infrastrukture, te za takvu vrstu investicija postoje kapaciteti u gradskoj upravi i gradskim tvrtkama.

Organizacijska struktura za provedbu Strategije

Cjelokupno upravljanje Strategijom na razini donošenja odluka odgovornost je Grada Benkovca. Kao nositelj ove Strategije, Grad Benkovac na čelu s gradonačelnikom kao odgovornom osobom snosi odgovornost za provedbu svih projekata predviđenih Akcijskim planom kao i odgovornost za ostvarenje pokazatelja definiranih u Strategiji.

Odgovornosti i uloge Grada Benkovca u provedbi Strategije su sljedeće:

- Uspješna provedba prepoznatih prioriteta i mjera Strategije,
- Odgovornost za predviđeni utjecaj Strategije na lokalno stanovništvo, poduzetnike i ostale relevantne dionike,
- Osiguravanje resursa (materijalna i ljudski) za provedbu mjera Strategije,
- Organiziranje redovnih javnih konzultacija sa svim dionicima o provedbi strategije.

Gradsko vijeće Grada Benkovca ima sljedeće uloge u provedbi Strategije:

- Usvaja Strategiju razvoja Grada Benkovca do 2023. godine,
- Odobrava izmjene i dopune Strategije,
- Odobrava Akcijski plan.

Po usvajanju Strategije, Grad oformljuje zasebno **Koordinacijsko tijelo (KT)** koje se sastoji od predstavnika ključnih dionika iz javnog, privatnog i civilnog sektora. Koordinacijsko tijelo funkcionirat će kao partnerstvo koje se sastaje redovito, a kako bi uspješno izvršilo sve zadatke koji su u njegovoj nadležnosti.

Osnovni zadaci Koordinacijskog tijela su sljedeći:

- Praćenje i nadzor provedbe Strategije,
- Davanje inicijativa za pripremu i prijavljivanje projekata,
- Koordinacija stručnih timova (dionici zaduženi za provedbu pojedinih mjera Strategije) i pružanje podrške timovima u provedbi pojedinih mjera/projekata,
- Predlaganje izmjena i dopuna Strategije, (prema potrebi)
- Izrada i (prema potrebi) revizija Akcijskog plana,

- Unutarnja evaluacija (minimalno po završetku provedbe Akcijskog plana) i koordinacija vanjske evaluacije provedbe Strategije (minimalno na pola perioda provedbe Strategije kao i na završetku perioda provedbe Strategije),
- Priprema godišnjih izvješća o provedbi Strategije te izvještavanje prema gradonačelniku.

S obzirom da je za cjelokupno upravljanje Strategijom zadužen Grad Benkovac, **voditelj Koordinacijskog tijela** dolazi iz Ureda gradonačelnika. Osnovni zadaci i odgovornosti voditelja KT-a su sljedeći:

- Priprema podatke o trenutnom stanju provedbe Strategije kroz kontinuiranu komunikaciju s nositeljima projekata/aktivnosti,
- Saziva sastanke Koordinacijskog tijela,
- Pruža podršku u formiranju stručnih timova za provedbu mjera/projekata.

S obzirom na činjenicu da Strategija razvoja Grada Benkovca uključuje i provedbu projekata koji su predviđeni Intervencijskim planom pa tako i jedinica za provedbu Intervencijskog plana ujedno predstavlja kapacitete Grada za provedbu ove Strategije, niže je opis jedinice za provedbu Intervencijskog plana.

IP jedinica za provedbu Intervencijskog plana

U tijeku izrade Intervencijskog plana u okviru provedbe Programa integrirane fizičke, gospodarske i socijalne regeneracije malih gradova na ratom pogođenim područjima, na razini Grada formirana je posebna jedinica za provedbu istog (IP jedinica) za koju je također predviđeno da u svom proširenom sastavu može obavljati i zadatke vezane uz provedbu i praćenje IP-a.

Grad Benkovac imenovao Jedinicu za IP u sljedećem sastavu:

1. Paulina Kulaš, Zamjenica gradonačelnika - voditeljica
2. Ljiljana Čerina Bljaić, Pročelnica UO za financije i proračun – članica
3. Marija Bešlić, Viša savjetnica za prostorno uređenje – članica
4. Zorana Erceg, Viša stručna suradnica za javnu nabavu, članica

Prema Odluci o imenovanju, Jedinica za IP ima sljedeće uloge i zadaće:

- Rad na izradi IP-a, prikupljanje podataka kroz organizaciju i facilitaciju konzultativnog procesa,
- Utvrđivanje intervencije koja će se provoditi,
- Rad s neovisnim ex-ante procjeniteljima, suradnja s njima i uzimanje u obzir njihovih nalaza i preporuka.

Uloga i zadaće IP Jedinice razvijat će se zajedno s izgradnjom sustava za upravljanje i provedbu Programa integrirane regeneracije.

Financijski okvir za provedbu Strategije

Predviđene alokacije za provedbu Strategije temelje se na planiranim dostupnim izvorima sredstava, prije svega na Proračunu Grada Benkovca za 2018. godinu i projekciji za 2019. i 2020. godinu te na sredstvima dostupnima kroz Program integrirane fizičke, gospodarske i socijalne regeneracije malih gradova na ratom pogođenim područjima koja se dodjeljuju temeljem Intervencijskog plana Grada Benkovca²⁷.

Ukupni prihodi i primici proračuna Grada Benkovca za 2018. godinu iznose 56.400.195 kn, a u istom iznosu predviđeni su i ukupni rashodi i izdaci. Za 2019. godinu prihodi i primici, kao i rashodi i izdaci procijenjeni su na gotovo dvostruki iznos od 110.843.208 kn. U 2020. godini, prema procjenama, prihodi i primici te rashodi i izdaci iznosit će 85.303.950 kn.²⁸

Okvirna alokacija sredstava Programa integrirane fizičke, gospodarske i socijalne regeneracije malih gradova na ratom pogođenim područjima za Grad Benkovac iznosi 25 milijuna eura.

Pregled planiranih dostupnih sredstava prema izvorima financiranja:

- 1) Lokalni izvori – odnosi se na sredstva gradskog proračuna prema programima predviđenima u Proračunu Grada Benkovca;
- 2) Županijski proračun – prije svega se odnosi na projekte u području obrazovanja s obzirom da je Zadarska županija osnivač osnovnoškolskih i srednjoškolskih obrazovnih ustanova na svom području te osigurava sredstva za njihov rad;
- 3) Sredstva iz državnog proračuna, tj. proračuna resornih ministarstava;
- 4) Sredstva iz europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESIF). Ovdje ulaze sredstva osigurana za provedbu Intervencijskog plana Grada Benkovca koji se financira kombinirano iz Europskog fonda za regionalni razvoj i Europskog socijalnog fonda. ESIF fondovi financiraju različite tipove razvojnih projekata zbog čega će predstavljati vrlo važan izvor financiranja i za ostale projekte predviđene Strategijom.
- 5) Ostali izvor (npr. javno-privatna partnerstva, sredstva privatnog sektora i sl.).

10. PRAĆENJE I EVALUACIJA PROVEDBE

²⁷ S obzirom da dokument Strategije u sebi integrira i kapitalne projekte predviđene kroz provedbu Intervencijskog plana, u procjeni financijske alokacije za provedbu Strategije navode se i sredstva dostupna kroz Program integrirane fizičke, gospodarske i socijalne regeneracije malih gradova na ratom pogođenim područjima.

²⁸ Proračun Grada Benkovca ne odnosi se isključivo na financiranje projekata i aktivnosti predviđenih Strategijom, već i na rashode za tekuće poslovanje Grada.

Praćenje provedbe Strategije

Praćenje razvojne strategije osnovni je alat za uspješno upravljanje provedbom. Putem praćenja prikupljaju se i dokumentiraju definirani pokazatelji postignuća provedbe Strategije koji izravno prikazuju napredak realizacije planiranih aktivnosti odnosno stupanj gotovosti pojedinih projekata. Na ovaj način stvara se važna baza podataka čijom se analizom može odrediti trenutni status provedbe u odnosu na planirane rezultate s obzirom na potrebne resurse, željene ishode i zadane rokove.

Kvalitetno uspostavljen sustav praćenja i evaluacije stvorit će preduvjete za:

- Učinkovitije upravljanje provedbom
- Realizaciju rezultata u zadanom terminskom planu
- Identifikaciju uzroka za uspjeh (neuspjeh) pojedine aktivnosti
- Stvaranje poslovnog kredibiliteta potrebnog za daljnje jačanje financijskog okvira
- Prezentaciju ostvarenih rezultata kao primjer dobre prakse u okviru regije.

Tijekom praćenja možemo utvrditi svrhovitost korištenja planiranih resursa, stupanj usmjerenosti mjera i pripadajućih aktivnosti s obzirom na učinak prema ciljnim skupinama te potrebu za pravovremenom modifikacijom Akcijskog plana u slučaju potrebe. Redovno praćenje izravno utječe na uspješnost provedbe smanjujući rizike od neočekivanih i nepovoljnih situacija te stvara osnovu za daljnju evaluaciju provedbe Strategije razvoja Grada Benkovca.

Praćenje napretka provodi se unutar definiranog okvira za praćenje provedbe Strategije što podrazumijeva uspostavu sustava kvantificiranih pokazatelja i odgovarajućih izvora provjere. Za potrebe praćenja i evaluacije ove Strategije, pokazatelji su definirani na dvije razine:

- **Pokazatelji na razini mjera** (unutar poglavlja 7. Opis ciljeva, prioriteta i mjera) odnose se na neposredne ishode aktivnosti i projekata predviđenih za provedbu unutar pojedine mjere. Ovi pokazatelji su mjerljivi u bilo kojem vremenskom periodu, što nam daje trenutni uvid u status realizacije i kao takvi će biti korišteni kao alat prilikom izrade periodičkih izvješća o provedbi Strategije; te
- **Pokazatelji na razini prioriteta**²⁹ (niže u ovom poglavlju) koji mjere učinke, odnosno, promjene koje su nastale u dugoročnom periodu provedbom razvojne Strategije. Svi pokazatelji na razini prioriteta imaju dugoročnu dimenziju i prikazuju ciljne vrijednosti do kraja 2023. godine, što znači da će stvarnu ocjenu uspješnosti biti moguće odrediti tek nakon završene konačne evaluacije, odnosno nakon isteka planiranog provedbenog perioda.

Odgovornost za praćenje cjelokupne provedbe, što uključuje i upravljanje provedbom Akcijskog plana u nadležnosti je Grada Benkovca. Na upravnoj razini Grada za potrebe

²⁹ Ovi pokazatelji ključni su za provedbu evaluacije Strategije.

praćenja i vrednovanja provedbe osnovat će se koordinacijsko tijelo koje će predvoditi izabrani voditelj ispred Grada, dok će ostali članovi biti izabrani iz odgovarajućih upravnih odjela ukoliko je nositelj provedbene mjere odgovarajući upravni odjel Grada, a ostali će članovi biti predstavnici onih interesnih skupina koje su izravno uključene u implementaciju pojedinih projekata, a sukladno stupnju njihove operativne odgovornosti.

Članovi koordinacijskog tijela sakupljat će i analizirati pokazatelje učinka (na razini mjera i aktivnosti) na temelju kojih će izvještavati voditelja koordinacijskog tijela o statusu provedbe na godišnjoj razini, a prema potrebi i izvanredno ukoliko nastupe nepredviđene okolnosti, odnosno ako to zahtijeva narav projektnih aktivnosti. Izvješća će sadržavati podatke o svim aspektima provedbe te na jasan način prikazivati vrijednosti utvrđenih pokazatelja kao i njihovo značenje za uspješnost realizacije odgovarajuće mjere. Članovi koordinacijskog tijela prikupljat će podatke za Izvješće u suradnji sa svim dionicima i predstavnicima interesnih skupina koji su izravno uključeni u provedbu aktivnosti i mjera Strategije.

Koordinacijsko tijelo sastaje se na poziv voditelja, a svaki član tijela koji je odgovoran za pojedinu provedbenu mjeru može predložiti sazivanje ostalih članova ukoliko utvrdi potrebu za boljom koordinacijom u slučajevima gdje više provedbenih mjera koristi iste resurse ili postoji terminska međuovisnost. Prema potrebi, koordinacijsko tijelo provest će reviziju Akcijskog plana, odnosno pokazatelja uspješnosti provedbe Strategije u skladu s realnim učinkom provođenja mjera.

Koordinacijsko tijelo izrađuje i podnosi godišnja izvješća o provedbi Strategije Gradonačelniku, u kojem daje ocjenu trenutnog stanja provedbe kao i smjernice za unapređenje provedbe, ukoliko se ukaže takva potreba. Podaci o cjelokupnoj provedbi Strategije sastavni su dio Godišnjeg izvješća o radu Grada Benkovca koje se podnosi i usvaja na sastanku Gradskog vijeća.

O napretku i statusu provedbe Strategije Grad Benkovac redovito će informirati lokalno stanovništvo putem objave godišnjih izvješća o provedbi Strategije na službenim stranicama Grada (www.benkovac.hr).

Evaluacija provedbe Strategije

Vrednovanje ili evaluacija omogućuje mjerenje uspješnosti provedbe Strategije, odnosno usporedbu ostvarenih i planiranih vrijednosti pokazatelja na razini prioriteta. Za razliku od praćenja koje se provodi kontinuirano i promatra učinke postignute na razini provedbenih aktivnosti i mjera, evaluacija se provodi kada strateška provedba ostvari ključne elemente koji su nužni za daljnji nastavak ili uspješnost same realizacije. Evaluaciju je preporučljivo provesti na sredini perioda provedbe Strategije, a obavezno se provodi na kraju provedbe Strategije (tzv. ex-post evaluacija).

Vrijednost evaluacijskog postupka leži u ocjenjivanju uspješnosti provedbe s obzirom na stvarni učinak konačnog ishoda, a ovisno o dobivenoj ocjeni moguće je definirati korektivne

mjere u cilju jačanja učinka provedenih aktivnosti, odnosno donijeti preporuke na temelju kojih će biti moguće ostvariti nove dodane vrijednosti. Osim ocjene uspješnosti provedbe, putem evaluacije moguće je procijeniti kakva bi situacija nastupila u slučaju da se određena mjera nije u potpunosti provela. Slijedom navedenog, jasno je da procedura vrednovanja predstavlja važnu potporu u odlučivanju i kao takva može ukazati na potrebu izmjene strateškog pristupa ili optimizaciju procesa na operativnoj razini, ali i utječe na stvaranje primjera dobre prakse i jačanje odgovornosti svih dionika uključenih na provedbu.

Evaluacija provedbe Strategije razvoja Grada Benkovca temelji se na principima dobrog upravljanja i kao takva promiče standardizirani sustav kvalitete koji zadovoljava sljedeće kriterije:

- **Relevantnost** – ocjenjuje primjerenost ciljeva i prioriteta Strategije u odnosu na potrebe jačanja društveno-gospodarskog razvoja te u odnosu na potrebe ciljnih skupina i krajnjih korisnika.
- **Djelotvornost** – ocjenjuje odnos uloženi sredstava s obzirom na neposredne ishode i očekivane rezultate provedbe.
- **Učinkovitost** – utvrđuje koliko je provedba Strategije doprinijela postizanju zadanih ciljeva.
- **Utjecaj** – ocjenjuje utjecaj provedbe na ciljne skupine i lokalno stanovništvo. Ocjenjuje utjecaj na društveno-gospodarsku situaciju.
- **Održivost** – ocjenjuje vjerojatnost trajanja postignutih učinaka odnosno kontinuitet provođenja sličnih odgovarajućih aktivnosti u cilju uklanjanja ili ublažavanja postojećih nepovoljnih okolnosti ili rješavanja problema ciljne skupine.

Uspješnost evaluacijskog postupka ovisi o kvaliteti i strukturi podataka prikupljenih u toku procesa praćenja provedbe, ali i učinkovitosti provedbenog tijela odgovornog za provedbu Strategije. Zbog toga je u evaluaciju potrebno i uključiti vrednovanje unutarnje strukture provedbenog tijela kako bi se identificirali potencijalni ograničavajući faktori, odnosno unaprijedilo funkcioniranje u sljedećem periodu provedbe. U cilju stvaranja što objektivnijeg uvida o učinku provedbe nužno je komunicirati i sa svim interesnim skupinama koje su izravno uključene u provedbu kako bi se mogli usporediti njihovi stavovi sa stavovima koordinacijskog tijela.

Pokazatelji postignuća provedbe Strategije definirani na razini prioriteta temelj su za provedbu evaluacije i kao takvi moraju biti mjerljivi i realni u odnosu na planirano razdoblje provedbe. Navedeni se pokazatelji trebaju ostvariti do kraja 2023. godine, a ukoliko nije došlo do snažnijih vanjskih faktora koji bi negativno utjecali na cjelokupnu provedbu, njihove ciljane vrijednosti moraju odgovarati kumulativnim vrijednostima pokazatelja na razini mjera.

U tablici 28 prikazani su pokazatelji na razini prioriteta temeljem kojih će se mjeriti uspješnost provedbe Strategije Grada Benkovca.

Tablica 29: Pokazatelji na razini prioriteta

PRIORITET	POKAZATELJ
1. RAZVOJ PODUZETNIŠTVA S NAGLASKOM NA POLJOPRIVREDU I PRERAĐIVAČKE DJELATNOSTI	• Povećanje zaposlenosti za 10% u odnosu na 2018. • Povećanje broja poduzeća za 10% u odnosu na 2018. • Porast radno aktivnog stanovništva za 3% u odnosu na 2018. • Povećanje prihoda jedinice lokalne samouprave (komunalni doprinosi, komunalne naknade, porez na plaće, porez na dohodak, prirez) za 10% u odnosu na 2018. • Porast broja zaposlenih u poljoprivredi za 15% u odnosu na 2018. • Povećanje ekološke i integrirane proizvodnje (postotak obradivih površina za ekološku i integriranu proizvodnju porastao za 10%) • Povećanje prinosa najzastupljenijih kultura za 20% kao rezultat uvođenja navodnjavanja i drugih agrotehnoloških mjera
2. RAZVOJ TURISTIČKE PONUDE TEMELJENE NA SELEKTIVNIM OBLICIMA TURIZMA	• Povećanje broja zaposlenih u turizmu za 10% • Povećanje smještajnih kapaciteta visoke kategorije (4* i više) u odnosu na 2018. za 10% • Povećanje turističkog prometa – dolasci i noćenja u odnosu na 2018. za 20% • Povećanje turističkih dolazaka u segmentu kulturnog turizma i ruralnog turizma za 20% • Povećanje neposrednih prihoda Grada od turizma u odnosu na 2018. za 15%
3. DRUŠTVENI RAZVOJ ZAJEDNICE	• Društvena i obrazovna infrastruktura funkcionalna i zadovoljava sve potrebe stanovnika • Broj organizacija civilnog društva porastao za 10% u odnosu na 2018. • Pokrivenost socijalnim uslugama 100%
4. RAZVOJ TEMELJNE INFRASTRUKTURE I ZAŠTITA OKOLIŠA	• Povećanje broja korisnika sustava odvodnje za 15% u odnosu na 2018. • Povećanje broja korisnika vodoopskrbnog sustava za 15% u odnosu na 2018. • Smanjenje neiskoristivog komunalnog otpada za 50%
POKAZATELJI ZA HORIZONTALNE MJERE	• Zaustavljen trend pada broja djece u OŠ i SŠ • Dostupnost širokopojasne mreže velikih brzina na čitavom području Grada

- Povećanje broja katastarskih općina u kojima je provedena katastarska izmjera za 20% u odnosu na 2018.

11. PRILOZI

Prilog 1. Prikaz procesa konzultacija s dionicima u procesu izrade Strategije

Prilog 2. Akcijski plan za provedbu Strategije

POPIS TABLICA

Tablica 1: Pokazatelji demografskih kretanja na području Grada Benkovca i Zadarske županije

Tablica 2: Podaci o dnevnim i tjednim migracijama

Tablica 3: Naselja Grada Benkovca i gustoća naseljenosti

Tablica 4: Podaci o broju korisnika prava u sustavu socijalne skrbi s područja Grada Benkovca

Tablica 5: Ugovoreni sadržaji primarne zdravstvene zaštite na području Grada Benkovca (HZZO, 2016.)

Tablica 6: Prikaz kretanja upisnih mjesta u programe SŠ kneza Branimira unatrag 5 školskih godina

Tablica 7: Broj zaposlenih/nezaposlenih prema spolu (31.12.2017.)

Tablica 8: Zaposlenost, nezaposlenost i radno aktivno stanovništvo u Zadarskoj županiji i Benkovcu

Tablica 9: Kretanje prosječne godišnje nezaposlenosti u Zadarskoj županiji i Benkovcu u razdoblju 2010.-2017.

Tablica 10: Nezaposlene osobe prema razini obrazovanja krajem prosinca 2018. godine

Tablica 11: Broj i udio neaktivnog stanovništva prema spolu u ukupnom broju stanovnika 2011.

Tablica 12: Podaci o poduzetništvu za Grad Benkovac i Zadarsku županiju

Tablica 13: Dolasci i noćenja turista 2013.-2017. na području Grada Benkovca i Zadarske županije

Tablica 14: Struktura smještajnih kapaciteta na području Grada Benkovca po vrstama objekata

Tablica 15: Prosječno vrijeme boravka gostiju na području Grada Benkovca

Tablica 36: Prikaz nepokretnih kulturnih dobara na području Grada Benkovca s obzirom na vrstu kulturnog dobra i status zaštite (2018.)

Tablica 17: Broj gospodarstava i grla stoke u Gradu Benkovcu, 2017. godina

Tablica 48: Broj korisnika organiziranog zbrinjavanja otpada

Tablica 19: Podaci o onečišćujućim tvarima iz stacionarnih izvora za 2011.

Tablica 20: SWOT analiza područja Poljoprivreda i ruralni razvoj

Tablica 21: SWOT analiza područja Industrija i poduzetničko okruženje

Tablica 22: SWOT analiza područja Društvene djelatnosti, usluge u zajednici, odgoj i obrazovanje

Tablica 23: SWOT analiza područja Kultura i turizam

Tablica 24: SWOT analiza područja Okoliš, krajolik i upravljanje prirodnim resursima

Tablica 25: SWOT analiza područja Mobilnost, promet i stanovanje

Tablica 26: Ukupna SWOT analiza

Tablica 27: Strateški okvir za provedbu Strategije

Tablica 28: Usklađenost prioriteta Strategije razvoja Grada Benkovca s prioritetima Županijske razvojne strategije Zadarske županije 2016.-2020.

Tablica 29: Pokazatelji na razini prioriteta

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Kretanje broja stanovnika Grada Benkovca

Grafikon 2. Kretanje broja stanovnika Benkovca po dobi i spolu

Grafikon 3: Udio naselja prema broju stanovnika

Grafikon 5: Struktura stanovništva u braku

Grafikon 6: Proračunska izdvajanja za sektor socijalne zaštite

Grafikon 7: Proračunska izdvajanja za sektor rekreacije, kulture i religije 2016.-2018.

Grafikon 8: Kretanje broja učenika u osnovnoj školi

Grafikon 9: Proračunska izdvajanja Grada Benkovca za obrazovanje 2016.-2018.

Grafikon 10: Bruto domaći proizvod na razini Zadarske županije

Grafikon 11: BDP per capita po PPS-u, s indeksom u odnosu na prosjek EU

Grafikon 12: BDP per capita za Zadarsku županiju i Republiku Hrvatsku

Grafikon 13: Prikaz kretanja zaposlenosti, nezaposlenosti i radne snage u Benkovcu (2013.-2017.)

Grafikon 14: Zaposleni u Benkovcu prema područjima djelatnosti

Grafikon 15: Kretanje prosječne godišnje nezaposlenosti u gradu Benkovcu od 2011.–2017.

Grafikon 16: Kretanje broja nezaposlenih 2016.-2018. prema mjesecima

Grafikon 17: Prikaz strukture nezaposlenih osoba u Benkovcu prema razini obrazovanja

Grafikon 18: Prikaz kretanja ukupnih prihoda u poduzetništvu na razini Grada Benkovca

Grafikon 18: Prikaz kretanja broja poduzetnika i broja zaposlenih u Gradu Benkovcu

Grafikon 19: Prikaz kretanja broja poduzeća po kategorijama djelatnosti za 2015.-2017.

Grafikon 20: Struktura investicija po granama djelatnosti 2014.-2017.

Grafikon 21: Neiskorištenost poslovno-industrijskih površina poslovnih zona na benkovačkom području

Grafikon 22: Površina korištenog poljoprivrednog i ostalog zemljišta po kategorijama na benkovačkom području

Grafikon 23: Naselja u Gradu Benkovcu s više od 30 registriranih obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava

Grafikon 24: Usporedba planiranih i realiziranih sredstava prema skupinama mjera unutar Cilja 1

Grafikon 25: Usporedba planiranih i realiziranih sredstava prema skupinama mjera unutar Cilja 2

Grafikon 26: Usporedba planiranih i realiziranih sredstava prema skupinama mjera unutar Cilja
3

Grafikon 27: Mjere Strateškog programa ukupnog razvoja prema statusu provedbe